

**Uchwała Nr XVIII/52/2016
Rady Miejskiej w Stopnicy**

z dnia 1 grudnia 2016 roku

w sprawie przyjęcia Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Stopnica na lata 2016-2023

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 446 ze zm.), Rada Miejska w Stopnicy uchwała, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się do wdrażania „Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Stopnica na lata 2016-2023” w brzmieniu określonym w załączniku stanowiącym integralną część niniejszej uchwały

§ 2

Traci moc Uchwała Nr XVIII/31/08 Rady Gminy Stopnica z dnia 22 października 2008 r. w sprawie uchwalenia Lokalnego Programu Rewitalizacji miejscowości Stopnica na lata 2008-2013 i następne.

§ 3

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Stopnica.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCA
RADY MIEJSKIEJ

Danuta Szczepanik

Uzasadnienie

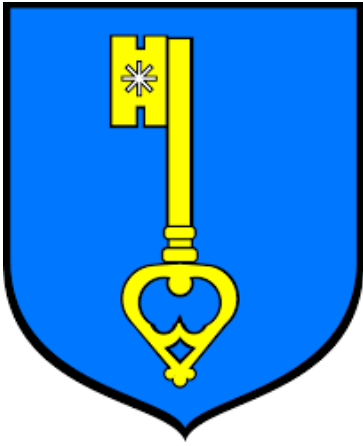
Rewitalizacja to kompleksowy proces integrujący interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowany terytorialnie i prowadzony w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez program rewitalizacji.

Program Rewitalizacji stanowić będzie formalną podstawę ubiegania się o dofinansowanie projektów rewitalizacyjnych ze środków Unii Europejskiej w perspektywie finansowej 2014–2020.

Wdrożenie Programu Rewitalizacji pozwoli na odbudowanie więzi społecznych na obszarach problemowych, przywróci ład przestrzenny, podniesie estetykę i stworzy warunki do rozwoju.

Biorąc pod uwagę powyższe, przyjęcie przedmiotowej uchwały jest zasadne.

Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Stopnica na lata 2016-2023 zalicza się do dokumentów, o których mowa w art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 353 ze zm.). Projekt dokumentu został przesłany do Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Kielcach oraz Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach, organy te stwierdziły brak konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu przedmiotowego programu.

Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Stopnica na lata 2016-2023

Stopnica,
listopad 2016 r.

Spis treści

1.	Wprowadzenie i metodologia pracy	4
1.1.	Definicja obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji.....	5
2.	Nawiązanie do dokumentów strategiczno-programowych	6
2.1.	Poziom europejski	6
2.2.	Poziom krajowy	7
2.3.	Poziom regionalny i subregionalny	9
2.4.	Poziom lokalny.....	9
3.	Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych.....	10
3.1.	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	10
3.1.1.	Położenie w przestrzeni geograficznej	10
3.1.2.	Rys historyczny	14
3.2.	Sfera środowiskowa	19
3.2.1.	Klimat.....	19
3.2.2.	Powietrze atmosferyczne	19
3.2.3.	Gleby.....	20
3.2.4.	Stosunki wodne	22
3.2.5.	Ochrona przyrody.....	22
3.3.	Sfera techniczna	23
3.4.	Sfera gospodarcza	26
3.5.	Sfera społeczna.....	30
3.5.1.	Demografia.....	30
3.5.2.	Edukacja.....	33
3.5.3.	Ochrona zdrowia i opieka medyczna.....	34
3.5.4.	Pomoc społeczna	35
3.5.5.	Rynek pracy	37
3.5.6.	Bezpieczeństwo wewnętrzne	40
3.5.7.	Kultura	42
3.5.8.	Aktywność społeczna i obywatelska.....	43
3.6.	Analiza SWOT	44
4.	Założenia Programu Rewitalizacji.....	47
4.1.	Metodologia wyboru obszaru zdegradowanego.....	48
4.2.	Charakterystyka obszaru zdegradowanego	54

4.3.	Wyznaczenie obszaru do rewitalizacji oraz jego zasięg przestrzenny.....	57
4.3.1.	Podobszar 1: Falęcin Stary.....	59
4.3.2.	Podobszar 2: Kuchary	61
4.3.3.	Podobszar 3: Prusy	64
4.3.4.	Podobszar 4: Skrobaczów	66
4.3.5.	Podobszar 5: Stopnica	69
4.3.6.	Podobszar 6: Strzałków	76
4.3.7.	Podobszar 7: Szczytniki.....	79
4.4.	Opis wizji stanu Gminy Stopnica, celów rewitalizacji oraz kierunków działań.....	81
5.	Wykaz podstawowych projektów rewitalizacyjnych.....	83
6.	Charakterystyka pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	93
7.	Komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych	96
7.1.	Komplementarność przestrzenna	96
7.2.	Komplementarność problemowa.....	97
7.3.	Komplementarność proceduralno-instytucjonalna	98
7.4.	Komplementarność międzyokresowa	99
7.5.	Komplementarność źródeł finansowania.....	99
8.	Zarządzanie Programem.....	100
8.1.	Operator rewitalizacji, kompetencje, zadania oraz odpowiedzialność.....	100
8.2.	Sposób współpracy z partnerami	101
8.3.	Aktualizacja Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Stopnica.....	102
8.4.	Monitoring.....	102
8.5.	Przejrzystość i odpowiedzialność publiczna za wdrożenie Programu Rewitalizacji.....	103
9.	Plan finansowy Programu Rewitalizacji.....	103
10.	Analiza ryzyka	105
11.	Analiza oddziaływania na środowisko	107
12.	Konsultacje społeczne	108
	Spis Rycin.....	109
	Spis Tabel.....	110
	Spis Fotografii	111

1. Wprowadzenie i metodologia pracy

Zachodzące na przestrzeni ostatniego ćwierćwiecza przemiany społeczno-gospodarcze zostały wywołane procesem globalizacji oraz transformacji ustrojowej. Wyzwania nowej dla Polaków gospodarki wolnorynkowej spowodowały szereg niekorzystnych zjawisk i procesów na obszarach niemal wszystkich gmin w Polsce. Do głównych niekorzystnych problemów należy zaliczyć w szczególności narastający problem w sferze społecznej i gospodarczej. Wyjściem dla takiej sytuacji jest kompleksowe oraz horyzontalne planowanie działań obejmujących swoim zasięgiem sferę przestrzenną, społeczną, gospodarczą, środowiskową i kulturową. Działania te powinny stanowić odpowiedź na indywidualny zestaw już zidentyfikowanych problemów, czynników i zjawisk kryzysowych występujących na obszarze gminy. Działaniem zakładającym optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego potencjałów jest rewitalizacja.

Rewitalizacja definiowana jest, jako proces przemian społecznych, ekonomicznych, kulturowych, środowiskowych i przestrzennych w zdegradowanych miejscowościach przyczyniający się do poprawy, jakości życia mieszkańców, stanu środowiska naturalnego i kulturowego, przywrócenia ładu przestrzennego oraz do ożywienia gospodarczego i odbudowy więzi społecznych. Celem opracowania i wdrożenia programów rewitalizacji jest pobudzenie aktywności środowisk lokalnych i stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego w szczególności osób niepełnosprawnych.

Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Stopnica na lata 2016-2023 został opracowany zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 zatwierdzonymi przez Ministerstwo Rozwoju i Infrastruktury w dniu 3 lipca 2015 roku. Jest to podstawowe narzędzie tworzące ramy operacyjne oraz płaszczyznę koordynacji działań rewitalizacyjnych na terenie Gminy Stopnica. Program stanowi wieloletni plan działań zmierzających do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu oraz stworzenia warunków do ich dalszego rozwoju. Podstawą do wsparcia obszaru zdegradowanego instrumentami i narzędziami dedykowanymi rewitalizacji stanowi wpisanie go do Programu Rewitalizacji.

Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Stopnica na lata 2016-2023 został przygotowany przez ekspertów Świętokrzyskiego Centrum Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej z wykorzystaniem metodologii analityczno-badawczej z częściami opisowymi. Pozwoliło to na wykorzystanie danych zastanych oraz zweryfikowanie ich w procesie partycypacji społecznej. Dzięki zastosowaniu wymienionej metodologii przy opracowywaniu poszczególnych elementów dokumentu wzięto pod uwagę wskaźniki jakościowe oraz ilościowe. Podstawą do pracy nad Programem Rewitalizacji była przeprowadzona dogłębna diagnoza całego obszaru Gminy Stopnica z wykorzystaniem ogólnie dostępnych danych statystycznych, Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Stopnica na lata 2013-2020 oraz innych dokumentów strategicznych i planistycznych właściwych dla powiatu buskiego, województwa świętokrzyskiego oraz kraju. Pozwoliło to na wstępne sprecyzowanie problemów kluczowych oraz potrzeb występujących na terenie Gminy Stopnica. Rozwiązanie tych problemów oraz złagodzenie ich skutków będzie stanowić cel do osiągnięcia. W celu najlepszego usystematyzowania danych zawartych w dokumencie, diagnoza została podzielona na 5 sfer:

1. Sfera przestrzenno-funkcjonalna
2. Sfera środowiskowa
3. Sfera techniczna
4. Sfera gospodarcza
5. Sfera społeczna

Zastosowanie powyższego podejścia umożliwi osobom korzystającym z Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Stopnica na lata 2016-2023 do sprawniejszego poruszania się po dokumencie, dzięki zrozumieniu powiązań między zdiagnozowanymi problemami a działaniami podjętymi w celu ich zniwelowania.

1.1. Definicja obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji

Obszarem zdegradowanym jest obszar, który znajduje się w stanie kryzysowym z powodu nagromadzenia negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, wysokiego wskaźnika bezrobocia, przestępczości, ubóstwa, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu kulturalnym i publicznym oraz

co najmniej jednego z negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Obszar rewitalizacji stanowi całość lub część obszaru zdegradowanego, wyróżniający się szczególną koncentracją negatywnych wymienionych powyżej zjawisk, na którym z uwagi na kluczowe znaczenie dla rozwoju gminy prowadzona jest rewitalizacja. Obszar rewitalizacji nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz suma mieszkańców objętych obszarem rewitalizacji nie może przekraczać 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar może zostać podzielony na podobszary w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

2. Nawiązanie do dokumentów strategiczno-programowych

Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Stopnica na lata 2016-2023 w swoich założeniach odnosi się do zidentyfikowanych problemów mieszkańców obszarów zdegradowanych. Program uwzględnia kontekst innych dokumentów strategicznych na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym oraz europejskim. Komplementarność z innymi działaniami i priorytetami wpływa na efektywność procesu rewitalizacji, dlatego dalsza część rozdziału zawiera powiązania Programu Rewitalizacji z dokumentami strategiczno-programowymi.

2.1. Poziom europejski

Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Strategia „Europa 2020” jest dziesięcioletnią strategią Unii Europejskiej na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. Ma ona na celu skorygować niedociągnięcia europejskiego modelu wzrostu gospodarczego i stworzyć warunki, dzięki którym będzie on bardziej służył zrównoważonemu i sprzyjającemu włączeniu społecznemu wzrostowi.

Działania zawarte w Programie Rewitalizacji wpisują się w trzy spośród pięciu celów głównych:

- Zatrudnienie
- Edukacja
- Walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym

2.2. Poziom krajowy

Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju

Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju jest dokumentem określającym główne trendy, wyzwania oraz koncepcję rozwoju kraju w perspektywie długookresowej, przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 5 lutego 2013 roku. Głównym celem dokumentu jest wytyczenie i charakterystyka działań skierowanych ku poprawie, jakości życia Polaków i rozwoju Polski na tle Unii Europejskiej. Założeniem strategii jest przezwyciężenie kryzysu finansowego w możliwie najkrótszym czasie oraz wzrost gospodarczy kraju.

Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Stopnica na lata 2016-2023 jest zgodny z następującymi celami w obszarze konkurencyjności i innowacyjności gospodarki:

- Cel 3. Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki;
- Cel 6. Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state” Kapitał Ludzki;
- Cel 8. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, Obszar Równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski: Rozwój regionalny
- Cel 11. Wzrost społecznego kapitału rozwoju, Obszar Efektywności i sprawności państwa: Kapitał społeczny.

Strategia Rozwoju Kraju 2020

Dokument wyznacza najważniejsze zadania państwa, których realizacja przyczyni się do szybszego i bardziej zrównoważonego rozwoju kraju i poprawy, jakości życia ludności poprzez wzmocnienie potencjałów gospodarczych, instytucjonalnych i społecznych. Główne działania obejmują trzy obszary: sprawne i efektywne państwo, konkurencyjną gospodarkę oraz spójność społeczną i gospodarczą.

- Obszar strategiczny: Sprawne i efektywne państwo, Cel 3 Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywateli, kierunek: rozwój kapitału społecznego.

- Obszar strategiczny: Konkurencyjna gospodarka, Cel 4 Rozwój kapitału ludzkiego, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności zawodowej oraz poprawa jakości kapitału ludzkiego.
- Obszar strategiczny: Spójność społeczna i terytorialna, Cel 1 Integracja społeczna, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej zagrożonych.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020, Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie

Kompleksowy średniookresowy dokument strategiczny odnoszący się do prowadzenia polityki rozwoju społeczno-gospodarczego kraju w ujęciu wojewódzkim. Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Stopnica na lata 2016-2023 jest zgodny z:

- Celem głównym: Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju –wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym
- Celem 2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”).

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020

Dokument wyznacza główne kierunki rozwoju makroregionu i stanowi podstawę do programowania działań rozwojowych w ramach nowych programów operacyjnych na lata 2014-2020. W związku z opóźnieniami społeczno-gospodarczymi Polska Wschodnia wymaga podejmowania dodatkowych działań, mających na celu zdynamizowanie wzrostu gospodarczego regionu. Cele strategiczne komplementarne z Programem Rewitalizacji Miasta i Gminy Stopnica na lata 2016-2023 to:

- Cel strategiczny 1: Oddziaływanie na poprawę jakości kapitału ludzkiego
- Cel strategiczny 2: Budowanie społeczeństwa informacyjnego opartego na wiedzy
- Cel strategiczny 3: Wspieranie gospodarki, wspieranie funkcjonowania MSP.

2.3. Poziom regionalny i subregionalny

Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020

Strategia rozwoju województwa jest nadrzędnym dokumentem wyznaczającym cele i główne kierunki rozwoju regionu. Misją dokumentu jest podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców województwa świętokrzyskiego. Strategia Rozwoju Województwa koncentruje się na:

- poprawieniu infrastruktury regionalnej
- kluczowych gałęziach i branżach dla rozwoju gospodarczego regionu
- budowie kapitału ludzkiego i bazy dla innowacyjnej gospodarki
- rozwoju obszarów wiejskich
- ekologicznych aspektach rozwoju regionu.

Strategia Rozwoju Powiatu Buskiego na lata 2014-2020

Misją strategii to: „Uzdrowski, ekologiczny Powiat Buski bogaty w dziedzictwo kulturowe, dający zdrowie, sielski odpoczynek, zdrową żywność, otwarty na innowacyjność”. Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Stopnica na lata 2016-2023 jest komplementarny z wszystkim celami głównymi:

- optymalne wykorzystanie walorów uzdrowskich i przyrodniczo-krajobrazowych oraz dóbr kultury
- rozwój obszarów wiejskich
- wzrost innowacyjności powiatu
- właściwe wykorzystanie kapitału ludzkiego
- wzrost efektywności zarządzania powiatem.

2.4. Poziom lokalny

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Stopnica na lata 2013-2020

Misją zapisaną Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest przeciwdziałanie marginalizacji, wykluczeniu i patologiom społecznym oraz dążenie do poprawy jakości życia mieszkańców Gminy Stopnica.

Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Stopnica na lata 2016-2023 w swoich założeniach jest zgodny ze wszystkim celami strategicznymi Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stopnica.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Stopnica

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej jest dokumentem strategicznym wyznaczającym główne cele i kierunki działań w zakresie poprawy ochrony powietrza, efektywności energetycznej, ograniczenia emisji zanieczyszczeń, w tym również gazów cieplarnianych. Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Stopnica na lata 2016-2023 jest zgodny z działaniami zawartymi w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Stopnica.

3. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych

Diagnoza społeczno-gospodarcza Gminy Stopnica została podzielona na pięć podstawowych części:

1. Sfera przestrzenno-funkcjonalna
2. Sfera środowiskowa
3. Sfera techniczna
4. Sfera gospodarcza
5. Sfera społeczna

3.1. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

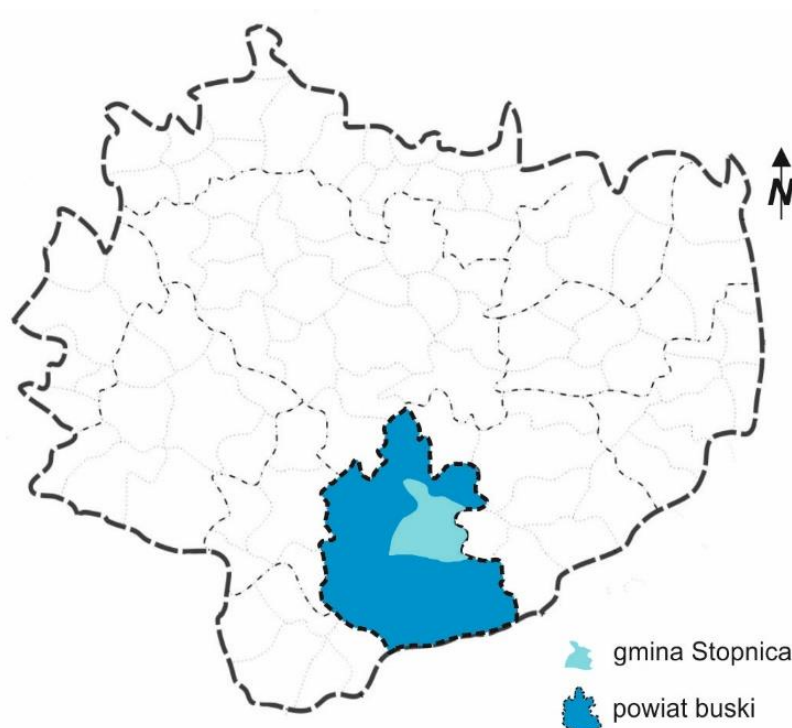
3.1.1. Położenie w przestrzeni geograficznej

Stopnica to siedziba gminy miejsko-wiejskiej leżącej w granicach powiatu buskiego ziemskiego w południowo-wschodniej części województwa świętokrzyskiego. Gmina położona jest w odległości 65 km od Kielc – stolicy województwa świętokrzyskiego, 15 km od Buska-Zdroju – siedziby władz powiatu ziemskiego, a także 55 km od Tarnowa i 100 km od Krakowa. Gmina sąsiaduje administracyjnie z następującymi gminami: Busko-Zdrój, Gnojno, Tuczępy, Pacanów, Solec-Zdrój oraz Oleśnica (powiat staszowski).¹ Położenie Gminy na tle powiatu buskiego ziemskiego i województwa świętokrzyskiego przedstawia poniższa rycina.

¹ D. Kalina, R. Mirowski, *Miasto i gmina Stopnica. Dzieje i Zabytki*, Kielce – Stopnica 2015, s. 15.

Rycina 1. Gmina Stopnica na tle powiatu buskiego ziemskiego i województwa świętokrzyskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z: www.umig.stopnica.pl

Pod względem geograficznym, Gmina obejmuje fragmenty trzech mezoregionów fizyczno-geograficznych Polski, należących do makroregionu Wyżyny Małopolskiej, tj. Niecki Soleckiej, Garbu Pińczowskiego i Niecki Połanieckiej. Natomiast w południowo-wschodniej części Gminy znajduje się fragment mezoregionu Niziny Nadwiślańskiej. Na terenie Gminy znajduje się pasmo wzgórz o wysokości względnej dochodzącej do 100 m n.p.m. – najwyższe wzniesienie: Wzgórze Czarownica (330 m n.p.m.) w rejonie wsi Żerniki Dolne.²

Pod względem geologicznym, Gmina znajduje się w północno-zachodniej części Zapadliska Przedkarpackiego, w którego podłożu występują skały bloku górnośląskiego i małopolskiego, oraz graniczy z pasmem fałdowym Gór Świętokrzyskich od północy.³

Pod względem krajoznawczym, Gmina położona jest w regionie Ponidzia, który ze względu na bogate walory krajobrazowo-przyrodnicze (m.in. Zespół Parków Krajobrazowych Ponidzia)

² *Ibidem*, s. 15.

³ E. Stupnicka, M. Stempień-Sałek, *Geologia regionalna Polski*, wyd. 4, Warszawa 2016, s. 118-133.

i antropogeniczne oraz historię i tradycje ludowe na jego terenie stanowi ważny atut dla rozwoju turystyki w Gminie.⁴

Pod względem administracyjnym, Gmina zajmuje powierzchnię 125 km² (12 592 ha), co stanowi 12,9% powierzchni powiatu buskiego (druga największa gmina w powiecie pod względem powierzchni) oraz 1,2% powierzchni całego województwa. W skład Gminy wchodzi 30 sołectw, tj.: Białoborze, Bosowice, Czyżów, Dzieszławice, Fałęcin Nowy, Fałęcin Stary, Jastrzębiec, Kąty Nowe, Kąty Stare-Folwarki, Klępie Górne, Klępie Dolne, Kuchary, Konary, Nowa Wieś, Mietel, Mariampol-Borek, Podlasek, Prusy, Szklanów, Suchowola, Stopnica, Smogorzów, Szczeglin, Szczytniki, Strzałków, Skrobaczów, Topola, Wolica, Zaborze, Żerniki Dolne. Łączna długość granic Gminy wynosi 68 km.⁵ Siedzibą Gminy jest Miasto Stopnica.

Pod względem dostępności transportowej, Gmina posiada relatywnie dobrze rozwiniętą sieć dróg kołowych. Podstawowy szkielet komunikacyjny stanowią: droga krajowa nr 73 (Wiśniówka – Kielce – Jasło) oraz dwie drogi wojewódzkie nr 756 (Stopnica – Starachowice) i nr 757 (Stopnica – Opatów). W ciągu drogi wojewódzkiej nr 757 została zbudowana obwodnica Stopnicy, która przeprowadza ruch kołowy poza tereny ścisłej zabudowy. Pozostałe drogi na terenie Gminy mają znaczenie powiatowe oraz gminne. Gmina posiada również gęstą sieć dróg o charakterze wewnętrznym, w tym drogi polne i leśne, pełniących rolę dojazdu do mniejszych skupisk zabudowy lub łącznika z innymi drogami.

Przez teren Gminy nie przebiega żadna linia kolejowa. Najbliższe linie kolejowe, tj. relacji Kielce – Busko-Zdrój oraz Kielce – Włoszczowice – Staszów – Nowa Dęba (linia siarkowo-hutnicza) mają znaczenie drugorzędne.⁶

Pod względem własności gruntów, na terenie Gminy zdecydowanie przeważa własność prywatna osób fizycznych (88,9% ogółu gruntów). Dalej plasują się grunty należące do Skarbu Państwa (6,59%), samorządu gminnego (2%) i spółek prawa handlowego (1,4%). Własność samorządu powiatowego i wojewódzkiego stanowi odpowiednio 0,69% i 0,22%

⁴ D. Kalina, R. Mirowski, *Op. cit.*, s. 15.

⁵ *Stopnica*, Statystyczne Vademecum Samorządowca, Bank Danych Lokalnych 2015, s. 1.

⁶ *Program Ochrony Środowiska – aktualizacja programu z 2004 roku*, Stopnica 2010, s. 6-7.

ogółu gruntów. Najmniej, bo 0,17% i 0,03% gruntów jest własnością kościelną i spółdzielczą.⁷

Pod względem rodzaju użytkowania ziemi, największy udział posiadają użytki rolne, które zajmują ok. 84,4% całkowitego terenu Gminy (Tab. 1). Największy udział w użytkach rolnych mają grunty orne (74% ogółu użytków rolnych). W strukturze użytków rolnych dominują gospodarstwa rolne o wielkości od 2 do 5 ha (43%), a następnie znajdują się te zajmujące odpowiednio: 5-7 ha (17%), 7-10 ha (15%), 1-2 ha (13%), 10-15 ha (9%) oraz powyżej 15 ha (3%).⁸ Gospodarstwa rolne są silnie rozdrobnione, zaś rolnictwo nie stanowi jedynego źródła utrzymania mieszkańców. Kolejną, w zakresie wielkości zajmowanej powierzchni, formą użytkowania ziemi w Gminie są grunty leśne stanowiące ok. 11,3% jej terytorium. W dalszej kolejności plasują się grunty zurbanizowane, które zajmują ok. 3,5% powierzchni Gminy. Niski udział w strukturze użytkowania ziemi zajmują natomiast nieużytki i grunty znajdujące się pod wodami, tj. odpowiednio 0,4% i 0,2% terenu Gminy. Na terytorium Gminy nie występują użytki ekologiczne.

Tabela 1. Struktura użytkowania ziemi na terenie Gminy Stopnica w 2015 r.

struktura użytkowania ziemi	powierzchnia w [ha]
użytki rolne, w tym:	10 623,2
grunty orne	7 863,5
sady	476,7
łąki trwałe	1 152,9
pastwiska trwałe	474,3
grunty rolne zabudowane	386,6
grunty pod stawami	217,2
rowy	52
grunty leśne	1 427,7
lasy	1 393,3
grunty zadrzewione i zakrzewione	34,4
grunty zabudowane i zurbanizowane, w tym:	464
tereny rekreacji i wypoczynku	7,0
tereny komunikacyjne (drogi kołowe i kolej)	350,2
tereny przemysłowe	7,6
tereny mieszkaniowe	60,8

⁷ Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Stopnica do roku 2020, Stopnica 2015, s. 33.

⁸ Ibidem, s. 34-35.

inne tereny zabudowane	38,3
użytki ekologiczne	0
grunty pod wodami	22,3
nieużytki	48,3
pozostałe grunty	6,5
ogółem	12 592

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS 2015

W strukturze gruntów zurbanizowanych największą powierzchnię zajmują tereny komunikacyjne, które stanowią ok. 75,5% ogółu gruntów zurbanizowanych w Gminie. O wiele mniejszy udział w kształtowaniu zurbanizowanej przestrzeni posiadają tereny mieszkaniowe (13,2%) oraz inne tereny zabudowane (8,2%). Znikomy udział w strukturze gruntów zurbanizowanych obserwowany jest natomiast dla terenów przemysłowych oraz terenów rekreacji i wypoczynku – odpowiednio 1,6% i 1,5%.

3.1.2. Rys historyczny

Początki osadnictwa na obszarze Gminy sięgają XI wieku. Badania archeologiczne przeprowadzone pod koniec XIX w. wskazują, że pierwsze stałe osady mieszkalne na tym terenie istniały w Falęcinie Starym i Szczeglinie. Historia samej zaś Stopnicy, siedziby władz lokalnych, sięga 2 poł. XI wieku. Z kolei pierwsza zachowana pisemna wzmianka o Stopnicy pojawia się w „Rocznikach...” Jana Długosza przy roku 1103. W tym czasie, Stopnica jest już grodem, w którym znajduje się kościół oraz osada o charakterze rzemieślniczo-rolniczym. W 1 poł. XIII w., za panowania Bolesława V Wstydliwego, Stopnica ze wsi rycerskiej staje się własnością książęcą. Przestrzenny układ grodu wyznaczają wówczas, oprócz kościoła i osady, zabudowania książęcego dworu.⁹

Stopnica formalnie otrzymuje status miasta w 1362 r., za sprawą Kazimierza III Wielkiego, w oparciu o prawo średzkie. Lokacja miasta staje się niezwykle istotnym impulsem dla jego dalszego rozwoju – niebawem w miejsce drewnianej świątyni powstaje murowany kościół, zbudowano szpital oraz kamienny zamek obronny. W tym czasie kształtuje się również układ urbanistyczny średniowiecznego miasta – zostaje wytyczony rynek o regularnym kształcie trapezu (ze względu na ukształtowanie terenu, na którym lokowano miasto), z którego rogów wybiegają uliczki łączące się następnie z innymi, w miarę równoległymi do rynkowych

⁹ D. Kalina, R. Mirowski, *Op. cit.*, s. 194.

pierzei. Stopnica zyskuje nową, aczkolwiek adaptującą po części starsze założenia przestrzeń urbanistyczną – do dzisiaj dostrzegalne są niedokładności w przebiegu niektórych ulic spowodowane wcześniejszym od lokacji przebiegiem dróg.¹⁰

W okresie reformacji, Stopnica pełni tymczasowo rolę ośrodka kalwinizmu. W tym czasie, tj. w 1 poł. XVI w., powstaje zbór ariański. Natomiast wraz z nastaniem kontrreformacji, zostaje ufundowany klasztor oo. reformatów. W mieście wzrasta również liczba ludności żydowskiej – pierwsza synagoga powstaje już w 1616 r., zaś na rok 1640 datuje się powołanie gminy żydowskiej. Dynamiczny rozwój Stopnicy trwa do początków 2 poł. XVI w. – miasto najeżdżają i plądrują kolejno: zagony kozacko-tatarskie (w czasie powstania Chmielnickiego), oddziały szwedzkie (w czasie Potopu Szwedzkiego) oraz wojska Jerzego Rakoczege, a jego ludność dodatkowo dziesiątkuje zaraza. Odbudowa miasta następuje w dość szybkim tempie dzięki przywilejom królewskim zatwierdzającym liczbę jarmarków i umożliwiającym produkcję piwa, wódki, miodu i wina. W mieście dominuje wówczas zabudowa drewniana – dopiero lustracja z 1765 r. wymienia zaledwie kilka murowanych budynków, choć domniemywa się, że niektóre drewniane obiekty posiadały murowane i sklepienie piwnice. Tymczasem w 1783 r. powstaje pierwszy wodociąg w Stopnicy, zaś 3 lata później – jeden z pierwszych w Polsce cmentarzy umiejscowionych z dala od kościoła.¹¹

W czasie rozbiorów, Stopnica znajduje się pod zaborem austriackim. W 1795 r. miasto trawi pożar – zniszczeniu ulega m.in. kościół, bożnica, szkoła oraz szpital, który zostaje odbudowany dopiero 7 lat później. Z początkiem XIX w. Stopnica znajduje się w granicach Księstwa Warszawskiego, a następnie staje się siedzibą nowo utworzonego powiatu stopnickiego. W roku 1815 Stopnica wchodzi w skład Królestwa Polskiego. W 1820 r. w Stopnicy znajduje się 160 budynków mieszkalnych, w tym zaledwie 36 murowanych. W następnych latach Stopnicę trawią kolejne pożary (1855 i 1862) – w trakcie odbudowy przybywa w mieście budynków murowanych, zaś drewniana zabudowa zostaje zepchnięta do przedmieść i bocznych uliczek. Wzrasta też liczba mieszkańców, w tym odsetek ludności żydowskiej (ok. 70% mieszkańców w 2 poł. XIX w.).¹²

W ramach represji za udział w Powstaniu Styczniowym, ukazem cara Aleksandra II, Stopnica traci prawa miejskie z dniem 1 czerwca 1869 r., lecz nadal pozostaje siedzibą władz

¹⁰ *Ibidem*, s. 193-196.

¹¹ *Ibidem*, s. 198.

¹² *Ibidem*, s. 199.

powiatowych. Podczas I wojny światowej, władze austriackie okupujące tereny powiatu stopnickiego przenoszą siedzibę władz powiatowych do Buska-Zdroju, co powoduje spadek znaczenia Stopnicy w guberni kieleckiej. W dwudziestoleciu międzywojennym, Stopnica będąca gminą wiejską należy do powiatu stopnickiego w województwie kieleckim, zaś na krótko przed wybuchem II wojny światowej, otrzymuje status gminy wiejskiej o miejskich uprawnieniach finansowych.¹³

W trakcie II wojny światowej, ze względu na przeważającą liczbę ludności żydowskiej wśród mieszkańców miasta, zostaje wydzielone getto (1941-1942). W 1944 r. w rejonie Stopnicy toczą się zacięte walki pomiędzy wojskami nazistowskimi i radzieckimi o przyczółek baranowsko-sandomierski. Miasto ulega intensywnemu bombardowaniu, a następnie szturmowi dywizji pancernych. W tym samym roku naziści, przygotowujący się do ofensywy wojsk radzieckich, wysadzają zaminowany klasztor oo. reformatów. W wyniku ofensywy wojsk radzieckich Stopnica zostaje doszczętnie zniszczona.¹⁴

W latach powojennych następuje stopniowa odbudowa Stopnicy, w tym zabudowy rynkowej, kościoła pw. św. Piotra i Pawła oraz klasztoru oo. reformatów (bez kościoła pw. św. Marii Magdaleny). Podjęto również decyzję o częściowej odbudowie zamku (m.in. rozebrano pozostałości ścian piętra, zaś wyremontowany parter nakryto czteropłaciowym dachem).¹⁵ W 2004 r. samorząd gminny odkupuje obiekt od upadającej rejonowej spółdzielni ogrodniczo-pszczelarskiej w Busko-Zdroju, która prowadziła w nim punkt skupu owoców i warzyw. Dzięki dofinansowaniu z funduszy UE, zamek zostaje odbudowany w oparciu o fotografie i materiały archiwalne z lat 30. XX wieku. Obiekt zostaje oddany do użytku na początku 2011 roku. Obecnie mieści się w nim Gminne Centrum Kultury w Stopnicy.

Ze względu na zniszczenia wojenne, zabudowa dzisiejszej Stopnicy, a w szczególności w okolicach rynku, ma charakter współczesny, często typowy dla okresu PRL-u. W ostatnich latach Stopnica zyskuje nowe tereny wypoczynkowe wraz z nowoczesnym kompleksem

¹³ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 7 grudnia 1938 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu w sprawie zastosowania do gminy wiejskiej Stopnica w powiecie stopnickim województwie kieleckim przepisów ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych, dotyczących gmin miejskich (Dz.U. 1939 nr 3 poz. 10).

¹⁴ *Ibidem*, s. 199.

¹⁵ *Ibidem*, s. 270.

rekreacyjno-sportowym, na który składają się m.in. stadion, basen, boiska do gier zespołowych, korty tenisowe, czy skatepark.

W dniu 31 lipca 2014 r. Rada Ministrów wydaje rozporządzenie, na mocy którego Stopnica odzyskuje status miasta po 145 latach. Przepisy rozporządzenia weszły w życie z dniem 1 stycznia 2015 roku.¹⁶

Wykaz obiektów nieruchomości na terenie Gminy podlegających ochronie i opiece nad zabytkami:

1) Obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomości województwa świętokrzyskiego:

- Bosowice:

- dwór (nr 1100 w rej. WUOZ)
- pozostałość założenia parkowo-ogrodowego (nr 1100 w rej. WUOZ)

- Stopnica:

- kościół par. pw. św. Piotra i Pawła (nr 270 oraz 135 w rej. WUOZ)
- zespół klasztorny reformatów – pozostałości kościoła, klasztor, kaplica, brama (nr 149 w rej. WUOZ)
- zamek (nr rej. 268)
- kaplica przy ul. Polnej (nr 454 w rej. WUOZ)
- cmentarz parafialny „stary” (nr 1182 w rej. WUOZ)¹⁷

2) Obiekty objęte ochroną konserwatorską:

- Stopnica:

- młyn wodny z 1911 r.
- cmentarz parafialny „nowy” z 1 poł. XIX w.
- układ urbanistyczny rynku z XIV-XIX w.
- teren przy kościele par. pw. św. Piotra i Pawła

¹⁶ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 lipca 2014 r. w sprawie połączenia gmin, ustalenia granic niektórych gmin i miast, nadania niektórym miejscowościom statusu miasta oraz zmiany siedziby władz gminy (Dz.U. 2014 poz. 1023).

¹⁷ *Rejestr zabytków nieruchomości województwa świętokrzyskiego*, Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków, Kielce 2016, s. 5.

- teren przy klasztorze oo. sercanów – ogrodzenie klasztoru i ogrodu z pozostałościami kapliczek

- brama i kaplica na cmentarzu parafialnym „starym”

- cmentarz żydowski „nowy”

- obiekty mieszkalne przy ul. Dra Piotrowskiego 8 i ul. Kościuszki 39

- Smogorzów:

- dwór murowany z XIX w. – obecnie szkoła podstawowa

- park dworski z 2 poł. XIX w.

- obiekty mieszkalne nr 93, 107 i 110

- Bosowice: obiekty mieszkalne nr 33 i 46 wraz ze stodołą

- Falęcín Stary: obiekt mieszkalny nr 38

- Jastrzębiec: pozostałości parku dworskiego

- Klępie Dolne: obiekt mieszkalny nr 34

- Konary: obiekty mieszkalne nr 7 i 14

- Mietel: obiekt mieszkalny nr 53

- Prusy: murowana kapliczka z 1890 r.

- Skrobaczów: obiekty mieszkalne nr 30, 61 i 70

- Strzałków: obiekt mieszkalny nr 9

- Topola: park podworski

- Wolica: dwie neogotyckie kapliczki domkowe z roku 1895 i 1905

3) Stanowiska archeologiczne:

- Stopnica: teren zamku królewskiego (nr 67 w rej. WUOZ)¹⁸

¹⁸ Stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków na terenie województwa świętokrzyskiego, Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków, Kielce 2016, s. 1.

3.2. Sfera środowiskowa

3.2.1. Klimat

Klimat jaki występuje na terenie Gminy ma charakter umiarkowany. Przeważają wiatry wiejące od zachodu i północnego zachodu. Średnio w roku odnotowuje się ok. 60 dni pogodnych i 120 dni pochmurnych. Średnia temperatura wynosi ok. 8°C. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec ze średnią temperaturą ok. 17,6°C, zaś średnia temperatura najzimniejszego miesiąca w roku wynosi -3°C. Najwięcej opadów notuje się dla miesięcy letnich – lipiec i sierpień; najmniej dla miesięcy zimowych – styczeń i luty.¹⁹

3.2.2. Powietrze atmosferyczne

Według danych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Kielcach w 2015 roku powietrze atmosferyczne na terenie Gminy ze względu na ochronę roślin otrzymało:

- klasę A dla tlenków azotu i dwutlenku siarki
- klasę A dla poziomu docelowego ozonu
- klasę D2 dla poziomu celu długoterminowego ozonu

Natomiast ze względu na ochronę zdrowia odnotowano:

- klasę A dla: dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, ołowiu, benzenu, tlenku węgla, arsenu, kadmu, niklu, pyłu zawieszonego PM 2,5 i ozonu
- klasę C dla: pyłu zawieszonego PM10 i benzopirenu

Gdzie:

- klasa A oznacza brak przekroczenia poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych i poziomów długoterminowych
- klasa C oznacza przekroczenie poziomów dopuszczalnych lub poziomów docelowych powiększonych o margines tolerancji, w przypadku, gdy ten margines jest określony
- klasa D1 oznacza brak przekroczenia poziomu celu długoterminowego dla stężenia ozonu w powietrzu

¹⁹Gminny Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Stopnica, Stopnica 2010, s. 5.

- klasa D2 oznacza przekroczenie poziomu celu długoterminowego dla stężenia ozonu w powietrzu²⁰

W związku z uzdrowiskowym charakterem całego powiatu buskiego oraz dużym odsetkiem terenów podlegającym prawnej ochronie przyrody, na terytorium Gminy nie funkcjonują żadne duże instalacje, które mogłyby emitować zanieczyszczenia do powietrza atmosferycznego. Jednakże w odległości ok. 20 km od wschodniej granicy Gminy znajduje się największy zakład energetyki zawodowej w województwie świętokrzyskim – Elektrownia im. T. Kościuszki SA w Połańcu, która jest największym emiterym pyłu zawieszonego PM10 w strefie świętokrzyskiej. Pozostałe zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego w Gminie najczęściej powstają na skutek spalania różnego rodzaju paliw (spaliny samochodowe oraz dym z kotłów grzewczych – emisja niska), a także procesów biologicznych zachodzących w związku z bytowaniem zwierząt gospodarskich.

3.2.3. Gleby

W północnej, środkowej i południowej części Gminy zdecydowanie przeważają gliny piaszczyste, zaś w południowej – pokrywa lessowa. Piaski i żwiry występują głównie w dolinach rzek przepływających przez teren Gminy (Rycina 2.).

Gleby o najwyższej klasie bonitacyjnej, tj. od I do III zajmują powierzchnię 4039 ha, co stanowi 46,2% ogółu użytków rolnych Gminy i tym samym stwarza dla niej optymalną bazę do produkcji warzywniczo-sadowniczej. Wartość bonitacyjna gleb na terenie Gminy przedstawia się następująco:

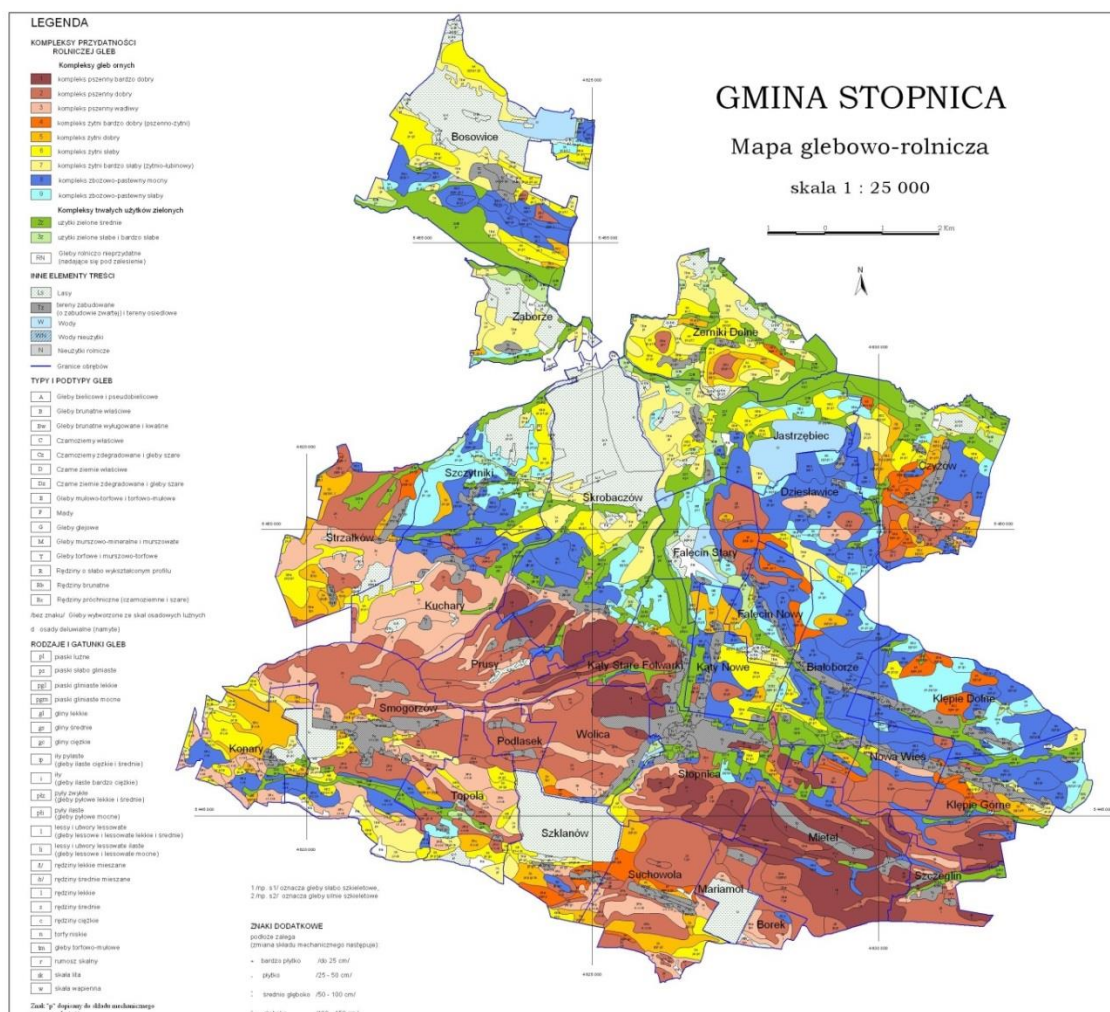
- gleby klasy I – 224 ha
- gleby klasy II – 867 ha
- gleby klasy III – 2948 ha
- gleby klasy IV – 4168 ha
- gleby klasy V – 1810 ha²¹

²⁰Ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim w roku 2015, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach, Kielce 2016, s. 16-28.

²¹ Program Ochrony Środowiska..., s. 12.

Rycina 2. Mapa glebowo-rolnicza dla Gminy Stopnica

Źródło: mapa numeryczna opracowana w IUNG-PIB Puławy na podstawie mapy analogowej; układ współrzędnych zgodny z układem 1965 strefa 1; Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa, Państwowy Instytut Badawczy, Puławy 2006

Na terenie Gminy uprawia się głównie zboża, ziemniaki, pozostałe warzywa, drzewa owocowe oraz truskawki. Większość gruntów rolnych na terytorium Gminy charakteryzuje się dobrą i bardzo dobrą przydatnością rolniczą. Są to głównie gleby lessowe lub rędzinowe wykształcone na węglanowych skałach kredowych, należące do kategorii gleb zbożowo-pastewnych i pszennych. Stąd znaczna część Gminy zajmują pola uprawne, które decydują o jej typowo rolniczym charakterze.²²

²² D. Kalina, R. Mirowski, *Op. cit.*, s. 18.

3.2.4. Stosunki wodne

Przez obszar Gminy przepływają 4 rzeki, tj. Wschodnia, Sanica, Stopniczanka i Skrobaczówka oraz kilka mniejszych bezimiennych cieków wodnych. Na większości odcinków rzeki te są uregulowane i obwałowane. Rzeka Wschodnia to prawostronny dopływ rzeki Czarna, który niemal na całej swej długości (48,5 km) utrzymuje się poza klasami czystości wód, a tylko niewielki końcowy odcinek od Sanicy do ujścia został zaklasyfikowany do II klasy (dobra jakość) ze względu na elementy biologiczne, fizykochemiczne i hydromorfologiczne (nie dokonano natomiast oceny stanu wód ze względu na brak badań elementów chemicznych), zaś jego potencjał ekologiczny jako dobry i powyżej dobrego.²³ Na terenie Gminy znajduje się również 25 stawów hodowlanych oraz 2 zbiorniki wodne (w miejscowościach Wolica i Stopnica). W związku z występowaniem terenów zalewowych w obrębie sieci rzecznej na terytorium Gminy istnieje potencjalne zagrożenie powodzią.²⁴

3.2.5. Ochrona przyrody

Blisko 99,9% powierzchni Gminy podlega ochronie prawnej na podstawie Ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (Dz.U. 2004 nr 92 poz. 880). Dominującymi formami prawnej ochrony przyrody (Tab. 2) to obszary chronionego krajobrazu – 94,6% oraz parki krajobrazowe – 5,3% całkowitego terytorium Gminy.

Tabela 2. Formy prawnej ochrony przyrody na terenie Gminy Stopnica w 2015 r.

obszary prawnie chronione	powierzchnia w [ha]
parki narodowe	0
rezerваты przyrody	0
parki krajobrazowe	666,70
obszary chronionego krajobrazu	11 916
użytki ekologiczne	0
stanowiska dokumentacyjne	0
zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	0
ogółem:	12 582,70

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS 2015

²³Stan środowiska w województwie świętokrzyskim. Raport 2015, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Kielce 2015, s. 76.

²⁴Gminny Plan Gospodarki Odpadami..., s. 8.

W granicach Gminy występują następujące formy prawnej ochrony przyrody:

- Szaniecki Park Krajobrazowy (zajmujący 5,3% obszaru Gminy)²⁵
- Solecko-Pacanowski Obszar Chronionego Krajobrazu (74,6%)
- Szaniecki Obszar Chronionego Krajobrazu położony na terenie otuliny Szanieckiego Parku Krajobrazowego (12,8%)
- Chmielnicko-Szydłowski Obszar Chronionego Krajobrazu (7,2%).²⁶

Na terenie Gminy nie występują rezerваты przyrody, użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe. Żadna z części Gminy nie wchodzi również w skład parku narodowego. Według stanu na rok 2015, na terytorium Gminy znajduje się 1 Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000, tj. Ostoja Szaniecko-Solecka PLH260034 oraz 1 pomnik przyrody, tj. drzewo – modrzew europejski (nr 751 w rej. RDOŚ) zlokalizowany w obrębie parku podworskiego w miejscowości Smogorzów.²⁷

Ze względu na wysoką urodzajność, gleby znajdujące się na terenie Gminy pozbawione zostały pokrywy leśnej. Stąd grunty leśne zajmują obecnie zaledwie 11,3% powierzchni Gminy. Na południu Gminy najczęściej występują lasy mieszane, lasy wilgotne i bory świeże. Wśród drzewostanu dominuje dąb, sosna i brzoza. Największy fragment zwartego lasu znajduje się natomiast na północnym zachodzie, w rejonie rzeki Sanica.²⁸

3.3. Sfera techniczna

Infrastruktura techniczna na terenie Gminy obejmuje głównie urządzenia i sieci przesyłowe (energetyczna, gazowa, wodociągowa i kanalizacyjna). Do sieci elektrycznej podłączone są wszystkie gospodarstwa domowe, zaś jedynym dystrybutorem prądu na terenie Gminy jest Zakład Energetyczny w Busko-Zdroju. Prąd dostarczany jest z Głównego Punkt Zasilania w Busko-Zdroju oraz liniami 110kV i 15kV oraz przebiegającą linią 400kV. Na terenie Gminy nie znajdują się żadne źródła energii odnawialnej przyłączone do sieci energetycznej. Gmina jest całkowicie zwodociągowana (system wodociągowy korzysta z 3 studni głębinowych

²⁵ *Parki krajobrazowe w województwie świętokrzyskim*, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Kielcach, Kielce 2015, s. 1.

²⁶ *Obszary chronionego krajobrazu w województwie świętokrzyskim*, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Kielcach, Kielce 2015, s. 2-4.

²⁷ *Pomniki przyrody w województwie świętokrzyskim*, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Kielcach, Kielce 2016, s. 184.

²⁸ D. Kalina, R. Mirowski, *Op. cit.*, s. 18-19.

(nr działki ewidencyjnej: 25_00603, 13_00337, 25_00601). Tymczasem sieci gazowe i kanalizacyjne są sukcesywnie wydłużane (Tab. 3). W porównaniu do 2010 roku, sieć gazowa uległa wydłużeniu o 1,2%, a sieć kanalizacyjna o blisko 76,4%. Gmina posiada ponadto przebudowaną mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię ścieków.

Tabela 3. Długość sieci gazowej, wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie Gminy Stopnica w latach 2010 i 2015

rodzaj instalacji technicznej	długość czynnej sieci w [m]	
	2010	2015
sieć gazowa	148 953	150 737
sieć wodociągowa	125 700	125 700
sieć kanalizacyjna	76 900	135 600

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS 2010 i 2015

W Gminie występuje głównie budownictwo jednorodzinne, indywidualne (Tab. 4). Budownictwo wielorodzinne występuje wyłącznie na terenie Miasta Stopnica – zaledwie 0,25% udziału w ogólnej zabudowie. W ciągu analizowanego trzylecia przybyło o 1,3% domów jednorodzinnych. W rozpatrywanym okresie nie powstawały domy wielorodzinne z mieszkaniami komunalnymi, spółdzielczymi czy zakładowymi.

Tabela 4. Liczba i rodzaj budynków mieszkalnych na terenie Gminy Stopnica w latach 2013-2015 z podziałem na sołectwa

lp.	sołectwo	2013	2014	2015
1.	Białoborze	111	114	115
2.	Bosowice	88	91	93
3.	Czyżów	122	124	125
4.	Dziesławice	62	62	65
5.	Fałęcin Nowy	41	41	41
6.	Fałęcin Stary	46	46	46
7.	Jastrzębiec	56	56	56
8.	Kąty Stare + Folwarki	62	62	62
9.	Kąty Nowe	71	71	71
10.	Kłępie Dolne	80	80	80
11.	Kłępie Górne	93	94	94
12.	Konary	47	47	50
13.	Kuchary	65	65	65
14.	Mariampol – Borek	31	31	31
15.	Mietel	142	142	143

16.	Nowa Wieś	54	54	55
17.	Podlasek	37	37	37
18.	Prusy	44	44	44
19.	Smogorzów	159	159	160
20.	Skrobaczów	100	100	100
21.	Strzałków	81	82	82
22.	Szklanów	24	24	24
23.	Suchowola	95	95	96
24.	Szczeglin	38	38	38
25.	Szczytniki	65	65	65
26.	Stopnica	410+ 6 wielorodzinnych	412+ 6 wielorodzinnych	414 + 6 wielorodzinnych
27.	Topola	49	49	51
28.	Wolica	124	124	124
29.	Zaborze	28	28	28
30.	Żerniki Dolne	66	69	69
Razem		2 497	2 512	2 530

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Stopnica

Wyposażenie budynków mieszkalnych w instalację techniczno-sanitarną (Tab. 5) na terenie Gminy plasuje się poniżej średniej krajowej. W przypadku wyposażenia w sieć wodociągową, średnia w Gminie wynosi zaledwie 3,75% poniżej średniej krajowej. Natomiast w kwestii centralnego ogrzewania, i gazu sieciowego różnica ta wynosi odpowiednio 6% i 8,3%.

Tabela 5. Odsetek budynków mieszkalnych wyposażonych w wybrane instalacje techniczno-sanitarne na terenie Gminy Stopnica w latach 2010 i 2015

rodzaj instalacji techniczno-sanitarnej	liczba budynków mieszkalnych w [%]	
	2010	2015
wodociąg	91,6	91,7
gaz sieciowy	47,5	47,5
centralne ogrzewanie	70,6	71,2

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS 2010 i 2015

W rozpatrywanym sześcioleciu największy wzrost nastąpił w odsetku obiektów mieszkalnych wyposażonych w centralne ogrzewanie – o 0,6% więcej. Najmniejszy wzrost odnotowano dla odsetka obiektów mieszkalnych wyposażonych w sieć wodociągową – zaledwie o 0,1% więcej. W analizowanym okresie nie przybyło natomiast obiektów mieszkalnych wyposażonych w sieć gazową.

Odsetek osób korzystających z instalacji wodociągowej na terenie Gminy (Tab. 6) jest wyższa od średniej krajowej o 0,8%, a jeżeli chodzi o sieć gazową – o 3% poniżej średniej dla kraju. Tymczasem odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej uplasował się aż o 11,5% poniżej średniej krajowej. Niedobory ilościowe szczególnie w sieci kanalizacyjnej mają negatywny wpływ na środowisko przyrodnicze – w przypadku nieszczelności w przydomowych zbiornikach na szambo lub braku ich regularnego opróżniania może dochodzić do niekontrolowanego wycieku nieoczyszczonych ścieków bytowo-gospodarczych, a tym samym do skażenia gleb i wód podziemnych różnymi mikroorganizmami chorobotwórczymi. Ponadto wysokie koszty oczyszczania często sprawiają, że część mieszkańców rozprowadza ścieki po okolicznych polach.

Tabela 6. Odsetek korzystających z instalacji gazowej, wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie Gminy Stopnica w latach 2010 i 2015

rodzaj instalacji techniczno-sanitarnej	ogół korzystającej ludności w [%]	
	2010	2015
sieć gazowa	47,3	49,2
sieć wodociągowa	87,8	92,4
sieć kanalizacyjna	33,6	57,2

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS 2010 i 2015

W porównaniu z rokiem 2010 największy wzrost w Gminie zanotowano dla odsetka osób korzystających z instalacji kanalizacyjnej (o 23,6% więcej) oraz w dalszej kolejności dla odsetka osób korzystających z instalacji wodociągowej (o 4,6%). Najmniejszy wzrost wystąpił w odsetku osób korzystających z instalacji gazowej, tj. zaledwie o 1,9% więcej niż w latach ubiegłych.

3.4. Sfera gospodarcza

Gmina znajduje się na obszarze o charakterze typowo rolniczym, gdzie obecnie najważniejszą gałęzią gospodarki jest rolnictwo, co wraz z bardzo niskim stopniem uprzemysłowienia, wynika z faktu, że niemal całkowita powierzchnia Gminy składa się z terenów o wysokich walorach krajobrazowo-przyrodniczych oraz gleb o względnie wysokich klasach bonitacyjnych. W latach 2010-2015 średnio aż 98% wszystkich podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terytorium Gminy należało do sektora prywatnego, z czego blisko 90%

stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (Tab. 7).²⁹ Tymczasem relatywnie niski udział w strukturze gospodarczej Gminy można zaobserwować kolejno dla spółek handlowych oraz stowarzyszeń i organizacji społecznych, spółdzielni i fundacji. Na obszarze Gminy nie występują spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego.

Tabela 7. Podział podmiotów gospodarczych w Gminie Stopnica ze względu na sektor i rodzaj w latach 2010-2015

rodzaj podmiotu gospodarczego	2010	2011	2012	2013	2014	2015
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	14	11	11	11	11	9
sektor publiczny ogółem	16	14	14	14	14	12
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	495	492	479	490	474	483
spółki handlowe	7	8	7	7	9	10
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	0	0	0	0	0	0
spółdzielnie	6	5	5	5	5	5
fundacje	0	0	0	0	1	1
stowarzyszenia i organizacje społeczne	13	12	12	12	13	14
sektor prywatny ogółem	546	543	529	542	533	541

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS 2010-2015

W okresie poddanym analizie, Gmina skupiała średnio 16,5% wszystkich działających w powiecie buskim przedsiębiorstw. Jak wynika z danych w Tab. 8, trzon lokalnej gospodarki od lat stanowią mikro przedsiębiorstwa, które zatrudniają do 9 osób (średnio 95,6% ogółu przedsiębiorstw w Gminie). W strukturze gospodarczej Gminy marginalny jest zaś udział przedsiębiorstw małych i średnich, których liczba dodatkowo uległa w ostatnich latach nieznacznemu pomniejszeniu. Na terenie Gminy nie występują przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 250 i 1 000 pracowników.

Tabela 8. Podział prywatnych podmiotów gospodarczych w Gminie Stopnica według klas wielkości w latach 2010-2015

wielkość podmiotu gospodarczego	2010	2011	2012	2013	2014	2015
0-9 pracowników	532	531	523	535	526	536
10-49 pracowników	29	25	19	20	20	18
50-249 pracowników	1	1	1	1	1	1
250-999 pracowników	0	0	0	0	0	0

²⁹ Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego; www.stat.gov.pl

powyżej 1 000 pracowników	0	0	0	0	0	0
ogółem	562	557	543	556	547	555

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS 2010-2015

Analiza struktury lokalnych przedsiębiorstw prywatnych według rodzajów działalności w latach 2010-2015 (Tab. 9) wykazała, że dominującą grupą przedsiębiorstw w Gminie są podmioty handlowe i usługowe (blisko 63% wszystkich przedsiębiorstw). Średni udział w gospodarce Gminy zanotowano dla przedsiębiorstw z zakresu budownictwa i przetwórstwa przemysłowego (34% ogółu przedsiębiorstw), których liczba od roku 2012 stale wzrasta. Tymczasem zaledwie 3% spośród wszystkich przedsiębiorstw reprezentują te, które działają w obszarze rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa.

Tabela 9. Podział prywatnych podmiotów gospodarczych w Gminie Stopnica według rodzaju działalności w latach 2010-2015

rodzaj działalności	2010	2011	2012	2013	2014	2015
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	21	20	21	21	20	20
przemysł i budownictwo	187	190	176	181	182	187
handel i usługi	354	347	346	354	345	348
ogółem	562	557	543	556	547	555

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS 2010-2015

Według danych za rok 2015, najwięcej podmiotów gospodarczych skoncentrowanych jest w Stopnicy – blisko 35% wszystkich podmiotów gospodarczych w Gminie (Tab. 10). Stopnica skupia także największą liczbę przedsiębiorstw w poszczególnych branżach, tj. 25% dla rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa; 18,7% dla przemysłu i budownictwa; 44,3% dla handlu i usług w skali całej Gminy.

Tabela 10. Podział prywatnych podmiotów gospodarczych według rodzaju działalności i lokalizacji oraz liczba mieszkańców przypadająca na 1 podmiot gospodarczy w Gminie Stopnica w 2015 r.

lp.	sołectwo	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	przemysł i budownictwo	handel i usługi	razem
1.	Białoborze	2	16	14	32
2.	Bosowice	0	1	6	7
3.	Czyżów	0	17	10	27
4.	Dziesławice	0	1	5	6

5.	Falęcín Nowy	0	0	3	3
6.	Falęcín Stary	1	2	2	5
7.	Jastrzębiec	1	1	3	5
8.	Kąty Nowe	0	5	12	17
9.	Kąty Stare + Folwarki	0	7	15	22
10.	Klępie Dolne	1	10	5	16
11.	Klępie Górne	0	5	7	12
12.	Konary	0	0	8	8
13.	Kuchary	1	5	4	10
14.	Mariampol	0	0	1	1
15.	Mietel	0	10	15	25
16.	Nowa Wieś	0	2	2	4
17.	Podlasek	1	8	3	12
18.	Prusy	0	1	1	2
19.	Skrobaczów	3	4	7	14
20.	Smogorzów	1	7	20	28
21.	Stopnica	5	35	154	194
22.	Strzałków	1	9	8	18
23.	Suchowola	1	1	8	10
24.	Szczeglin	0	3	2	5
25.	Szczytniki	0	5	1	6
26.	Szklanów	0	3	2	5
27.	Topola	0	1	1	2
28.	Wolica	1	22	27	50
29.	Zaborze	0	2	2	4
30.	Żerniki Dolne	1	4	0	5
razem dla Gminy		20	187	348	555

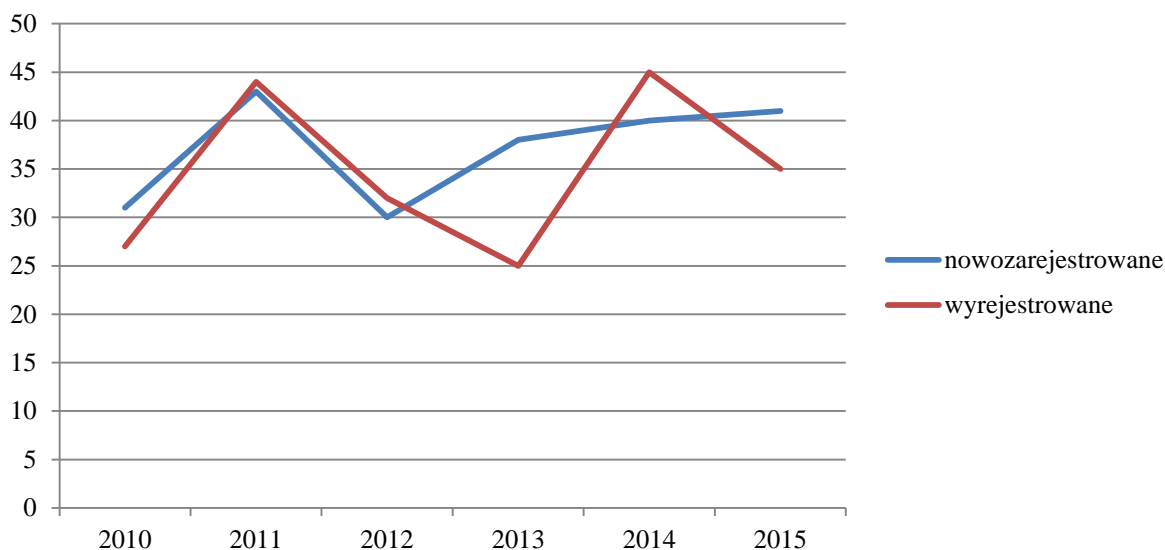
Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Świętokrzyskiego Ośrodka Badań Regionalnych GUS 2015

Do miejscowości, w których funkcjonuje względnie duża liczba podmiotów gospodarczych należą także Wolica i Białoborze koncentrujące odpowiednio 9% i 5,8% podmiotów w Gminie. Miejscowości te znajdują się w bliskiej odległości od Stopnicy. Tymczasem najmniej podmiotów gospodarczych zostało zarejestrowanych w Mariampolu, Prusach i Topoli – zaledwie od 1 do 2 podmiotów w skali całej Gminy. Względnie niskie nasycenie podmiotami gospodarczymi (od 3 do 8 podmiotów) notuje się również dla: Falęcina Nowego, Nowej Wsi, Zaborza, Żerników Dolnych, Szklanowa, Szczeglina, Jastrzębca, Falęcina Starego,

Szczytników, Dzieszawic, Bosowic i Konar. W większości przypadków są to miejscowości położone na terenach peryferyjnych Gminy.

Rycina 3. Podmioty gospodarcze nowo zarejestrowane i wyrejestrowane z rejestru REGON na terenie Gminy Stopnica w latach 2010-2015

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS 2010-2015

W ciągu analizowanego sześćdziesięciu lat na terenie Gminy zarejestrowano w sumie aż o 6,7% więcej podmiotów gospodarczych niż wyrejestrowano (Ryc. 2). Najwięcej podmiotów gospodarczych nowo zarejestrowanych odnotowano dla roku 2011, zaś wyrejestrowanych dla roku 2014. Ujemny stosunek nowo zarejestrowanych względem wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych pozostawał na poziomie ujemnym w latach 2011-2012 i 2014. Natomiast w roku 2013 zarejestrowano o 13 więcej podmiotów niż wyrejestrowano.

3.5. Sfera społeczna

3.5.1. Demografia

Według danych za rok 2015, obszar Gminy zamieszkuje 7 787 osób (62 osoby / 1 km²), co stanowi 10,5% mieszkańców powiatu buskiego oraz 0,6% mieszkańców województwa. Najbardziej zurbanizowane tereny należą do Miasta Stopnica, które koncentruje blisko 15,6% całej populacji w Gminie (Tab. 11).

Tabela 11. Liczba mieszkańców na terenie Gminy Stopnica w latach 2013-2015 w podziale na sołectwa

lp.	sołectwo	2013	2014	2015
1.	Białoborze	302	297	296
2.	Bosowice	138	134	134
3.	Czyżów	419	418	412
4.	Dziesławice	210	206	202
5.	Falęcin Nowy	129	129	134
6.	Falęcin Stary	171	173	176
7.	Jastrzębiec	176	177	170
8.	Kąty Stare + Folwarki	221	224	225
9.	Kąty Nowe	232	229	222
10.	Kłępie Dolne	283	279	283
11.	Kłępie Górne	293	293	285
12.	Konary	124	125	128
13.	Kuchary	222	223	225
14.	Mariampol – Borek	76	74	76
15.	Mietel	453	457	447
16.	Nowa Wieś	147	138	154
17.	Podlasek	112	112	110
18.	Prusy	122	120	114
19.	Smogorzów	560	560	560
20.	Skrobaczów	305	301	296
21.	Strzałków	283	285	280
22.	Szklanów	123	121	122
23.	Suchowola	293	295	291
24.	Szczeglin	135	132	139
25.	Szczytniki	164	160	157
26.	Stopnica	1240	1240	1214
27.	Topola	167	169	168
28.	Wolica	500	492	493
29.	Zaborze	71	72	70
30.	Żerniki Dolne	202	200	204
razem		7 873	7 835	7 787

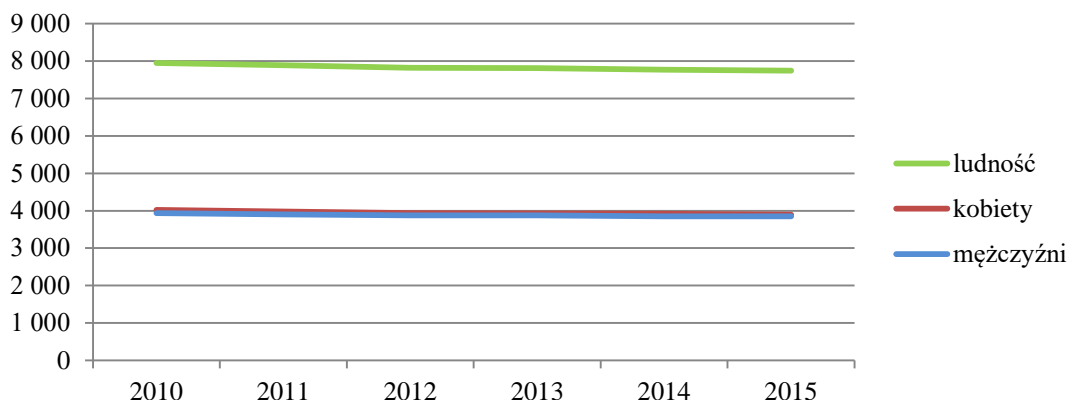
Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Stopnica

Cechą charakterystyczną sytuacji demograficznej Gminy jest ubytek stanu liczebności jej mieszkańców (Ryc. 4). Proces ten został zapoczątkowany w 2010 roku i trwa do chwili obecnej (w rozpatrywanym sześcioleciu nastąpił ubytek w liczbie ludności o blisko 2,7%).

Na uwagę zasługuje również fakt, że Gminę zamieszkuje więcej kobiet niż mężczyzn – na przestrzeni analizowanego sześćdziesięcioletniego różnica wynosiła średnio 0,9%.

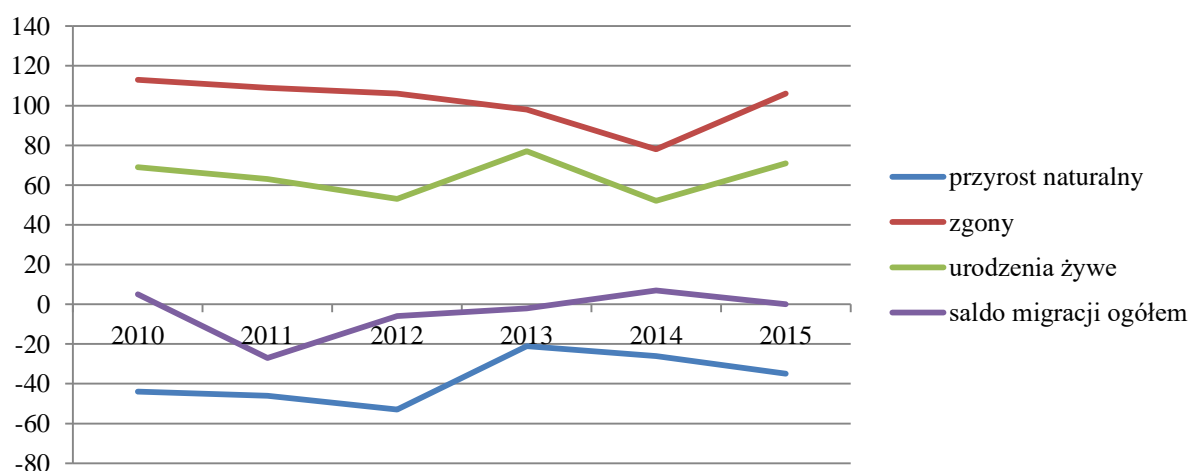
Rycina 4. Zmiany w liczbie ludności Gminy Stopnica w latach 2010-2015 (w tym podział według płci)

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS 2010-2015

Na utrzymującą się tendencję spadkową wpływ ma przede wszystkim ujemny przyrost naturalny oraz przeważające ujemne saldo migracji (Ryc. 5) – dodatnie saldo migracji zanotowano jedynie dla roku 2014. Największy stosunek urodzeń żywych względem zgonów notowany jest dla lat 2010-2012 (średnio 43,6% więcej zgonów niż urodzeń żywych). Od roku 2013 obserwuje się coraz mniejszą różnicę między liczbą zgonów a urodzeń żywych kształtująca się na średnim poziomie 29%. Powyższe niekorzystne trendy demograficzne wynikają przede wszystkim z przyczyn ekonomicznych oraz zmian w sferze obyczajowości społecznej, a także niskiej mobilności przestrzennej ludności.

Rycina 5. Przyrost naturalny, zgony i urodzenia żywe oraz saldo migracji ogółem w Gminie Stopnica w latach 2010-2015

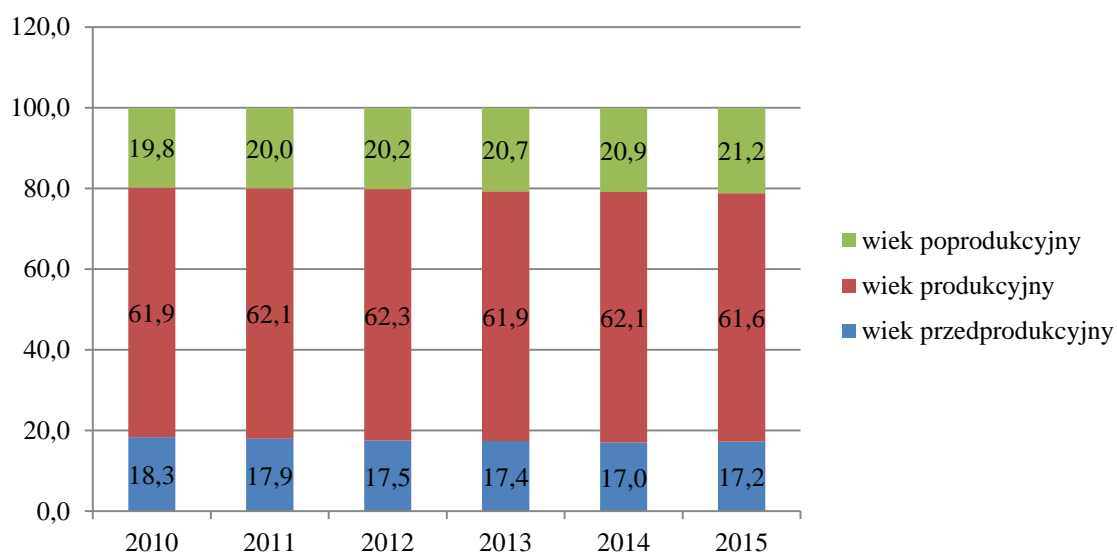

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS 2010-2015

Innym, niemniej ważnym przejawem zachodzących w Gminie zmian demograficznych jest wydłużanie się przeciętnej długości życia jej mieszkańców. Przy równoczesnym spadku współczynnika dzietności powoduje to wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności Gminy, a tym samym proces starzenia się całej populacji (Ryc. 6).

Rycina 6. Zmiany w strukturze ludności Gminy Stopnica w latach 2010-2015 w ujęciu procentowym

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS 2010-2015

Zmiany jakie można zaobserwować w strukturze ludności Gminy na przestrzeni analizowanego sześćdziesięciu lat to progresywny spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym oraz fluktuacje w liczbie osób w wieku produkcyjnym, a także sukcesywny wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, co spowodowane jest głównie obniżoną dzietnością kobiet niemal we wszystkich grupach wiekowych. Zasadniczy wpływ ma na to podwyższenie poziomu wykształcenia wśród społeczeństwa oraz stale utrzymująca się mało korzystna sytuacja na rynku pracy. Skutkiem zaistniałych procesów demograficznych w Gminie jest postępujące starzenie się społeczeństwa, czego wynikiem jest rosnący wskaźnik obciążenia demograficznego, rozumianego jako udział osób w wieku poprodukcyjnym przypadający na 100 osób w wieku produkcyjnym.³⁰

3.5.2. Edukacja

W oparciu o dane z 2016 r., na terenie Gminy działają 2 placówki wychowania przedszkolnego, spośród których 2 posiadają status przedszkola. Natomiast wychowaniem

³⁰ Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego; www.stat.gov.pl

przedszkolnym zostało objętych o 10,9% więcej dzieci niż w 2010 roku. Na obszarze Gminy działają również 1 szkoła podstawowa oraz 1 szkoła gimnazjalna.³¹

Tabela 12. Liczba uczniów oraz nauczycieli pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w szkołach podstawowych i gimnazjalnych w Gminie Stopnica w 2016 r.

wskaźnik	liczba uczniów w [osoba]	
	2010	2016
uczniowie szkół podstawowych	439	440
uczniowie szkół gimnazjalnych	249	229
	liczba nauczycieli w [etat]	
nauczyciele szkół podstawowych	44,89	33,46
nauczyciele szkół gimnazjalnych	22,83	17,91

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych z Systemu Informacji Oświatowej

W 2016 r. do szkół podstawowych i gimnazjalnych na terenie Gminy uczęszczało odpowiednio o 3,25% i 14% mniej uczniów niż w roku 2010, co związane jest ze spadkiem liczby mieszkańców Gminy (obniżenie dzietności kobiet) w przeciągu analizowanego sześćciolecia. Ubytek w liczebności uczniów przekłada się również na ilość zatrudnionych nauczycieli. W porównaniu z 2010 r., w roku 2016 zmniejszono zatrudnienie nauczycieli o 0,35 etatu w szkołach podstawowych i o 3,56 etatu w szkołach gimnazjalnych.

3.5.3. Ochrona zdrowia i opieka medyczna

Na terenie Gminy działają obecnie 2 apteki ogólnodostępne (o 1 mniej w porównaniu z rokiem 2010). Stąd liczba mieszkańców przypadających na 1 aptekę ogólnodostępną uległa znacznemu zwiększeniu, tj. o 33,3% (Tab. 13).

Tabela 13. Liczba mieszkańców przypadających na 1 aptekę ogólnodostępną i 1 przychodnię lekarską oraz ilość porad udzielonych w ramach podstawowej opieki medycznej w Gminie Stopnica w latach 2010 i 2015

wskaźnik	ilość mieszkańców w [osoba]	
	2010	2015
1 apteka ogólnodostępna	2 651	3 893,5
1 przychodnia lekarska	7 954	7 787
	ilość porad w [sztuka]	
1 porada udzielona w ramach podstawowej opieki medycznej	24 418	23 761

³¹ Stopnica, Statystyczne Vademecum Samorządowca, Bank Danych Lokalnych 2015, s. 3.

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS 2010 i 2015

W Gminie funkcjonuje również 1 przychodnia lekarska – Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „MEDICA” (Stopnica), w ramach której w 2015 r. udzielono 23 761 porad z zakresu podstawowej opieki medycznej – o 2,7% mniej niż w roku 2010.

3.5.4. Pomoc społeczna

Podmiotem realizującym zadania z zakresu pomocy społecznej, w tym w walce z ubóstwem i wykluczeniem społecznym, jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Stopnicy. Najczęstszymi powodami korzystania z pomocy społecznej w Mieście i Gminie Stopnica są: długotrwała choroba, ubóstwo, bezrobocie, wielodzietność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz problemy alkoholowe.³² W 2015 r. z różnych form pomocy społecznej skorzystało 641 mieszkańców Gminy (Tab. 14), co stanowi 8,23% jej całej populacji. Najczęściej udzielanym świadczeniem była pomoc państwa w zakresie dożywiania (74,6% ogółu udzielonych form pomocy społecznej), zaś najrzadziej – zasiłek okresowy i stały (odpowiednio 4,5% i 5%).

Tabela 14. Liczba beneficjentów pomocy społecznej w Gminie Stopnica w 2015 r. ze względu na rodzaj świadczenia

lp.	miejsowość	pomoc państwa w zakresie dożywiania	zasiłek okresowy	zasiłek celowy i w naturze	zasiłek stały	razem
1.	Białoborze	12	2	4	0	18
2.	Bosowice	18	1	5	2	26
3.	Czyżów	30	1	7	1	39
4.	Dziesławice	23	2	3	0	28
5.	Fałęcin Nowy	0	0	0	0	0
6.	Fałęcin Stary	30	1	2	2	35
7.	Jastrzębiec	19	1	3	1	24
8.	Kąty Nowe	17	0	4	1	22
9.	Kąty Stare + Folwarki	10	1	1	1	15
10.	Kłępie Dolne	12	0	3	0	15
11.	Kłępie Górne	14	0	4	0	18
12.	Konary	3	0	0	1	4
13.	Kuchary	14	0	3	1	18

³² Dane Urzędu Miasta i Gminy Stopnica.

14.	Mariampol	2	0	2	1	5
15.	Mietel	20	3	6	1	30
16.	Nowa Wieś	12	0	0	1	13
17.	Podlasek	5	0	2	0	7
18.	Prusy	4	0	0	0	4
19.	Skrobaczów	4	0	1	0	5
20.	Smogorzów	33	4	8	3	48
21.	Stopnica	51	2	16	7	76
22.	Strzałków	5	1	2	0	8
23.	Suchowola	17	0	2	0	19
24.	Szczeglin	14	2	3	2	21
25.	Szczytniki	20	2	5	1	28
26.	Szklanów	17	0	2	0	19
27.	Topola	26	0	4	0	30
28.	Wolica	15	4	6	3	28
29.	Zaborze	22	2	3	2	29
30.	Żerniki Dolne	8	0	1	1	10
razem dla Gminy		478	29	102	32	641

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Stopnica

W oparciu o dane z 2015 r., najwięcej beneficjentów pomocy społecznej zamieszkuje w Stopnicy – blisko 12%. Obszary najbardziej dotknięte problemami społecznymi w obrębie Miasta położone są w jego południowo-wschodniej i północnej części. Miejscowością, w której zamieszkuje stosunkowo duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej w skali całej Gminy jest Smogorzów (7,5% ogółu beneficjentów pomocy społecznej). W dalszej kolejności plasują się Czyżów (6,1%) i Fałęcin Stary (5,5%). Żadnych świadczeń z zakresu pomocy społecznej w 2015 r. nie udzielano natomiast w Fałęcinie Nowym.

Tabela 15. Liczba założonych „Niebieskich Kart” na terenie Gminy Stopnica w 2015 r.

lp.	sołectwo	liczba Niebieskich Kart
1.	Białoborze	1
2.	Bosowice	2
3.	Czyżów	0
4.	Dziesławice	1
5.	Fałęcin Nowy	1
6.	Fałęcin Stary	2
7.	Jastrzębiec	0

8.	Kąty Nowe	0
9.	Kąty Stare + Folwarki	1
10.	Kłępie Dolne	0
11.	Kłępie Górne	2
12.	Konary	1
13.	Kuchary	0
14.	Mariampol	1
15.	Mietel	2
16.	Nowa Wieś	0
17.	Podlasek	2
18.	Prusy	0
19.	Skrobaczów	1
20.	Smogorzów	0
21.	Stopnica	4
22.	Strzałków	0
23.	Suchowola	0
24.	Szczeglin	0
25.	Szczytniki	0
26.	Szklanów	0
27.	Topola	0
28.	Wolica	1
29.	Zaborze	0
30.	Żerniki Dolne	0
razem dla Gminy		22

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Stopnica

W 2015 r. na terenie Gminy założono 22 Niebieskie Karty w związku z zaistnieniem przemocy w rodzinie. Najwięcej Niebieskich Kart zostało wydanych w Stopnicy. Po dwie Niebieskie Karty zostały założone w: Bosowicach, Fałęcinie Starym, Kłępiu Górnym, Mietlu i Podlasku.

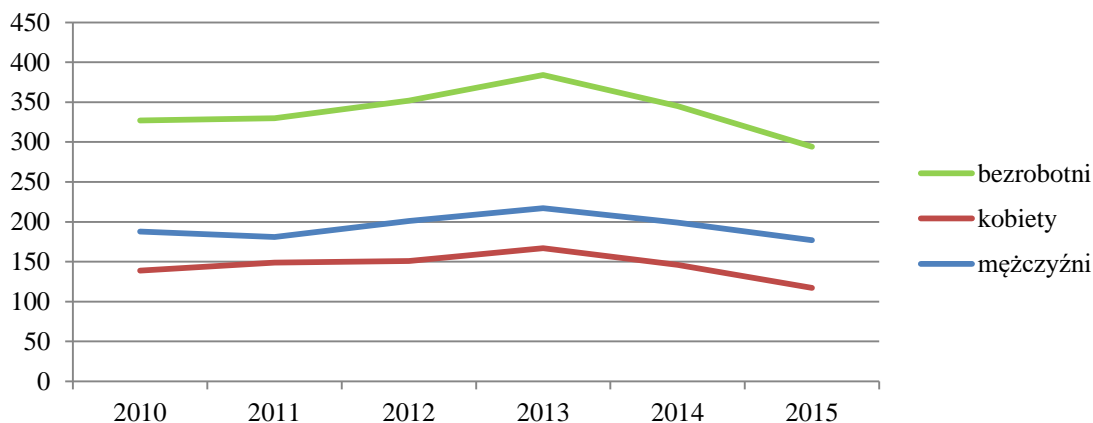
3.5.5. Rynek pracy

Na przestrzeni rozpatrywanego sześćdziesięciolecia w Gminie odnotowywano relatywnie niską stopę bezrobocia (średnio ok. 7%) – rolnictwo stanowi zatrudnienie dla zdecydowanej większości mieszkańców Gminy. W tym samym okresie przeciętne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej oscylowało na poziomie niespełna 79%. Bezrobotnych (Ryc. 7) zamieszkujących w Gminie w głównej mierze charakteryzuje względnie długi okres

pozostawania bez pracy (powyżej 12 miesięcy) i stosunkowo młody wiek (25-34 lata).³³ Warto również podkreślić, że wśród bezrobotnych najliczniejszą grupę stanowią mężczyźni (średnio o 23% więcej niż kobiet).

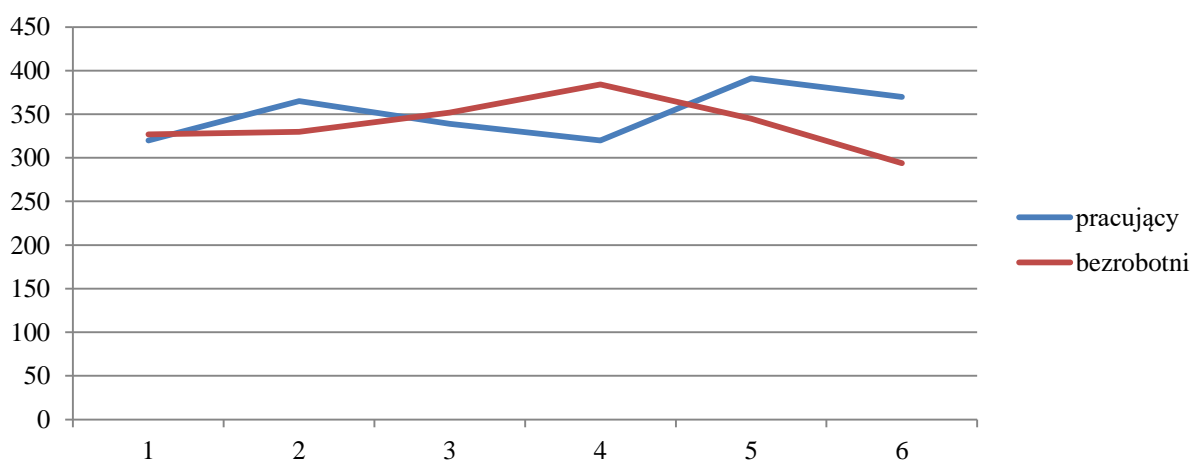
Rycina 7. Liczba osób długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych na terenie Gminy Stopnica z podziałem na płeć w latach 2010-2015

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS 2010-2015

Inną cechą lokalnego rynku pracy w omawianym okresie jest względnie równy stosunek osób bezrobotnych zarejestrowanych wobec osób aktywnych zawodowo (Ryc. 8). W różnych latach stosunek ten przyjmuje wartości ujemne i dodatnie. Różnica pomiędzy liczbą osób bezrobotnych i pracujących w rozpatrywanym sześcioleciu waha się od -64 (2013) do 76 (2015). Warto dodać, iż w ostatnich dwóch latach uległa ona istotnemu zwiększeniu na korzyść liczby osób aktywnych zawodowo.

Rycina 8. Stosunek osób bezrobotnych względem osób zatrudnionych na terenie Gminy Stopnica w latach 2010-2015

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS 2010-2015

³³ Stopnica, Statystyczne Vademecum Samorządowca, Bank Danych Lokalnych 2015, s. 3.

W 2015 r., największą liczbę osób pozostających bez pracy w skali całej Gminy skupiały kolejno: Stopnica, Wolica i Mietel (Tab. 16).

Tabela 16. Liczba osób długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych na terenie Gminy Stopnica w 2015 r. z podziałem na sołectwa

lp.	sołectwo	osoby bezrobotne [liczba]
1.	Białoborze	11
2.	Bosowice	5
3.	Czyżów	8
4.	Dziesławice	9
5.	Falęcin Nowy	4
6.	Falęcin Stary	11
7.	Jastrzębiec	6
8.	Kąty Stare + Folwarki	13
9.	Kąty Nowe	7
10.	Kłępie Dolne	13
11.	Kłępie Górne	4
12.	Konary	4
13.	Kuchary	7
14.	Mariampol – Borek	3
15.	Mietel	20
16.	Nowa Wieś	3
17.	Podlasek	7
18.	Prusy	3
19.	Smogorzów	14
20.	Skrobaczów	10
21.	Strzałków	11
22.	Szklanów	3
23.	Suchowola	8
24.	Szczeglin	5
25.	Szczytniki	5
26.	Stopnica	58
27.	Topola	4
28.	Wolica	22
29.	Zaborze	4
30.	Żerniki Dolne	11
razem dla Gminy		293

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Busko-Zdroju

Tymczasem najmniej osób bezrobotnych zarejestrowanych było na terenie sołectw: Mariampol – Borek, Nowa Wieś, Prusy i Szklanów oraz Fałęcin Nowy, Klępie Górne, Konary, Topola i Zaborze.

3.5.6. Bezpieczeństwo wewnętrzne

Zgodnie z danymi za rok 2015, na terenie Gminy dopuszczono się 103 przestępstw, co stanowi 13% wszystkich przestępstw w skali całego powiatu buskiego (Tab. 17). O wiele mniej popełniono przestępstw kryminalnych – 12% ogółu tego typu przestępstw. Najczęściej popełnianymi przestępstwami kryminalnymi na terenie Gminy są kradzieże mienia i kradzieże z włamaniem. Uwagę przykuwa również względnie wysoki odsetek przestępstw gospodarczych – 18,5% w powiecie. W analizowanym roku odnotowano także 10,2% oraz 11,2% przypadków zagrożeń z art. 119 KW (kradzież lub przywłaszczenie mienia) i 124 KW (zniszczenie lub trwałe uszkodzenie mienia). Na terenie Gminy praktycznie nie istnieje przestępczość narkotykowa.

Tabela 17. Liczba przestępstw na terenie Gminy w 2015 r. z podziałem na rodzaj czynu

rodzaj przestępstwa	przestępstwa [liczba]
Przestępstwa ogółem	103
Przestępstwa kryminalne, w tym:	58
Kradzież mienia	16
Kradzież samochodu	0
Kradzież z włamaniem	11
Bójka i pobicie	1
Uszkodzenie mienia	2
Rozbój i wymuszenie rozbójnicze	0
Uszczerbek na zdrowiu	3
Przestępczość gospodarcza	19
Przestępczość narkotykowa	1
Zagrożenie wykroczeniami z art. 119 KW	48
Zagrożenie wykroczeniami z art. 124 KW	12

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Busko-Zdroju

Najwięcej interwencji policyjnych na terenie Miasta i Gminy Stopnica w 2015 r. (Tab. 18) przeprowadzono w Stopnicy (24,5% wszystkich interwencji w Gminie). W dalszej kolejności plasuje się Mielę (15,7%) oraz Konary (7,6%), Wolica (5,3%), Kąty Nowe (5,3%) i Biało Borze (5%).

Tabela 18. Liczba interwencji policyjnych i czynów karalnych na terenie Gminy Stopnica w 2015 r. z podziałem na sołectwa

lp.	sołectwo	interwencje [liczba]	czyny karalne [liczba]
1.	Białoborze	52	5
2.	Bosowice	21	5
3.	Czyżów	23	4
4.	Dziesławice	21	1
5.	Falęcin Nowy	7	0
6.	Falęcin Stary	27	4
7.	Jastrzębiec	13	1
8.	Kąty Nowe	53	2
9.	Kąty Stare + Folwarki	24	1
10.	Kłępie Dolne	23	3
11.	Kłępie Górne	19	2
12.	Konary	74	5
13.	Kuchary	11	0
14.	Mariampol	7	0
15.	Mietel	156	12
16.	Nowa Wieś	11	0
17.	Podlasek	36	0
18.	Prusy	6	0
19.	Skrobaczów	18	2
20.	Smogorzów	0	0
21.	Stopnica	243	31
22.	Strzałków	16	2
23.	Suchowola	28	1
24.	Szczeglin	8	0
25.	Szczytniki	9	0
26.	Szklanów	5	2
27.	Topola	9	0
28.	Wolica	53	3
29.	Zaborze	13	1
30.	Żerniki Dolne	9	3
razem dla Gminy		995	90

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Komisarzatu Policji w Stopnicy

W większości przypadków względnie wysoka liczba interwencji policyjnych przedkłada się na wysoką liczbę popełnianych czynów karalnych. Jednym z wyjątków jest Wolica, gdzie na 53 interwencji policyjnych odnotowano zaledwie 3 czyny karalne.

3.5.7. Kultura

Na obszarze Gminy funkcjonuje 1 biblioteka publiczna oraz 1 ośrodek o charakterze kulturalnym (Tab. 19), tj. Gminne Centrum Kultury, które od 2011 r. mieści się w wyremontowanym obiekcie po dawnym zamku. Do zadań Gminnego Centrum Kultury należy szczególnie prowadzenie działalności społeczno-kulturalnej oraz upowszechnianie różnych form sztuki. W Gminie działa również 12 grup artystycznych, kół i klubów kulturalnych, tj. o 7,7% mniej niż w roku 2010. Na uwagę zasługuje również liczba mieszkańców przypadająca na 1 imprezę kulturalną – w 2015 r. na 1 imprezę kulturalną przypadło o 28,3% mniej mieszkańców niż w roku 2010, co oznacza, że oferta kulturalna Gminy poddawana jest sukcesywnemu rozszerzaniu.

Tabela 19. Ilość mieszkańców przypadających na 1 bibliotekę publiczną i 1 imprezę kulturalną oraz liczba instytucji i grup kulturalnych na terenie Gminy Stopnica w latach 2010 i 2015

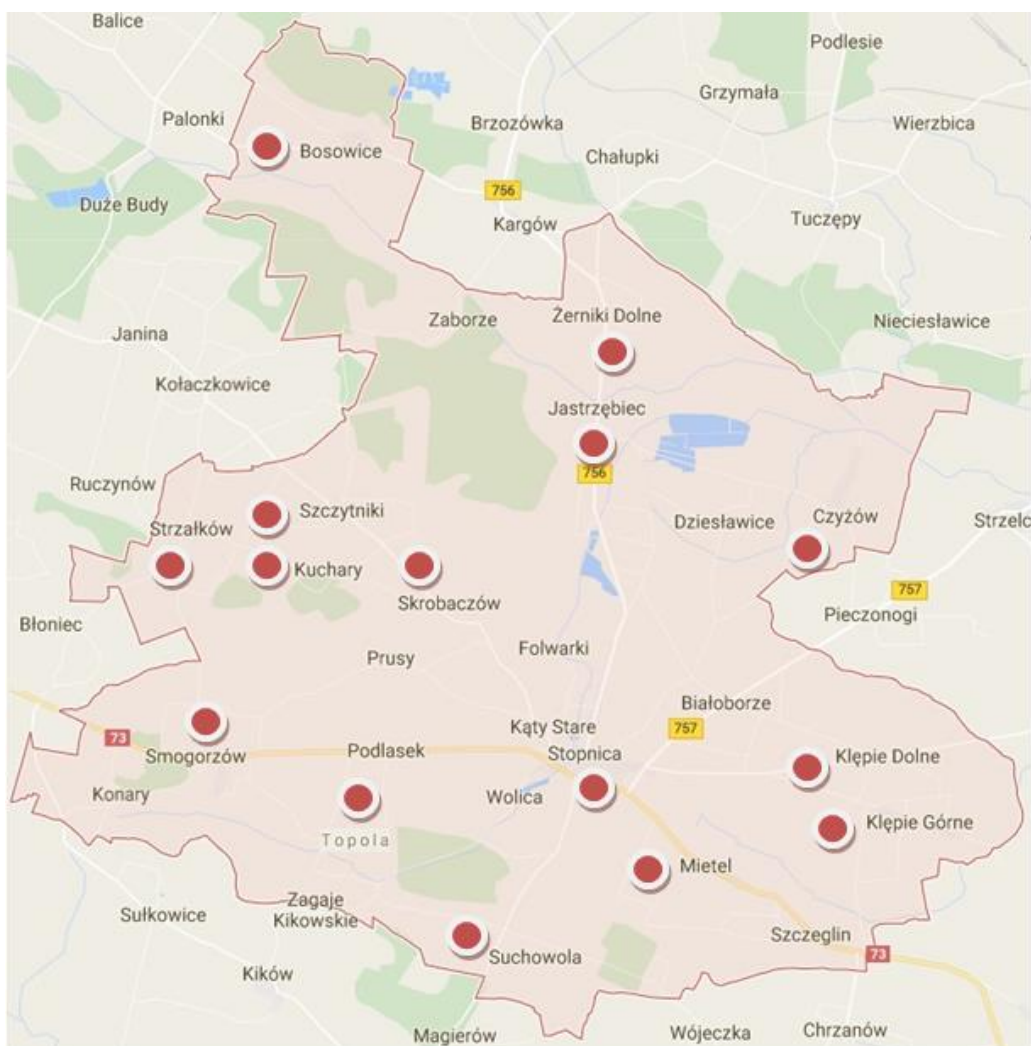
wskaźnik	ilość mieszkańców w [osoba]	
	2010	2015
1 biblioteka publiczna	7 954	7 774
1 impreza kulturalna	194	139
	liczba w [sztuka]	
centra, domy, ośrodki itp. kultury	1	1
grupy artystyczne, koła i kluby kulturalne, itp.	13	12

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS 2010 i 2015

Co więcej, Gminne Centrum Kultury prowadzi świetlice wiejskie w 15 miejscowościach na terenie Gminy (Ryc. 9).

Rycina 9. Świetlice wiejskie na terenie Gminy Stopnica w 2015 r.

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Stopnica

3.5.8. Aktywność społeczna i obywatelska

Według danych za rok 2015, na terenie Gminy Stopnica funkcjonuje 15 organizacji pozarządowych, w tym 14 stowarzyszeń zwykłych i 1 fundacja (Fundacja PROFETO.PL – Sercański Sekretariat na rzecz Nowej Ewangelizacji). Liczba ta stanowi niespełna 15% wszystkich podmiotów tego typu w powiecie buskim.

Spośród wszystkich zarejestrowanych stowarzyszeń 6 z nich stanowią Ochotnicze Straże Pożarne (z siedzibą w Stopnicy, Czyżowie, Bosowicach, Mietlu, Smogorzowie, Suchowoli), 2 to kluby sportowe popularyzujące kulturę fizyczną i sport. Pozostałe organizacje pozarządowe funkcjonują raczej okazjonalnie, ich działalność skierowana jest do

konkretnych grup społecznych, a przynależność do struktur uwarunkowana jest posiadaniem konkretnych cech i umiejętności.

Na terenie Gminy prężnie działają również Koła Gospodyń Wiejskich, które funkcjonują jako grupy nieformalne, niezarejestrowane w KRS. W sumie na terenie Gminy działa 8 Kół Gospodyń Wiejskich w następujących miejscowościach: Klępie Dolne, Szczytniki, Kuchary, Topola, Mietel, Szczeglin, Jastrzębiec i Żerniki Dolne. Koła Gospodyń Wiejskich wspierane są przez rejestrowe Stowarzyszenie „Stopniczanki”, które udziela im niezbędnej pomocy merytorycznej i technicznej.

3.6. Analiza SWOT

Jedną z podstawowych metod analizy strategicznej jest analiza SWOT, która polega na ustaleniu silnych i słabych stron zasobów własnych gminy oraz szans i zagrożeń związanych z jej otoczeniem. Analiza SWOT jest bardzo popularną heurystyczną techniką analityczną służącą do określenia priorytetów rozwojowych w pracach nad dokumentem strategicznym. Pozwala ona połączyć analizę wewnętrznego oraz zewnętrznego środowiska organizacji bądź jednostki. Stanowi punkt wyjściowy dla określenia celów strategicznych oraz kierunków działań. Przedstawiona poniżej analiza Gminy Stopnica obejmuje:

- Mocne strony (S – Strengths)
- Słabe strony (W – Weaknesses)
- Szanse (O – Opportunities)
- Zagrożenia (T – Threats)

Mocne strony

- obszar typowo rolniczy: sadownictwo i ogrodnictwo
- położenie przy drodze krajowej nr 73 Wiśniówka-Jasło (w ciągu komunikacyjnym Kielce – Tarnów)
- nieduża odległość do większych ośrodków turystyczno-uzdrowiskowych (Busko-Zdrój, Solec-Zdrój)
- dobrze rozwinięta infrastruktura drogowa
- wysoki stopień zwodociągowania, skanalizowania i zelektryfikowania
- bogate dziedzictwo historyczno-kulturowe i przyrodnicze

- wysoki stan estetyki przestrzennej
- nowoczesny i wielofunkcyjny obiekt szkolno-sportowo-kulturalny (zawierający kompleks szkół, boiska sportowe, stadion, siłownię, basen, skatepark, Gminne Centrum Kultury)
- dobrze rozwinięta sieć kompletnie wyposażonych świetlic środowiskowych (15)

Słabe strony

- niezbyt wielki stopień inwestycji prywatnego kapitału zewnętrznego
- duży odpływ uzdolnionej młodzieży do większych ośrodków miejskich
- brak środków komunikacji publicznej – brak dojazdu z mniejszych miejscowości do Stopnicy
- wskaźnik skanalizowania poniżej średniej krajowej
- niewystarczająca promocja oferty rekreacyjno-turystycznej, niska rozpoznawalność w regionie
- niewykorzystany w pełni potencjał obiektu szkolno-sportowo-kulturalnego
- brak nowoczesnego i dostosowanego do potrzeb dzieci budynku przedszkola
- niewykorzystane pustostany po szkołach i innych obiektach użyteczności publicznej
- zaniedbany obecnie teren przy zachodniej pierzei rynku
- duże bezrobocie nierejestrowane, często długotrwałe i ukryte w rolnictwie, mogące prowadzić do wykluczenia społecznego
- ujemny przyrost naturalny
- szybko starzejące się społeczeństwo
- niska świadomość możliwości kształtowania lokalnej rzeczywistości
- słaba aktywność potencjalnych interesariuszy procesu rewitalizacji
- niskie poczucie bezpieczeństwa
- brak środowiskowych domów samopomocy dla osób niepełnosprawnych i starszych

Szanse

- utworzenie inkubatora przedsiębiorczości dla osób mających pomysł na własną firmę
- utworzenie przetwórnicy, gdzie będzie można sprzedawać lub przechować warzywa i owoce

- stworzenie infrastruktury wspierającej sektor rolny w zakresie sprzedaży bezpośredniej, przetwórstwa oraz promocja krótkiego łańcucha dostaw
- możliwość skorzystania ze środków unijnych na inwestycje w infrastrukturę społeczną i techniczną
- wykorzystanie rosnącego popytu w Polsce i Europie na usługi agroturystyczne i uzdrowiskowe (bliskość do Busko-Zdroju i Solca-Zdroju oraz Kazimierzy Wielkiej, w której w przyszłości ma powstać kompleks rekreacyjno-uzdrowiskowy)
- wykorzystanie rozwoju branży turystycznej w lokalnej gospodarce (przy wielkim potencjale turystycznym Stopnicy)
- wykorzystanie potencjału historycznego centrum miasta
- zapewnienie mieszkańcom oraz turystom bogatej oferty rekreacyjno-sportowej i kulturalnej
- wykorzystanie rodzącego się w Europie Zachodniej i przechodzącego do Polski trendu zamieszkiwania w małych miasteczkach i miejscowościach
- rozwój społeczeństwa obywatelskiego i organizacji pozarządowych
- wzrost świadomości społecznej odnośnie możliwości wpływu na lokalną rzeczywistość
- budowanie świadomości społecznej mieszkańców (niwelowanie lęku przed pozyskiwaniem środków publicznych na realizację projektów poprzez doradztwo i szkolenia)

Zagrożenia

- ogólnoświatowy kryzys ekonomiczny, odczuwalny również w Polsce, który powoduje m.in. zwiększenie bezrobocia, powiększanie ubóstwa społeczeństwa, odnowienie lub pogłębienie apatii i zniechęcenia społecznego
- postępująca emigracja ludzi młodych do większych ośrodków miejskich w poszukiwaniu pracy lub wykształcenia
- niewykorzystanie szansy w postaci aplikowania środków z UE
- ujemny przyrost naturalny i wynikający z tego niski wskaźnik ludności w wieku przedprodukcyjnym (w dłuższej perspektywie oznacza to osłabienie społecznego potencjału gospodarki lokalnej oraz wzrost obciążenia demograficznego)
- postępująca biurokratyzacja życia publicznego

4. Założenia Programu Rewitalizacji

Fundamentem działań rewitalizacyjnych obszarów zdegradowanych Gminy Stopnica jest partycypacja społeczna. Takie podejście ma na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz świadczy o gotowości mieszkańców do partycypacyjnego współdecydowania o obszarze objętym programem rewitalizacji. Metoda partycypacyjna opiera się w głównej mierze na założeniu, że opinia środowiska lokalnego jest najważniejszym elementem w procesie tworzenia dokumentu. Stanowi dzięki temu narzędzie do projektowania zadań podejmowanych w celu rozwiązania konkretnych problemów oraz niwelowania niepożądanych zjawisk, co w konsekwencji ma prowadzić do podniesienia jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych i tym samym całej Gminy Stopnica.

Podczas prac nad dokumentem w ramach konsultacji społecznych, których celem było zdiagnozowanie obecnej sytuacji na terenie Gminy Stopnica oraz zbudowanie dalszych założeń programowych, przeprowadzone było anonimowe badanie ankietowe oraz konsultacje społeczne prowadzone w formie spotkań ze społecznością lokalną. Wyniki prowadzonych badań pokazały jakie są potrzeby i oczekiwania rewitalizacyjne z perspektywy lokalnej społeczności. Wśród głównych wniosków determinujących rewitalizację Gminy Stopnica należy wymienić w szczególności:

- 1) Najbardziej oczekiwanymi efektami procesu rewitalizacji problemowych obszarów Gminy według mieszkańców są:
 - zwiększenie liczby miejsc pracy
 - rozwój przedsiębiorczości
 - poprawa sytuacji ekonomicznej rolników
 - poprawa stanu infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej
 - zwiększenie integracji mieszkańców i pobudzenie ich aktywności lokalnej
 - zwiększenie potencjału organizacji pozarządowych.
- 2) Priorytetowe działania w zakresie osiągnięcia ww. efektów rewitalizacji powinny koncentrować się na:
 - stworzeniu warunków do rozwoju przedsiębiorczości

- rozbudowaniu infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej
- rozwinięciu oferty spędzania wolnego czasu.

Kolejnym ważnym aspektem wynikającym z przeprowadzonych badań jest możliwość skonfrontowania wiedzy o aspektach funkcjonowania Gminy Stopnica (w tym danych statystycznych) przez różne środowiska lokalne. Takie podejście prowadzi do trafniejszego ujęcia obszarów problemowych oraz stanowi tym samym podstawę do uzasadnienia podejmowanych działań naprawczych bądź profilaktycznych. Dzięki zastosowaniu partycypacyjnego modelu opracowywania dokumentu można liczyć na udział lokalnej społeczności na dalszych etapach wdrażania.

4.1. Metodologia wyboru obszaru zdegradowanego

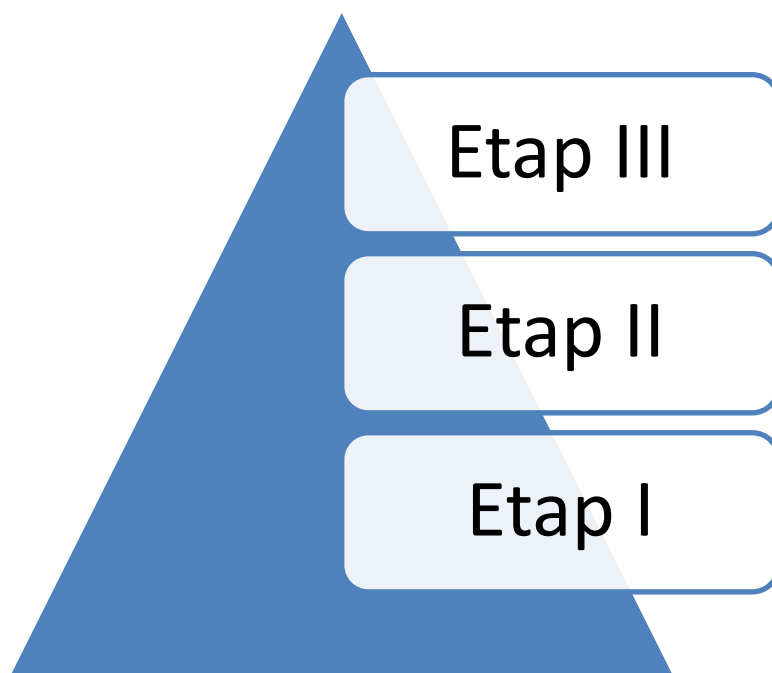
Za obszar zdegradowany należy rozumieć obszar znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, na którym występuje dodatkowo co najmniej jedno z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych
- środowiskowych
- przestrzenno-funkcjonalnych
- technicznych

Obszary te wyznaczono w wyniku rangowania sołectw Gminy Stopnica z uwzględnieniem takich czynników jak: dynamika zmiany liczby ludności sołectwa (za rok bazowy przyjęto rok 2013), udział beneficjentów pomocy społecznej w liczbie mieszkańców sołectwa, liczba założonych niebieskich kart na stu mieszkańców sołectwa, udział bezrobotnych w liczbie mieszkańców sołectwa, liczba interwencji policji przypadająca na stu mieszkańców sołectwa, liczba czynów karalnych przypadających na stu mieszkańców sołectwa, wskaźnik obciążenia demograficznego, a także istnienie infrastruktury kanalizacyjnej w sołectwie, liczba budynków mieszkalnych przypadających na stu mieszkańców sołectwa, liczba podmiotów gospodarczych przypadających na stu mieszkańców sołectwa, degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych oraz niefunkcjonalne rozwiązania techniczne. Proces określenia obszarów zdegradowanych w Gminie Stopnica był trój etapowy.

Rycina 10. Schemat wyznaczania obszarów zdegradowanych

Źródło: zestawienie własne

Etap I polegał na określeniu wartości wszystkich wymienionych czynników dla każdego sołectwa. Do wyznaczenia niezbędnych wartości posłużyły m.in. dane z Urzędu Miasta i Gminy Stopnica, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stopnicy, Świętokrzyskiego Ośrodka Badań Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Kielcach, Powiatowego Urzędu Pracy w Busko-Zdroju, Komisariatu Policji w Stopnicy. Zakończeniem etapu było określenie wartości odniesienia dla każdego czynnika w zależności od jego charakteru. Wartość ta w dziewięciu przypadkach miała charakter średniej arytmetycznej. Dla czynnika określającego skanalizowanie Gminy poziomem docelowym jest skanalizowanie każdego sołectwa, natomiast degradację stanu technicznego obiektów budowlanych oraz niefunkcjonalność rozwiązań technicznych określono na podstawie spaceru rewitalizacyjnego.

Etap II miał na celu wskazanie obszarów problemowych poprzez przypisanie każdemu czynnikowi oceny równej 0 bądź 1. Przypisana ocena zależała od korelacji pomiędzy wartością wskaźnika a jego wartością odniesienia. Ocenę 1 otrzymały te sołectwa, które miały wartości wyższe od średnich w następujących kryteriach: udział beneficjentów pomocy społecznej w liczbie mieszkańców sołectwa, liczba założonych niebieskich kart na stu mieszkańców sołectwa, udział bezrobotnych w liczbie mieszkańców sołectwa, liczba

interwencji policji przypadająca na stu mieszkańców sołectwa, liczba czynów karalnych przypadających na stu mieszkańców sołectwa, wskaźnik obciążenia demograficznego. Odnosnie skanalizowania ocenę 1 przyznano sołectwom nieposiadającym infrastruktury kanalizacyjnej, a w przypadku degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych ocenę 1 otrzymały te sołectwa, w których stwierdzono między innymi niefunkcjonalne rozwiązania techniczne. Dla pozostałych kryteriów wartość 1 przypisywana była tym sołectwom, które miały niższe wyniki od średniej dla Gminy.

Ostatnim etapem było rangowanie otrzymanej macierzy. Wartość sumy rang wynosiła jeden. Kryteria wskazane do wybrania obszaru kryzysowego zostały podzielone na sferę techniczno-przestrzenno-gospodarczą oraz sferę społeczną. W ramach przeprowadzonych konsultacji społecznych, w czasie spotkań z poszczególnymi grupami interesariuszy, określono, że stosunek poszczególnych sfer wynosi 40:60. Taka skala oznacza przyznanie, że kwestie społeczne są znacznie istotniejsze dla mieszkańców (o 50%) niż problemy techniczno-przestrzenno-gospodarcze. Za największy problem interesariusze uznali brak miejsc pracy i w związku z tym panujące bezrobocie, które często jest przyczyną pozostałych problemów społecznych. Następnie dla każdego wartościowanego kryterium określono poszczególną wagę, z zachowaniem wcześniej wyznaczonego stosunku. Na końcu podsumowano iloczyny macierzy i wag. Tak otrzymane oceny były podstawą do wyznaczenia obszarów kryzysowych.

Wartości wskaźników dla poszczególnych sołectw przedstawia poniższa tabela. Kolorem niebieskim zaznaczono kryteria sfery techniczno-przestrzenno-gospodarczej, a kolorem zielonym – sfery społecznej. Pola czerwone oznaczają wartość negatywną w porównaniu z wartością odniesienia.

Tabela 20. Wartości wskaźników w sołectwach Gminy Stopnica

	Skanalizowanie sołectwa	Liczba budynków na 100 mieszkańców sołectwa	liczba podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców sołectwa	Degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych oraz nie funkcjonalne rozwiązania techniczne	Dynamika zmiany liczby ludności w roku 2015 (rok bazowy =2013)	Udział beneficjentów pomocy społecznej w liczbie mieszkańców sołectwa [%]	Liczba niebieskich kart na 100 mieszkańców sołectwa	Udział osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców sołectwa [%]	Liczba interwencji policji na 100 mieszkańców sołectwa	Czyny karalne przypadające na 100 mieszkańców sołectwa	Wskaźnik obciążenia demograficznego
Białoborze	TAK	38,9	10,81	NIE	98,0	6,1	0,34	3,72	17,6	1,7	0,64
Bosowice	NIE	69,4	5,22	TAK	97,1	19,4	1,49	3,73	15,7	3,7	0,72
Czyżów	NIE	30,3	6,55	NIE	98,3	9,5	0,00	1,94	5,6	1,0	0,74
Dziesławice	NIE	32,2	2,97	NIE	96,2	13,9	0,50	4,46	10,4	0,5	0,69
Fałęcin Nowy	TAK	30,6	2,24	NIE	103,9	0	0,75	2,99	5,2	0,0	0,71
Fałęcin Stary	TAK	26,1	2,84	NIE	102,9	19,9	1,14	6,25	15,3	2,3	0,60
Jastrzębiec	NIE	32,9	2,94	NIE	96,6	14,1	0,00	3,53	7,6	0,6	0,77
Kąty Nowe	TAK	32,0	7,66	NIE	95,7	9,9	0,00	3,15	23,9	0,9	0,59
Kąty Stare + Folwarki	TAK	27,6	9,78	TAK	101,8	5,8	0,44	5,78	10,7	0,4	0,75
Kłępie Dolne	TAK	28,3	5,65	NIE	100,0	5,3	0,00	4,59	8,1	1,1	0,81
Kłępie Górne	TAK	33,0	4,21	TAK	97,3	6,3	0,70	1,40	6,7	0,7	0,52
Konary	TAK	39,1	6,25	NIE	103,2	3,1	0,78	3,13	57,8	3,9	0,54
Kuchary	NIE	28,9	4,44	TAK	101,4	8	0,00	3,11	4,9	0,0	0,64
Mariampol – Borek	TAK	40,8	1,32	TAK	100,0	6,6	1,32	3,95	9,2	0,0	0,51
Mietel	TAK	32,0	5,59	NIE	98,7	6,7	0,45	4,47	34,9	2,7	0,58
Nowa Wieś	TAK	35,7	2,60	TAK	104,8	8,4	0,00	1,95	7,1	0,0	0,95
Podlasek	TAK	33,6	10,91	TAK	98,2	6,4	1,82	6,36	32,7	0,0	0,51
Prusy	NIE	38,6	1,75	TAK	93,4	3,5	0,00	2,63	5,3	0,0	0,68
Skrobaczów	NIE	33,8	4,73	TAK	97,0	1,7	0,34	3,38	6,1	0,7	0,50
Smogorzów	TAK	28,6	5,00	TAK	100,0	8,6	0,00	2,50	0,0	0,0	0,57
Stopnica	TAK	34,6	15,98	TAK	97,9	6,3	0,33	4,78	20,0	2,6	0,61
Strzałków	NIE	29,3	6,43	TAK	98,9	2,9	0,00	3,93	5,7	0,7	0,47
Suchowola	TAK	33,0	3,44	TAK	99,3	6,5	0,00	2,75	9,6	0,3	0,68
Szczeglin	TAK	27,3	3,60	NIE	103,0	15,1	0,00	3,60	5,8	0,0	0,50
Szczytniki	NIE	41,4	3,82	TAK	95,7	17,8	0,00	3,18	5,7	0,0	0,57

Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Stopnica na lata 2016-2023

Szklanów	TAK	19,7	4,10	NIE	99,2	15,6	0,00	2,46	4,1	1,6	0,64
Topola	TAK	30,4	1,19	NIE	100,6	17,9	0,00	2,38	5,4	0,0	0,77
Wolica	TAK	25,2	10,14	TAK	98,6	5,7	0,20	4,46	10,8	0,6	0,56
Zaborze	NIE	40,0	5,71	TAK	98,6	41,4	0,00	5,71	18,6	1,4	0,60
Żerniki Dolne	NIE	33,8	2,45	TAK	101,0	4,9	0,00	5,39	4,4	1,5	0,65
Wartość odniesienia	TAK	32,5	7,13	TAK	98,9	8,2	0,28	3,76	12,8	1,2	0,62

Źródło: zestawienie własne

Tabela 21. Macierz zero - jedynkowa obszarów kryzysowych w podziale na sołectwa

	Skandalizowanie sołectwa	Liczba budynków na 100 mieszkańców sołectwa	liczba podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców sołectwa	Degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych oraz nie funkcjonalne rozwiązania techniczne	Dynamika zmiany liczby ludności w roku 2015 (rok bazowy =2013)	Udział beneficjentów pomocy społecznej w liczbie mieszkańców sołectwa [%]	Liczba niebieskich kart na 100 mieszkańców sołectwa	Udział osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców sołectwa [%]	Liczba interwencji policji na 100 mieszkańców sołectwa	Czyny karalne przypadające na 100 mieszkańców sołectwa	Wskaźnik obciążenia demograficznego	Ocena
Waga czynnika	0,11	0,04	0,14	0,11	0,06	0,07	0,06	0,14	0,09	0,1	0,08	Σ=1
Białoborze	0	0	0	0	1	0	1	0	1	1	1	0,39
Bosowice	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	0,82
Czyżów	1	1	1	0	1	1	0	0	0	0	1	0,50
Dziesławice	1	1	1	0	1	1	1	1	0	0	1	0,70
Fałęcin Nowy	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0,32
Fałęcin Stary	0	1	1	0	0	1	1	1	1	1	0	0,64
Jastrzębiec	1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	1	0,46
Kąty Nowe	0	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0,26
Kąty Stare + Folwarki	0	1	0	1	0	0	1	1	0	0	1	0,43
Kłępie Dolne	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0,40
Kłępie Górne	0	0	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0,37
Konary	0	0	1	0	0	0	1	0	1	1	0	0,39
Kuchary	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0,48

Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Stopnica na lata 2016-2023

Mariampol – Borek	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	0	0,45
Mietel	0	1	1	0	1	0	1	1	1	1	0	0,63
Nowa Wieś	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	1	0,40
Podlasek	0	0	0	1	1	0	1	1	1	0	0	0,46
Prusy	1	0	1	1	1	0	0	0	0	0	1	0,50
Skrobaczów	1	0	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0,48
Smogorzów	0	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0,36
Stopnica	0	0	0	1	1	0	1	1	1	1	0	0,56
Strzałków	1	1	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0,54
Suchowola	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	1	0,39
Szczeglin	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0,25
Szczytniki	1	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0,49
Szklanów	0	1	1	0	0	1	0	0	0	1	1	0,43
Topola	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0,33
Wolica	0	1	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0,35
Zaborze	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	0	0,82
Żerniki Dolne	1	0	1	1	0	0	0	1	0	1	1	0,57

Źródło: zestawienie własne

Maksymalna możliwa do osiągnięcia wartość oceny każdego z sołectw to 1,00. Obszary kryzysowe Gminy Stopnica to te sołectwa, których ocena jest wyższa niż średnia wartość dla całej Gminy, która wynosi 0,47. Do obszarów zdegradowanych zostały zatem zaliczone następujące sołectwa: Bosowice, Czyżów, Dzieszławice, Falęcín Stary, Kuchary, Mietel, Prusy, Skrobaczów, Stopnica, Strzałków, Szczytniki, Zaborze oraz Żerniki Dolne.

4.2. Charakterystyka obszaru zdegradowanego

Obszar zdegradowany został wyznaczony za pomocą rangowania kryteriów rewitalizacyjnych przyjętych w poniższym dokumencie. Metodologię oraz przebieg procesu wyznaczania obszaru zdegradowanego opisano w poprzednim rozdziale. Założono również, że w okresie wdrożeniowym dokumentu, sytuacja będzie monitorowana i na bieżąco uaktualniana celem umożliwienia objęcia Programem nowych obszarów, bądź wprowadzenia nowych zadań do tych już istniejących.

Głównym powodem zakwalifikowania 10 sołectw wiejskich do tzw. obszaru zdegradowanego jest brak infrastruktury kanalizacyjnej na ich obszarze (Skrobaczów, Prusy, Kuchary, Szczytniki, Strzałków, Czyżów, Dzieszławice, Żerniki Dolne, Bosowice, Zaborze). Dla ośmiu z nich opracowano już projekty budowlano- wykonawcze spośród których dla pięciu uzyskano pozwolenie na budowę. W pozostałych sołectwach czynnikiem determinującym włączenie obszaru nastąpiło w rezultacie stwierdzenie niekorzystnych zjawisk społecznych (w tym patologii).

Wyznaczony obszar zdegradowany Gminy Stopnica składa się z 12 sołectw wiejskich oraz części Miasta Stopnica. Dokładne położenie wszystkich sołectw na tle granic administracyjnych Gminy prezentuje poniższa rycina.

Rycina 11. Obszary zdegradowane na tle granic administracyjnych Gminy Stopnica

Źródło: Opracowanie własne na podstawie mapy.geoportal.gov.pl

Jak wynika z mapy prezentującej obszar zdegradowany na tle granic administracyjnych Gminy Stopnica, czynniki degradacyjne kumulują się głównie w północnej części Gminy. Charakter gminy miejsko-wiejskiej wiąże się również z nagromadzeniem problemów społecznych w największej miejscowości na terenie Gminy, czyli w Stopnicy.

Obszar zdegradowany zamieszkiwany jest przez 3931 mieszkańców, co stanowi 50,48% ogółu ludności Gminy. Wśród osób zamieszkujących wyznaczone 13 sołectw 629 mieszkańców jest w wieku przedprodukcyjnym, 2432 osoby w wieku produkcyjnym a pozostałe 870 w wieku poprodukcyjnym.

Wśród największych problemów należy wymienić brak miejsc pracy oraz ściśle z tym powiązane bezrobocie, niską efektywność rolniczą, brak skanalizowania oraz zwodociągowania całości gminy, wysoki odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej, brak poczucia bezpieczeństwa, degradację stanu technicznego obiektów budowlanych oraz niefunkcjonalne rozwiązania techniczne.

Najwięcej podmiotów gospodarczych jest w Stopnicy. W pozostałych dwunastu wyznaczonych sołectwach znajduje się tylko 23% spośród wszystkich podmiotów zarejestrowanych na terenie Gminy. Niewystarczająca liczba miejsc pracy ma olbrzymi wpływ na poziom bezrobocia. Ponad 55% wszystkich bezrobotnych zamieszkuje obszar zdegradowany. Bezrobocie jest skomplikowanym problemem społecznym, na który wpływ ma ogólna sytuacja ekonomiczna regionu oraz kraju. Wywołuje ono negatywne skutki zarówno ekonomiczne, jak i społeczne. Mikroekonomiczne skutki bezrobocia polegają na pogorszeniu sytuacji materialnej bezrobotnych i ich rodzin w okresie pozostawania bez pracy. Należy również pamiętać, że utrzymujące się przez dłuższy czas bezrobocie powoduje napięcia społeczne, ponieważ bezpośrednio dotyka osobę pozostającą bez pracy, ale również w sposób pośredni cała rodzina odczuwa skutki tego problemu. Zjawisko to wiąże się często z obniżeniem stopy życiowej rodziny oraz niejednokrotnie, jest nierozdzielnie powiązane z innymi problemami, taki jak np. ubóstwo, alkoholizm, przemoc w rodzinie itp. Przedłużający się okres bezrobocia może te wszystkie zjawiska dodatkowo nasilać. Początkowy szok spowodowany zwolnieniem z pracy zastępowany jest niejednokrotnie krótką fazą optymizmu i wiary w znalezienie nowego zatrudnienia, a następnie okresem pesymizmu i utraty nadziei. Ostatecznie długotrwałe bezrobocie prowadzi do bezradności, co może mieć w dłuższej perspektywie destrukcyjny wpływ na funkcjonowanie rodziny.

Zaznaczając wpływ bezrobocia na inne kwestie społeczne można założyć, że przeciwdziałając temu jednemu zjawisku, ograniczona zostanie sfera innych problemów, takich np. jak: przemoc, ubóstwo, alkoholizm, co z kolei przełoży się na zmniejszenie liczby klientów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stopnicy. Ponad 52% wszystkich osób korzystających ze wsparcia tej instytucji zamieszkuje obszar wyznaczony jako zdegradowany. Należy również zauważyć powiązanie obszaru zdegradowanego z odczuwalnym poziomem bezpieczeństwa w Gminie. Wydane Niebieskie Karty niemal w 55% dotyczyły mieszkańców wyznaczonych 13 sołectw. 58% interwencji policji miało miejsce na obszarze

zdegradowanym. Największym problemem związanym z bezpieczeństwem publicznym są tzw. popełnione czyny karalne. Na każde cztery interwencje policji podejmowane w tym zakresie, aż trzy miały miejsce w wyznaczonych sołectwach.

Na wyznaczonym obszarze mieszka 51% wszystkich mieszkańców Gminy Stopnica w wieku poprodukcyjnym. Dodając do tego osoby w wieku przedprodukcyjnym otrzymamy wskaźnik obciążenia ekonomicznego na poziomie 61, co oznacza, że właśnie tyle osób przypada na każdego stu mieszkańców obszaru zdegradowanego.

Spośród wskazanych sołectw jedynie w Falęcinie Starym oraz w sołectwie Mietel mieszkańcy mogą korzystać w pełni z kanalizacji i wodociągu. W pozostałych sołectwach głównym problemem jest brak skanalizowania. Tymczasem problemy w sferze degradacji obiektów oraz braku funkcjonalności rozwiązań technicznych zaobserwowano w Bosowicach, Kucharach, Prusach, Skrobaczowie, Stopnicy, Strzałkowie, Szczytnikach oraz Zaborzu. W wymienionych powyżej sołectwach niekorzystne zjawiska przestrzenne daje się zaobserwować w głównej mierze na obiektach o nieregulowanych prawach własnościowych, rzadko na nieruchomościach będących własnością osób fizycznych lub prawnych gdzie następuje sukcesywny wzrost estetyki przestrzennej.

4.3. Wyznaczenie obszaru do rewitalizacji oraz jego zasięg przestrzenny

Obszar rewitalizacji, w którym prowadzone będą działania wynikające z Programu Rewitalizacji, może stanowić całość lub część obszaru zdegradowanego oraz charakteryzuje się koncentracją negatywnych zjawisk i posiada istotne znaczenie dla rozwoju Gminy Stopnica.

Zgodnie z wytycznymi obszar rewitalizowany nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz nie może go zamieszkiwać więcej niż 30% liczby jej mieszkańców. Jednocześnie, może zostać podzielony na podobszary – w tym nieposiadające wspólnych granic. Co więcej, tereny niezamieszkałe (tj. tereny przemysłowe, także wydobywcze, powojenne oraz pokolejowe) mogą podlegać rewitalizacji jedynie w przypadku, gdy prowadzone na nich działania przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym. Przyjęcie powyższych wartości procentowych uniemożliwia poddanie rewitalizacji całego obszaru zdegradowanego w Gminie Stopnica.

Wyznaczenia obszaru rewitalizacji w Gminie Stopnica dokonano na podstawie podsumowania zebranych wskaźników, pogłębionej analizy stanu społeczno-gospodarczego Gminy oraz przeprowadzonych konsultacji społecznych. Do rewitalizacji przewidziano obszar składający się z siedmiu podobszarów, jak:

- 1) część zurbanizowana sołectwa Fałęcin Stary
- 2) część zurbanizowana wraz z ciągami komunikacyjnymi sołectwa Kuchary
- 3) część zurbanizowana wraz z ciągami komunikacyjnymi sołectwa Prusy
- 4) część zurbanizowana wraz z ciągami komunikacyjnymi sołectwa Skrobaczów
- 5) wyznaczona część Miasta Stopnica
- 6) część zurbanizowana wraz z ciągami komunikacyjnymi sołectwa Strzałków
- 7) część zurbanizowana wraz z ciągami komunikacyjnymi sołectwa Szczytniki.

Autorzy opracowania nie przewidują potrzeby rewitalizacji całego Miasta Stopnica, ponieważ główne problemy natury społecznej oraz techniczno-przestrzenno-gospodarczej skoncentrowane są w obrębie Placu Józefa Piłsudskiego oraz wzdłuż przyległych ulic. Według danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej to właśnie w Stopnicy mieszka najwięcej beneficjentów pomocy społecznej. Najwięcej takich osób zamieszkuje przy ulicach Wincentego Witosa, Północnej oraz 3 Maja.

Całkowity obszar Gminy Stopnica przeznaczony do rewitalizacji wynosi 933,78 ha, co stanowi 7,41% całkowitej powierzchni gminy. Obszar ten zamieszkiwany jest przez 1517 osób, czyli 19,48% populacji gminy.

Tabela 22. Powierzchnia oraz ludność obszaru przeznaczonego do rewitalizacji

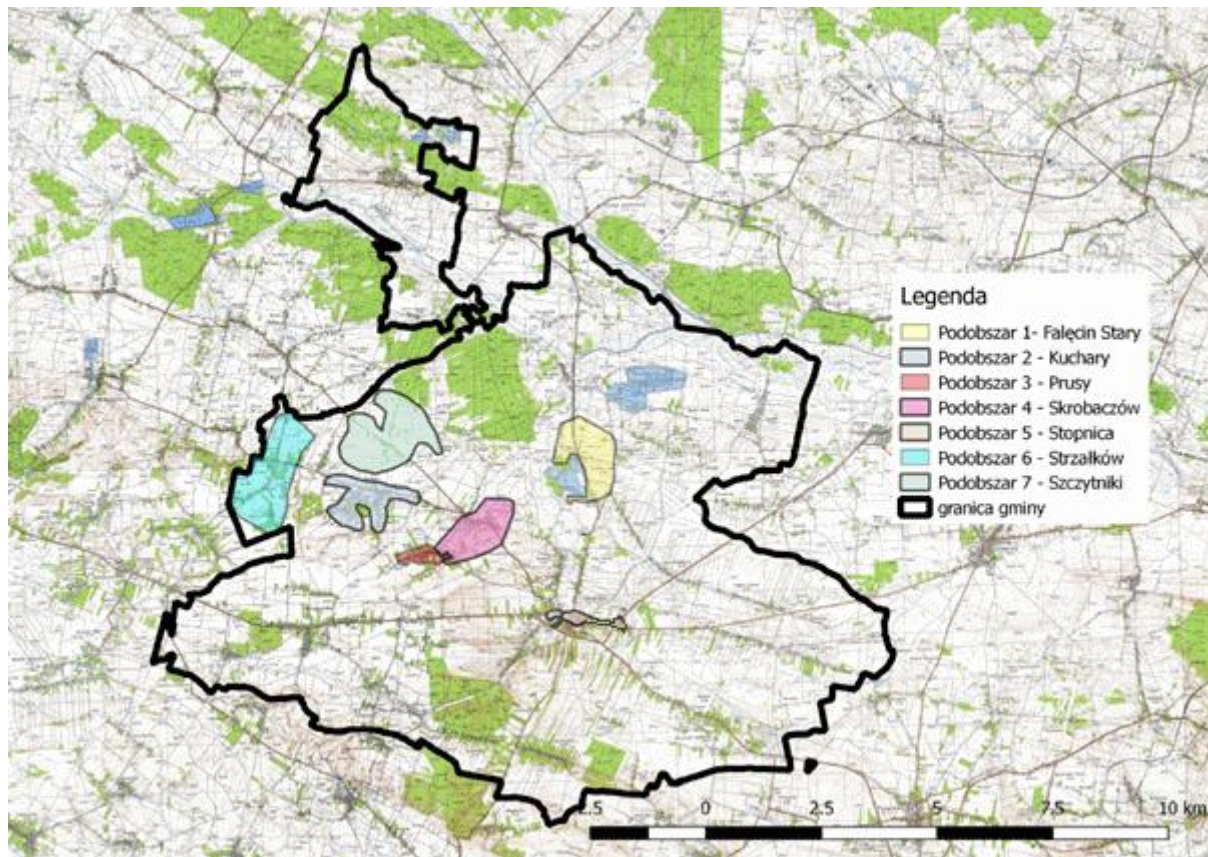
	obszar rewitalizacji w ha	ludność
Podobszar 1. Fałęcin Stary	150,00	176
Podobszar 2. Kuchary	127,30	225
Podobszar 3. Prusy	29,88	114
Podobszar 4. Skrobaczów	138,20	296
Podobszar 5. Stopnica	46,10	269
Podobszar 6. Strzałków	204,30	280
Podobszar 7. Szczytniki	238,00	157
RAZEM	933,78	1517
Udział w gminie (%)	7,41	19,48

Źródło. Opracowanie własne

Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji prezentuje poniższa rycina.

Rycina 12. Obszar rewitalizacyjny na tle granic administracyjnych Gminy Stopnica

Źródło: zestawienie własne

4.3.1. Podobszar 1: Fałęcin Stary

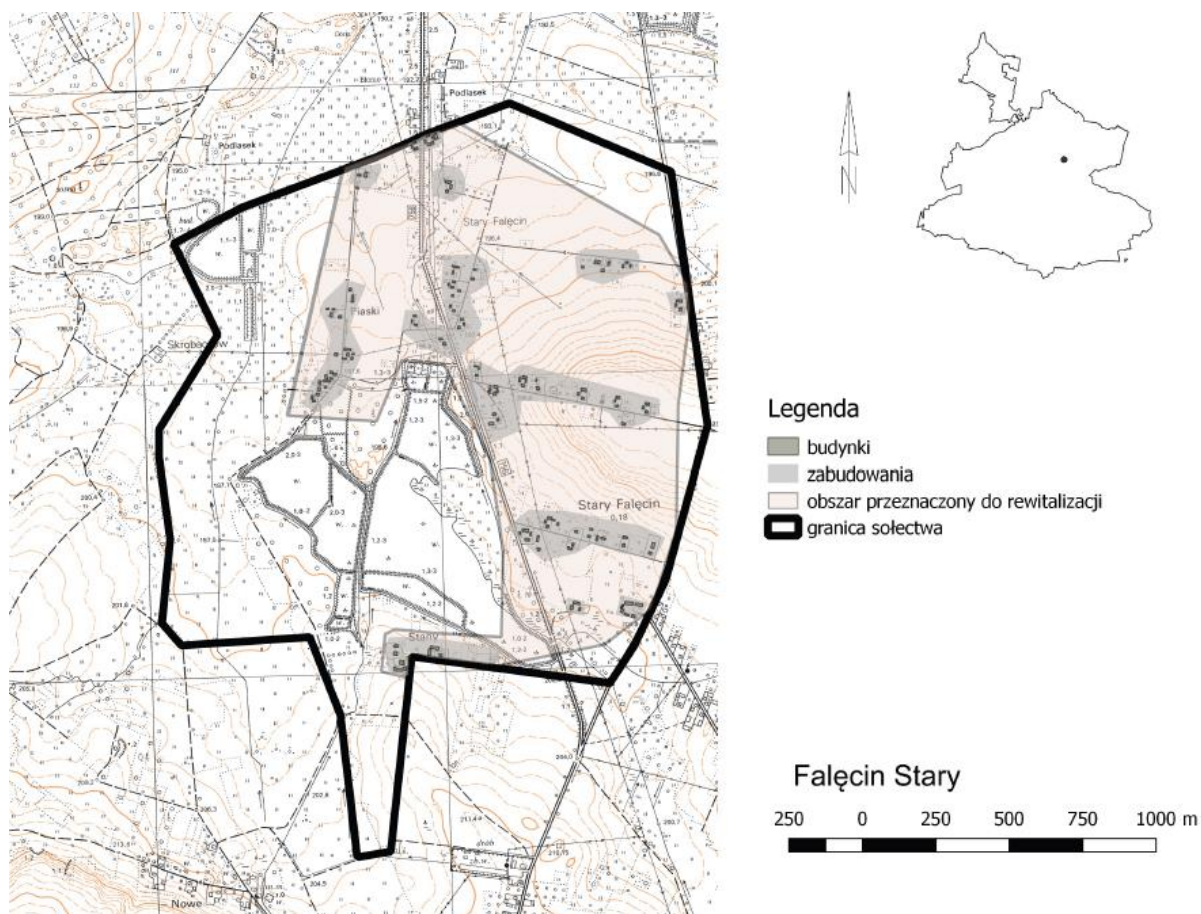
Podobszar 1 położony jest w sołectwie Fałęcin Stary. Sołectwo obecnie znajduje się w miejscu wczesnośredniowiecznej osady, o czym świadczą znaleziska archeologiczne odkryte w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski. Pierwsze pisemne wzmianki o Fałęcinie Starym datuje się na 1 poł. XIV wieku.³⁴ Na terenie podobszaru 1 znajduje się 1 obiekt objęty ochroną konserwatorską – obiekt mieszkalny nr 38.

Fałęcin Stary znajduje się w środkowej części Gminy i graniczy z następującymi sołectwami: Skrobaczów (od zachodu), Jastrzębiec (od północy), Dzieszławice (od wschodu), Fałęcin Nowy (od południowego wschodu), Kąty Nowe (od południa) i Kąty Stare (od południa). Fałęcin Stary zlokalizowany jest w bliskim sąsiedztwie Stopnicy. Powierzchnia sołectwa wynosi 303,8 ha, zaś podobszaru wyznaczonego do rewitalizacji – 150 ha.

³⁴ D. Kalina, R. Mirowski, *Op. cit.*, s. 116.

Rycina 13. Podobszar 1 – Sołectwo Fałęcin Stary

Źródło: zestawienie własne

Zabudowa w sołectwie, na którym został wydzielony podobszar 1, skoncentrowana jest głównie wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 756 (Stopnica – Starachowice). Podobszar posiada przyłącza do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej. Na terenie podobszaru znajduje się 46 budynków mieszkalnych (typ zabudowy – jednorodzinny) – liczba ta na przestrzeni lat 2013-2015 nie uległa zwiększeniu, stąd wskaźnik liczby budynków na 100 mieszkańców plasuje podobszar poniżej średniej dla Gminy.

W 2015 r. na terenie podobszaru działalność prowadziło zaledwie 5 podmiotów gospodarczych, tj. 0,9% w skali całej Gminy, toteż wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców również lokuje podobszar poniżej średniej dla Gminy. Wiodącymi branżami podmiotów gospodarczych zlokalizowanych w podobszarze jest przemysł i budownictwo oraz handel i usługi.

Podobszar zamieszkuje 176 osób (2015), z czego blisko 48% stanowią kobiety. Największy udział w ludności podobszaru stanowią osoby w wieku produkcyjnym – 63%, aczkolwiek

niekorzystnie kształtuje się stosunek osób w wieku przedprodukcyjnym względem osób w wieku poprodukcyjnym – 16,5% do 20,5%.

W 2015 r. z różnych form pomocy społecznej korzystało 35 osób, w związku z czym wskaźnik udziału beneficjentów pomocy społecznej w liczbie mieszkańców jest niższy od średniej dla Gminy. W tym samym roku, na terenie podobszaru założono 2 Niebieskie Karty, co stanowiło 9% wszystkich Niebieskich Kart wydanych w całej Gminie. Stąd wskaźnik liczby Niebieskich Kart na 100 mieszkańców również uplasował podobszar poniżej średniej dla Gminy.

W 2015 r. liczba długotrwale bezrobotnych w podobszarze wynosiła 11 osób. Toteż wskaźnik udziału osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców kształtuje się na poziomie 6,25% i był wyższy niż średnia wartość dla Gminy.

W 2015 r. na terenie podobszaru przeprowadzono 27 interwencji policji oraz popełniono cztery czyny karalne. W związku z tym, zarówno wskaźnik liczby interwencji policji jak i czynów karalnych na 100 mieszkańców lokuje podobszar poniżej średniej dla Gminy.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie rewitalizacji:

- włączenie społeczne osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym
- ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych (ubóstwa, bezrobocia, przestępczości, przemocy domowej, itd.)
- aktywizacja osób starszych i niepełnosprawnych
- wsparcie przedsiębiorczości wśród mieszkańców
- poprawa integracji mieszkańców oraz ich uczestnictwa w życiu publicznym
- poprawa poziomu bezpieczeństwa mieszkańców.

4.3.2. Podobszar 2: Kuchary

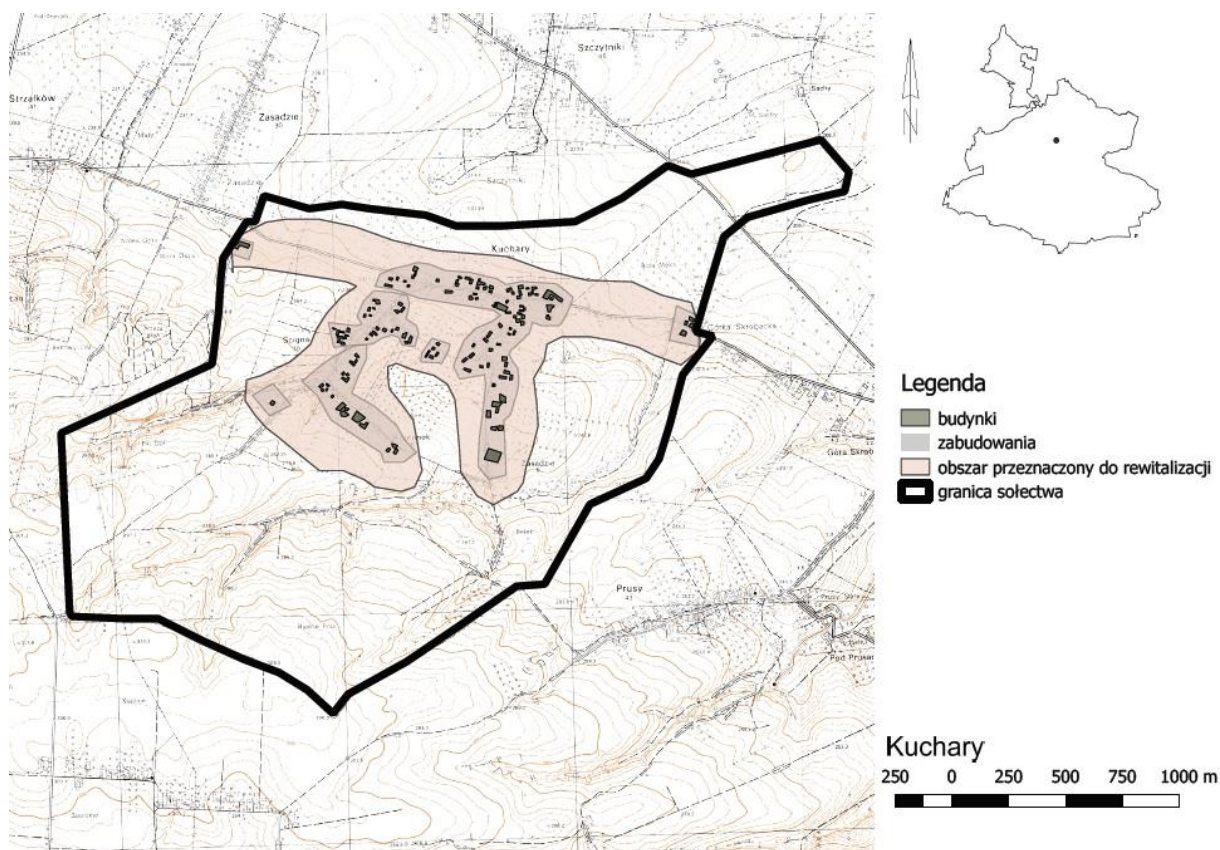
Podobszar 2 został wyznaczony w granicach sołectwa Kuchary. Sołectwo położone jest wzdłuż drogi ze Skrobaczowa do Strzałkowa. Miejscowość wywodzi się z istniejącej na tym terenie średniowiecznej osady służebnej. Pierwsze pisemne wzmianki o Kucharach datuje się na przełom XIII i XIV wieku.³⁵

³⁵ D. Kalina, R. Mirowski, *Op. cit.*, s. 143.

Kuchary znajdują się we wschodniej części Gminy i graniczą z następującymi sołectwami – Strzałków (od zachodu), Szczylniki (od północy), Skrobaczów (od północnego wschodu), Prusy (od południowego wschodu), Smogorzów (od południa); zaś od zachodu – z Nową Wsią znajdującą się w Gminie Busko-Zdrój. Całkowita powierzchnia sołectwa wynosi 447,1 ha, zaś podobszaru wyznaczonego do rewitalizacji – 127,3 ha.

Rycina 14. Podobszar 2 – Sołectwo Kuchary

Źródło: zestawienie własne

Zabudowa podobszaru zlokalizowana jest wzdłuż kilku lokalnych ulic. Podobszar posiada przyłącza do sieci wodociągowej i gazowej. Na terenie podobszaru brak natomiast sieci kanalizacyjnej. W podobszarze znajduje się 65 budynków mieszkalnych (typ zabudowy – jednorodzinny) – liczba ta na przestrzeni lat 2013-2015 nie uległa zwiększeniu, stąd wskaźnik liczby budynków na 100 mieszkańców kształtuje się poniżej średniej dla Gminy. Ponadto na terenie podobszaru występują problemy przestrzenno-funkcjonalne, tj. degradacja stanu obiektów budowlanych oraz niefunkcjonalne rozwiązania techniczne.

Fotografia 1. Degradacja stanu obiektów budowlanych w Kucharach

Fot.: Archiwum prywatne

W 2015 r. na terenie podobszaru działalność prowadziło zaledwie 10 podmiotów gospodarczych, tj. 1,8% w skali całej Gminy, toteż wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców również plasuje podobszar poniżej średniej dla Gminy. Podmioty gospodarcze w podobszarze najczęściej funkcjonują w sferze przemysłu i budownictwa oraz handlu i usług.

Na terenie podobszaru zamieszkuje 225 osób (2015), z czego 48% to kobiety. Największy udział w ludności podobszaru stanowią osoby w wieku produkcyjnym – 62,2%. Niemniej jednak wskaźnik obciążenia demograficznego dla podobszaru, liczony jako stosunek osób w wieku nieprodukcyjnym do osób w wieku produkcyjnym, jest wyższy niż wskaźnik dla całej Gminy.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie rewitalizacji:

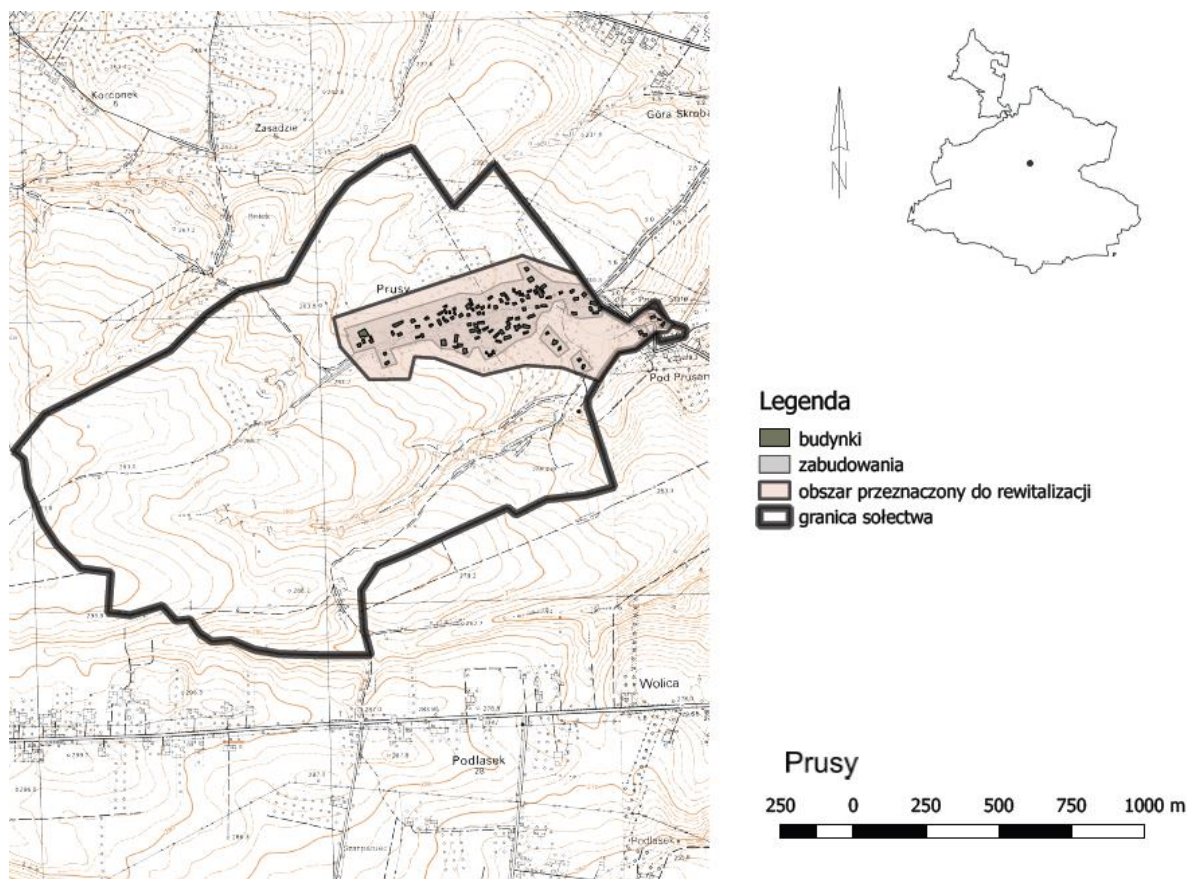
- zwiększenie stopnia dostępności do sieci kanalizacyjnej
- aktywizacja osób starszych i niepełnosprawnych
- wsparcie przedsiębiorczości wśród mieszkańców
- poprawa integracji mieszkańców oraz ich uczestnictwa w życiu publicznym
- poprawa stanu zagospodarowania i estetyki przestrzennej
- poprawa stanu technicznego budynków i ich otoczenia.

4.3.3. Podobszar 3: Prusy

Podobszar 3 zlokalizowany jest w sołectwie Prusy. Sołectwo znajduje się na zachód od Stopnicy, a przez jego teren przebiega droga ze Smogorzowa do Skrobaczowa. Pierwsze pisemne wzmianki o Prusach pochodzą z 1 poł. XV wieku.³⁶ Na terenie podobszaru znajduje się 1 obiekt objęty ochroną konserwatorską – murowana kapliczka z 1890 roku.

Rycina 15. Podobszar 3 – Sołectwo Prusy

Źródło: zestawienie własne

Prusy zlokalizowane są w środkowej części Gminy i graniczą z następującymi sołectwami: Smogorzów (od południowego zachodu), Kuchary (od północnego zachodu), Skrobaczów (od północnego wschodu), Kąty Stare (od wschodu), Topola (od południa). Powierzchnia sołectwa wynosi 213,1 ha, zaś podobszaru wyznaczonego do rewitalizacji – 29,88 ha.

Zabudowa w podobszarze rozlokowana jest wzdłuż lokalnej drogi ze Skrobaczowa do Smogorzowa. Podobszar posiada przyłącza do sieci wodociągowej i gazowej. Nie posiada natomiast sieci kanalizacyjnej. W podobszarze znajdują się 44 budynki mieszkalne (typ

³⁶ D. Kalina, R. Mirowski, *Op. cit.*, s. 151.

zabudowy – jednorodzinny) – liczba ta na przestrzeni lat 2013-2015 nie uległa zwiększeniu. Co więcej, na terenie podobszaru występuje koncentracja problemów natury przestrzenno-funkcjonalnej, tj. degradacja stanu obiektów budowlanych oraz niefunkcjonalne rozwiązania techniczne.

Fotografia 2. Degradacja stanu obiektów budowlanych i przestrzeni publicznej w Prusach

Fot.: Archiwum prywatne

Fotografia 3. Degradacja stanu obiektów budowlanych i przestrzeni publicznej w Prusach

Fot.: Archiwum prywatne

W 2015 r. na terenie podobszaru działalność prowadziły tylko 2 podmioty gospodarcze, tj. 0,3% w skali całej Gminy, toteż wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców plasuje podobszar znacznie poniżej średniej dla Gminy. Branże, w których działają zlokalizowane w podobszarze podmioty gospodarcze to przemysł i budownictwo oraz handel i usługi.

Podobszar zamieszkiwany jest przez 114 osób (2015), z czego 52,6% stanowią kobiety. Ilość mieszkańców w podobszarze konsekwentnie się zmniejsza, stąd wskaźnik dynamiki zmiany liczby ludności względem 2013 r. jest niższy niż średnia dla Gminy. Największy udział w ludności podobszaru stanowią osoby w wieku produkcyjnym – 60,5%. Jednak wskaźnik obciążenia demograficznego kształtuje się poniżej wskaźnika dla całej Gminy.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie rewitalizacji:

- zwiększenie stopnia dostępności do sieci kanalizacyjnej
- aktywizacja osób starszych i niepełnosprawnych
- wsparcie przedsiębiorczości wśród mieszkańców
- poprawa integracji mieszkańców oraz ich uczestnictwa w życiu publicznym
- poprawa stanu zagospodarowania i estetyki przestrzennej
- poprawa stanu technicznego budynków i ich otoczenia.

4.3.4. Podobszar 4: Skrobaczów

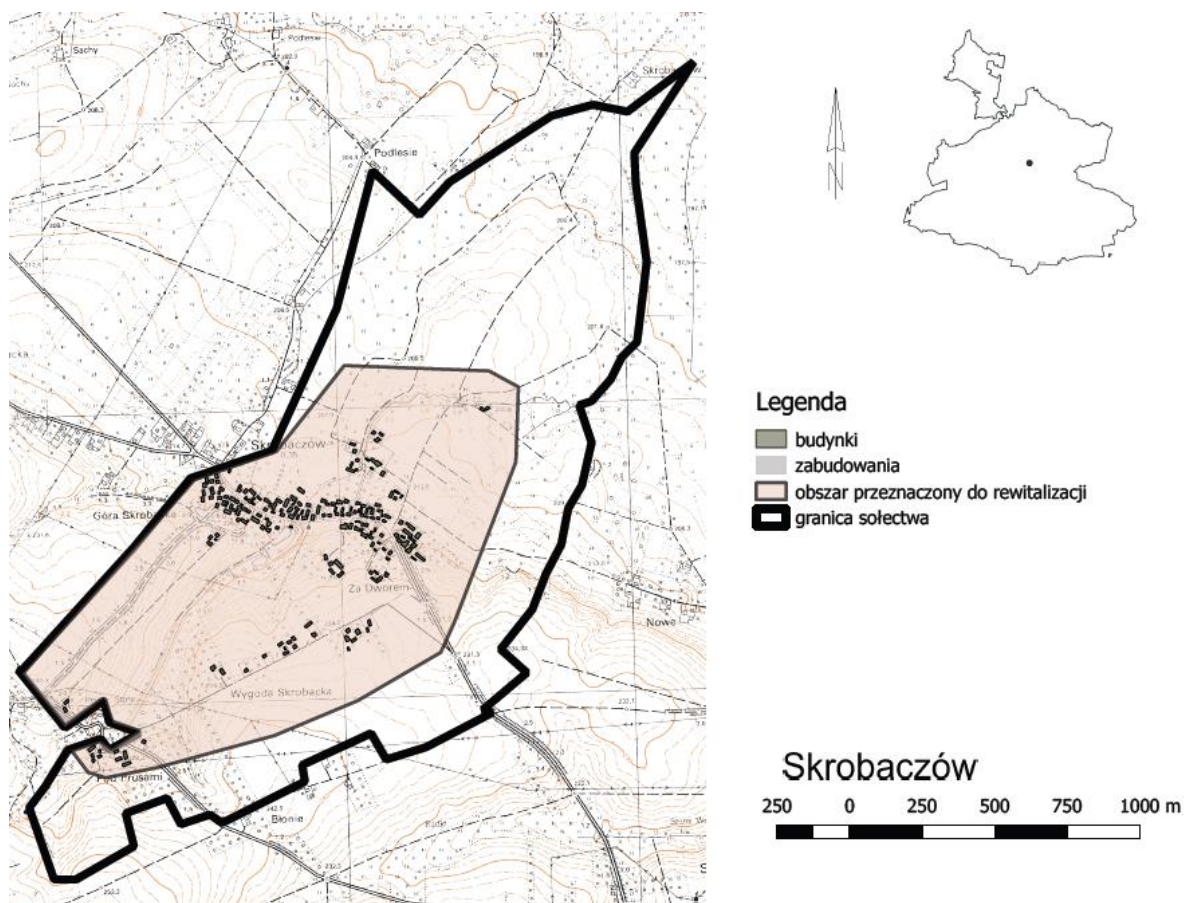
Podobszar 4 położony jest w sołectwie Skrobaczów. Sołectwo znajduje się na północny zachód od Stopnicy. Nazwa miejscowości po raz pierwszy została użyta w pisemnych źródłach historycznych w 1 poł. XV wieku.³⁷ W podobszarze znajdują się 3 obiekty objęte ochroną konserwatorską – obiekty mieszkalne nr 30, 61 i 70.

Skrobaczów położony jest w środkowej części Gminy i graniczy z następującymi sołectwami: Kuchary (od zachodu), Szczytniki (od zachodu), Jastrzębiec (od wschodu), Falęcín Stary (od wschodu), Kąty Stare (od południowego wschodu), Prusy (od południowego zachodu). Powierzchnia sołectwa liczy 966,7 ha, zaś podobszaru wyznaczonego do rewitalizacji – 138,2 ha.

³⁷ D. Kalina, R. Mirowski, *Op. cit.*, s. 155.

Rycina 16. Podobszar 4 – Sołectwo Skrobaczów

Źródło: zestawienie własne

Zabudowa w podobszarze skoncentrowana jest wzdłuż drogi ze Stopnicy do Szczytników i Kuchar. Podobszar posiada przyłącza do sieci wodociągowej i gazowej. Na terenie podobszaru nie istnieje natomiast sieć kanalizacyjna. W podobszarze znajduje się 100 budynków mieszkalnych (typ zabudowy – jednorodzinny) – liczba ta na przestrzeni lat 2013-2015 nie uległa zwiększeniu. Co więcej, na terenie podobszaru występują problemy w sferze przestrzenno-funkcyjnej, tj. degradacja stanu obiektów budowlanych oraz niefunkcjonalne rozwiązania techniczne.

Na terenie podobszaru znajduje się budynek oświatowy po byłej szkole. Nieruchomość położona jest na działkach nr 1069, 1070/1, 1058/1 i 1532/1 o łącznej powierzchni 0,20 ha. Teren wokół obiektu jest częściowo zagospodarowany – znajduje się na nim plac zabaw oraz podwórze wybrukowane kostką. Działka, której znajduje się budynek szkoły jest ogrodzona i posiada swobodny dostęp do drogi publicznej o nawierzchni asfaltowej. Budynek wymaga remontu, a przylegający do niego teren – uporządkowania i zagospodarowania.

Fotografia 4. Budynek po dawnej szkole w Skrobaczowie

Fot.: Archiwum prywatne

W 2015 r. na terenie podobszaru działalność prowadziło 14 podmiotów gospodarczych, tj. 2,5% na tle całej Gminy, toteż wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców lokuje podobszar poniżej średniej dla Gminy. Zdecydowana większość podmiotów zlokalizowanych w podobszarze funkcjonuje w sferze handlu i usług.

Ludność podobszaru liczy 296 osób (2015), z czego 52% stanowią kobiety. Ilość mieszkańców w podobszarze konsekwentnie się zmniejsza, stąd wskaźnik dynamiki zmiany liczby ludności względem 2013 r. plasuje podobszar niżej niż średnia dla Gminy. Największy udział w ludności podobszaru stanowią osoby w wieku produkcyjnym – aż 66,5%. Niemniej jednak wskaźnik obciążenia demograficznego lokuje podobszar niżej niż średnia dla całej Gminy.

W 2015 r., na terenie podobszaru założono 1 Niebieską Kartę, co stanowiło 4,5% wszystkich Niebieskich Kart wydanych w całej Gminie. Toteż wskaźnik liczby Niebieskich Kart na 100 mieszkańców ulokował podobszar poniżej średniej dla Gminy.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie rewitalizacji:

- zwiększenie stopnia dostępności do sieci kanalizacyjnej
- ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych (przemocy domowej, itd.)
- aktywizacja osób starszych i niepełnosprawnych

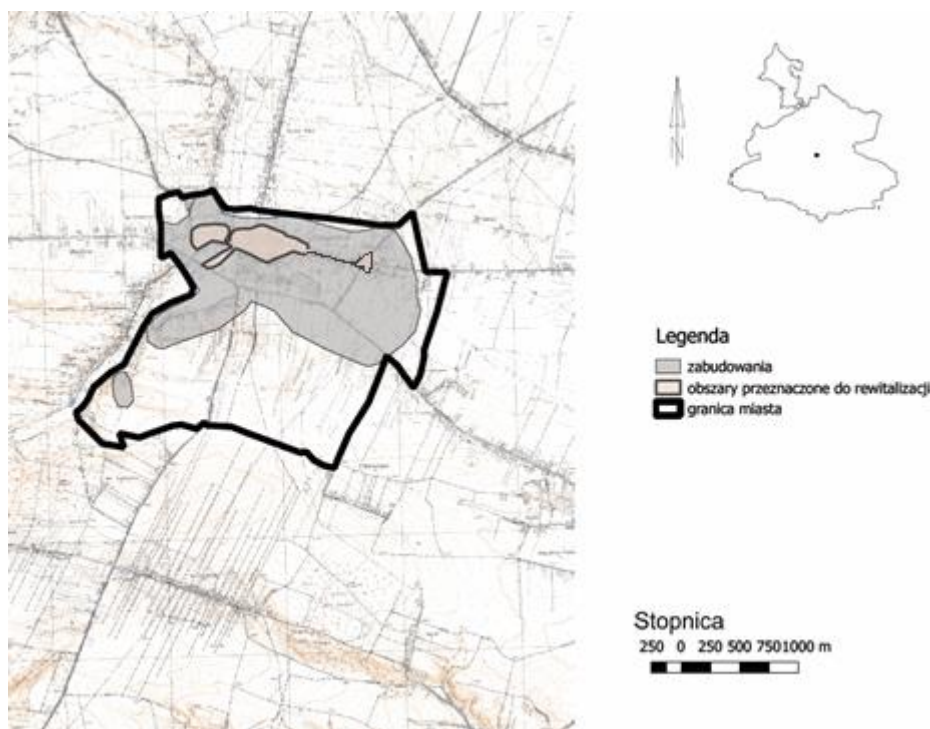

- wsparcie przedsiębiorczości wśród mieszkańców
- poprawa integracji mieszkańców oraz ich uczestnictwa w życiu publicznym
- adaptacja obiektów i przystosowania ich do pełnienia nowych funkcji, w tym społecznych, gospodarczych, kulturalnych
- poprawa stanu zagospodarowania i estetyki przestrzennej
- poprawa stanu technicznego budynków i ich otoczenia.

4.3.5. Podobszar 5: Stopnica

Podobszar 5 został wyznaczony w granicach Miasta Stopnica. Pierwsze zachowane pisemne wzmianki o Stopnicy, zwanej wówczas Stobnicą, pochodzą z 1 poł. XII wieku.³⁸ W podobszarze znajdują się 3 obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomych województwa świętokrzyskiego: kościół par. pw. św. Piotra i Pawła, zespół klasztorny reformatów (pozostałości kościoła, klasztor, kaplica, brama), zamek; 3 obiekty objęte ochroną konserwatorską: układ urbanistyczny rynku z XIV-XIX w., teren przy kościele par. pw. św. Piotra i Pawła, teren przy klasztorze oo. sercanów (ogrodzenie klasztoru i ogrodu z pozostałościami kapliczek); 1 stanowisko archeologiczne: teren zamku królewskiego.

Rycina 17. Podobszar 5 – Miasto Stopnica

Źródło: zestawienie własne

³⁸ D. Kalina, R. Mirowski, *Op. cit.*, s. 194.

Miejscowość położona jest w południowej części Gminy i graniczy z następującymi sołectwami: Szklanów (od południowego zachodu), Wolica (od zachodu), Kąty Stare (od północy), Kąty Nowe (od północy), Białoborze (od północnego wschodu), Mielel (od wschodu), Mariampol (od południa), Suchowola (od południa). Powierzchnia Stopnicy wynosi 454,7 ha, zaś podobszaru wyznaczonego do rewitalizacji – 45,4 ha.

W podobszarze dominuje gęsta zabudowa typu jednorodzinnego, skoncentrowana wokół centralnego punktu Miasta – Placu Marszałka Józefa Piłsudskiego oraz odchodzących od niego ulic. Ulica Tadeusza Kościuszki łączy centrum miasta z jego poprzemysłową częścią, która zlokalizowana jest przy drodze powiatowej (w kierunku Oleśnicy) oraz wojewódzkiej (w kierunku Staszowa). Część ta jest obecnie nieużytkowana i wymaga podjęcia działań rewitalizacyjnych. Podobszar posiada przyłącza do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej. Liczba budynków mieszkalnych na przestrzeni lat 2013-2015 na terenie podobszaru uległa niewielkiemu zwiększeniu. Ponadto w podobszarze zdiagnozowano szereg problemów przestrzenno-funkcjonalnych, tj. degradacja stanu obiektów budowlanych oraz niefunkcjonalne rozwiązania techniczne.

Fotografia 5. Degradacja stanu obiektów budowlanych i przestrzeni publicznej w Stopnicy

Fot.: Archiwum prywatne

Fotografia 6. Degradacja stanu obiektów budowlanych i przestrzeni publicznej w Stopnicy

Fot.: Archiwum prywatne

Ponadto na terenie podobszaru znajdują się obiekty budowlane, które zakłócają przestrzeń architektoniczną w najbardziej historycznej części Miasta, tj. w pobliżu kościoła pw. św. Piotra i Pawła – przy zachodniej pierzei rynku oraz w sąsiedztwie zamku (obecnie Gminnego Centrum Kultury).

Fotografia 7. Elementy zakłócające przestrzeń architektoniczną w historycznej części Stopnicy

Fot.: Archiwum prywatne

Fotografia 8. Elementy zakłócające przestrzeń architektoniczną w historycznej części Stopnicy

Fot.: Archiwum prywatne

We wschodniej części podobszaru znajdują się obiekty przemysłowe. Zabudowa ma charakter rozproszony. Stan techniczny większości budynków uniemożliwia ich użytkowanie. Cechą charakterystyczną tej części podobszaru jest postępująca degradacja przestrzenna, a także naturalna, ponieważ niekontrolowana sukcesja roślinności powoduje chaos przestrzenny oraz zacieranie niegdyś czytelnych układów przestrzennych.

Fotografia 9. Tereny przemysłowe w Stopnicy

Fot.: Archiwum Urzędu Miasta i Gminy Stopnica

Fotografia 10. Tereny poprzemysłowe w Stopnicy

Fot.: Archiwum Urzędu Miasta i Gminy Stopnica

Ludność podobszaru liczy 269 osób (2016), z czego 53,53% stanowią kobiety (144). Ilość mieszkańców w podobszarze konsekwentnie się zmniejsza, stąd wskaźnik dynamiki zmiany liczby ludności względem 2013 r. plasuje podobszar niżej niż średnia dla Gminy. Największy udział w ludności podobszaru stanowią osoby w wieku produkcyjnym – blisko 62%. Niemniej jednak widoczny jest niekorzystny stosunek osób w wieku przedprodukcyjnym względem osób w wieku poprodukcyjnym – 16,1% do 21,9%.

W 2015 r., na terenie podobszaru założono aż 3 spośród 4 Niebieskich Kart wydanych w skali całej Stopnicy. Wobec tego, wskaźnik liczby Niebieskich Kart na 100 mieszkańców ułożył podobszar poniżej średniej dla Gminy.

Podobszar w 2015 r. koncentrował aż 55,2% wszystkich osób długotrwale bezrobotnych w Stopnicy. Toteż wskaźnik udziału osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców kształtuje się na poziomie wyższym niż średnia wartość dla Gminy.

W 2015 r. na terenie podobszaru przeprowadzono blisko 41% wszystkich interwencji policji oraz popełniono 29% wszystkich czynów karalnych w skali całego Miasta. W związku z tym, zarówno wskaźnik liczby interwencji policji jak i czynów karalnych na 100 mieszkańców lokuje podobszar poniżej średniej dla Gminy.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie rewitalizacji:

- ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych (bezrobocia, przestępczości, przemocy domowej, itd.)
- aktywizacja osób starszych i niepełnosprawnych
- wsparcie przedsiębiorczości wśród mieszkańców
- poprawa integracji mieszkańców oraz ich uczestnictwa w życiu publicznym
- adaptacja obiektów i przystosowania ich do pełnienia nowych funkcji, w tym społecznych, gospodarczych, kulturalnych
- poprawa stanu zagospodarowania i estetyki przestrzennej
- poprawa stanu technicznego budynków i ich otoczenia
- poprawa poziomu bezpieczeństwa mieszkańców.

Rycina 18. Podobszar 5 – Miasto Stopnica

Źródło: zestawienie własne

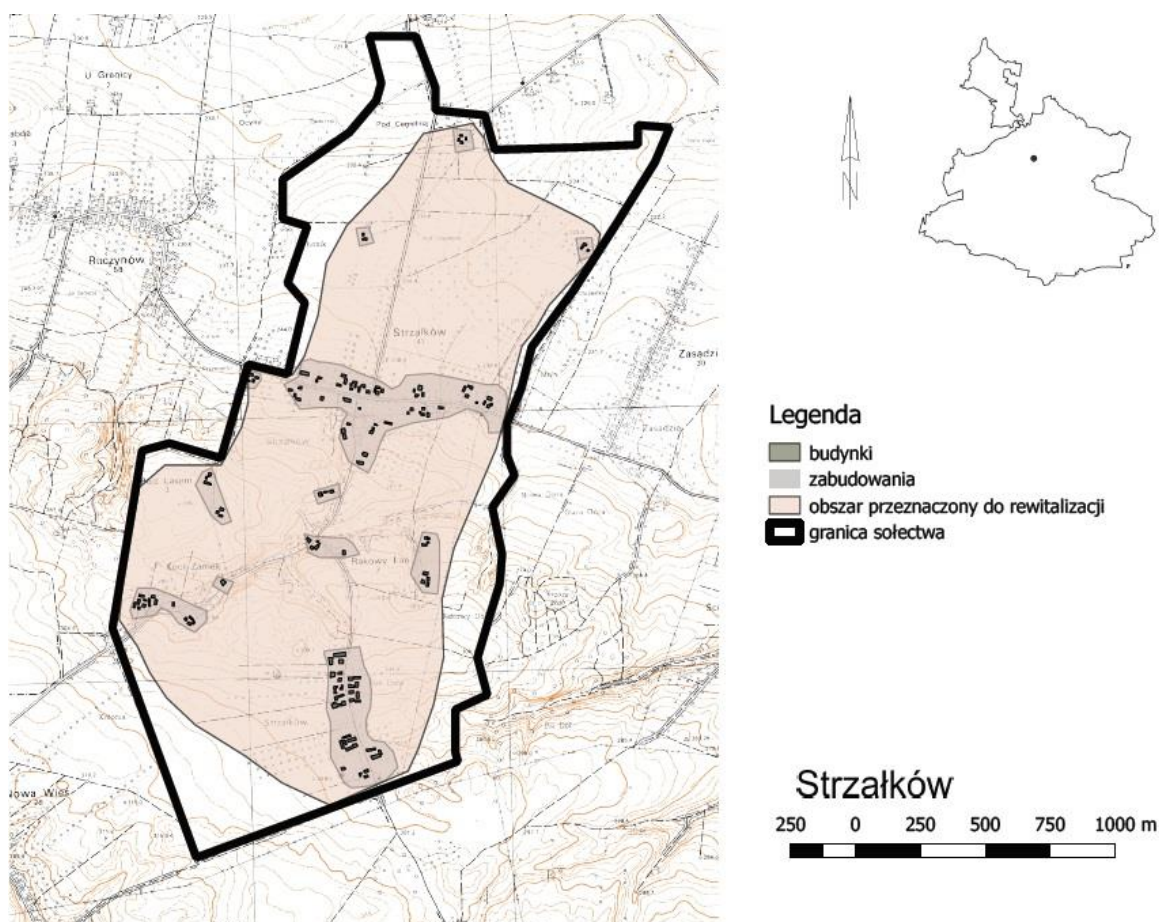

4.3.6. Podobszar 6: Strzałków

Podobszar 6 znajduje się w granicach sołectwa Strzałków. Sołectwo położone jest na północny zachód od Stopnicy. Pierwsze pisemne wzmianki o Strzałkowie datuje się na 2 poł. XIV wieku.³⁹ Na terenie podobszaru znajduje się 1 obiekt objęty ochroną konserwatorską – obiekt mieszkalny nr 9.

Strzałków znajduje się w środkowej części Gminy i graniczy z następującymi sołectwami: Szczytniki (od wschodu) i Kuchary (od wschodu), a od południowego zachodu i północy – z Gminą Busko-Zdrój, tj. sołectwami: Nowa Wieś, Ruczynów i Kołaczkowice. Sołectwo zajmuje powierzchnię 456 ha, zaś podobszar wyznaczony do rewitalizacji – 204,3 ha.

Rycina 19. Podobszar 6 – Sołectwo Strzałków

Źródło: zestawienie własne

Zabudowa podobszaru zlokalizowana jest wzdłuż kilku lokalnych ulic. Podobszar posiada przyłącza do sieci wodociągowej i gazowej. Na terenie podobszaru brak natomiast sieci

³⁹ D. Kalina, R. Mirowski, *Op. cit.*, s. 164.

kanalizacyjnej. W podobszarze znajdują się 82 budynki mieszkalne (typ zabudowy – jednorodzinny) – liczba ta na przestrzeni lat 2013-2015 uległa nieznacznemu zwiększeniu, dlatego też wskaźnik liczby budynków na 100 mieszkańców kształtuje się poniżej średniej dla Gminy. Ponadto na terenie podobszaru występują problemy przestrzenno-funkcjonalne, tj. degradacja stanu obiektów budowlanych oraz niefunkcjonalne rozwiązania techniczne.

Ludność podobszaru liczy 280 osób (2015), z czego 48% stanowią kobiety. Największy udział w ludności podobszaru stanowią osoby w wieku produkcyjnym – blisko 67%. Niemniej jednak widoczny jest niekorzystny stosunek osób w wieku przedprodukcyjnym względem osób w wieku poprodukcyjnym – 14,6% do 16,8%.

Na terenie podobszaru znajduje się budynek po dawnym skupie owoców i warzyw. Obiekt położony jest na działce nr 85 o powierzchni 0,20 ha. Działka, na której stoi budynek posiada swobodny dostęp do drogi publicznej o nawierzchni asfaltowej. Budynek po dawnym skupie owoców i warzyw wymaga kapitalnego remontu, zaś przyległy do niego teren – uporządkowania i zagospodarowania.

Fotografia 11. Budynek po dawnym skupie owoców i warzyw w Strzałkowie

Fot.: Archiwum prywatne

Na terenie podobszaru zlokalizowany jest również budynek oświatowy po byłej szkole. Nieruchomość położona jest na działce nr 355 o powierzchni 1,16 ha. Teren wokół obiektu jest częściowo zagospodarowany – znajduje się na nim podwórze wybrukowane kostką.

Działka, na której znajduje się budynek szkoły jest częściowo ogrodzona i posiada swobodny dostęp do drogi publicznej o nawierzchni asfaltowej. Budynek wymaga kapitalnego remontu, a przylegający do niego teren – uporządkowania i zagospodarowania.

Fotografia 12. Budynek po dawnej szkole w Strzałkowie

Fot.: Archiwum prywatne

Fotografia 13. Budynek po dawnej szkole w Strzałkowie

Fot.: Archiwum prywatne

W 2015 r. na terenie podobszaru działalność prowadziło 18 podmiotów gospodarczych, tj. 3,2% w skali całej Gminy, toteż wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców plasuje podobszar znacznie poniżej średniej dla Gminy. Branże, w których działają zlokalizowane w podobszarze podmioty gospodarcze to handel i usługi.

W 2015 r. liczba długotrwale bezrobotnych w podobszarze wynosiła 11 osób. Toteż wskaźnik udziału osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców kształtuje się na poziomie 3,93% i był wyższy niż średnia wartość dla Gminy.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie rewitalizacji:

- zwiększenie stopnia dostępności do sieci kanalizacyjnej
- ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych (bezrobocia, przemoc domowej, itd.)
- aktywizacja osób starszych i niepełnosprawnych
- wsparcie przedsiębiorczości wśród mieszkańców
- poprawa integracji mieszkańców oraz ich uczestnictwa w życiu publicznym
- adaptacja obiektów i przystosowania ich do pełnienia nowych funkcji, w tym społecznych, gospodarczych, kulturalnych
- poprawa stanu zagospodarowania i estetyki przestrzennej
- poprawa stanu technicznego budynków i ich otoczenia.

4.3.7. Podobszar 7: Szczytniki

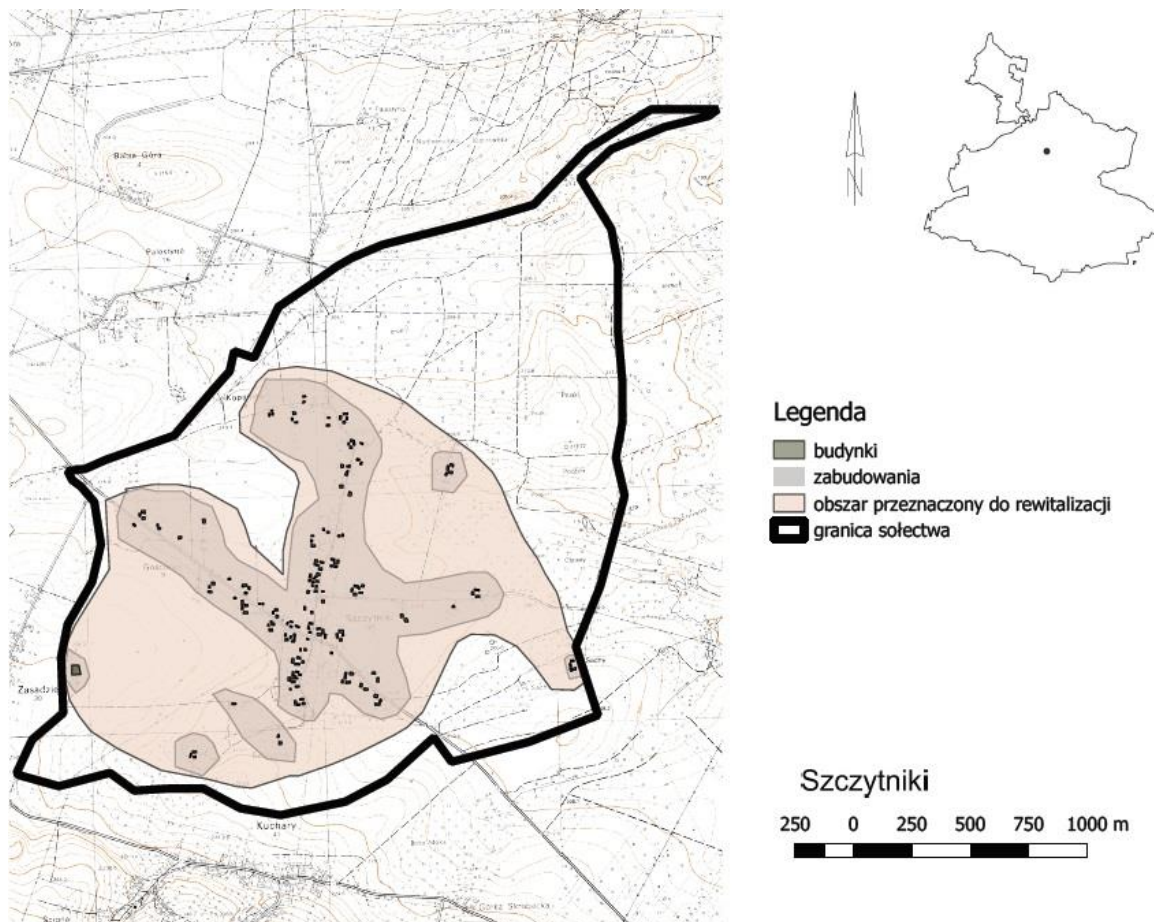
Podobszar 7 został wyznaczony na terenie sołectwa Szczytniki. Sołectwo położone jest na północny zachód od Stopnicy. Pierwsze pisemne wzmianki o Szczytnikach datowane są na 2 poł. XV wieku.⁴⁰

Szczytniki znajdują się w zachodniej części Gminy i graniczą z następującymi sołectwami: Strzałków (od zachodu), Skrobaczów (od wschodu) i Kuchary (od południa), a od północy z Gminą Busko-Zdrój, tj. sołectwem Kołczkowice. Całkowita powierzchnia sołectwa wynosi 467 ha, zaś podobszaru wyznaczonego do rewitalizacji – 238 ha.

⁴⁰ D. Kalina, R. Mirowski, *Op. cit.*, s. 169.

Rycina 20. Podobszar 7 – Sołectwo Szczytniki

Źródło: zestawienie własne

Zabudowa w podobszarze koncentruje się głównie na skrzyżowaniu dróg z Zaborza i z Janiny (Gmina Busko-Zdrój) do Stopnicy. Podobszar posiada przyłącza do sieci wodociągowej i gazowej. Na terenie podobszaru nie istnieje natomiast sieć kanalizacyjna. W podobszarze znajduje się 65 budynków mieszkalnych (typ zabudowy – jednorodzinny) – liczba ta na przestrzeni lat 2013-2015 nie uległa zwiększeniu. Ponadto na terenie podobszaru występuje koncentracja problemów natury przestrzenno-funkcjonalnej, tj. degradacja stanu obiektów budowlanych oraz niefunkcjonalne rozwiązania techniczne.

W 2015 r. na terenie podobszaru działalność prowadziło zaledwie 6 podmiotów gospodarczych, tj. 1,1% w skali całej Gminy, w związku z czym wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców plasuje podobszar poniżej średniej dla Gminy. Podmioty gospodarcze w podobszarze najczęściej funkcjonują w sferze przemysłu i budownictwa.

Podobszar zamieszkiwany jest przez 157 osób (2015), z czego 47,1% to kobiety. Liczba osób zamieszkujących w podobszarze konsekwentnie się zmniejsza, stąd wskaźnik dynamiki

zmiany liczby ludności względem 2013 r. jest niższy niż średnia dla Gminy. Największy udział w ludności podobszaru stanowią osoby w wieku produkcyjnym – 63%, aczkolwiek niekorzystnie kształtuje się stosunek osób w wieku przedprodukcyjnym względem osób w wieku poprodukcyjnym – 15,3% do 20,4%.

W 2015 r. z różnych form pomocy społecznej na terenie podobszaru korzystało 28 osób. Dlatego też, wskaźnik udziału beneficjentów pomocy społecznej w liczbie mieszkańców jest niższy od średniej dla Gminy.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie rewitalizacji:

- zwiększenie stopnia dostępności do sieci kanalizacyjnej
- włączenie społeczne osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym
- ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych (ubóstwa, itd.)
- aktywizacja osób starszych i niepełnosprawnych
- wsparcie przedsiębiorczości wśród mieszkańców
- poprawa integracji mieszkańców oraz ich uczestnictwa w życiu publicznym
- poprawa stanu zagospodarowania i estetyki przestrzennej
- poprawa stanu technicznego budynków i ich otoczenia

4.4. Opis wizji stanu Gminy Stopnica, celów rewitalizacji oraz kierunków działań

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy problemów występujących na terenie przewidzianym do zrewitalizowania, sformułowana została wizja tego obszaru, jako planowany do osiągnięcia efekt, który poprzez realizację celów oraz odpowiadających im kierunków działań umożliwi uzyskanie pożądanego stanu.

Wizja:

Obszar objęty Programem Rewitalizacji Miasta i Gminy Stopnica po przeprowadzeniu procesów i wdrożeniu przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest obszarem, który został uzdrowiony i ożywiony społecznie, gospodarczo, kulturowo, jak i przestrzennie, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju i walorów środowiskowych. Obszar ten został wyposażony w nową infrastrukturę, przez co znacząco podniósł się poziom jakości życia mieszkańców. Wzrosła jego atrakcyjność pod względem zamieszkania, prowadzenia przedsiębiorczości oraz rozwoju

turystyki, w oparciu o wykorzystanie istniejących zasobów. Pojawiają się nowi przedsiębiorcy, mieszkańcy oraz turyści, dzięki czemu ożywiła się przestrzeń publiczna. Działania rewitalizacyjne przełożyły się na poprawę sytuacji ekonomicznej rolników. Zniwelowano wykluczenie społeczne oraz ubóstwo, poprzez zwiększenie zatrudnienia wśród mieszkańców, co przełożyło się na spadek poziomu bezrobocia. Nastąpiła poprawa aktywności społecznej i gospodarczej osób zamieszkujących niniejsze obszary oraz wzrost inicjatyw lokalnych.

Określono również cel główny, który stanowi punkt odniesienia dla pozostałych celów szczegółowych.

Cel główny:

POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW OBSZARU ZDEGRADOWANEGO GMINY STOPNICA POPRZEZ WZROST EFEKTYWNOŚCI EKONOMICZNEJ PRODUKCJI ROLNEJ, ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI, ROZBUDOWĘ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ ORAZ AKTYWIZACJĘ SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

Zaprezentowane poniżej cele strategiczne wraz z kierunkami działań zostały zdefiniowane na podstawie przeprowadzonej analizy sytuacji społeczno-gospodarczej gminy. Cele te są odpowiedzią na zidentyfikowane problemy i potrzeby rewitalizacyjne. W Programie Rewitalizacji Miasta i Gminy Stopnica na lata 2016-2023 wyróżniono trzy cele strategiczne, obejmujące wszystkie sfery rewitalizacji, czyli: społeczną, gospodarczą, przestrzenno-funkcjonalną, środowiskową i techniczną. Każdy z trzech celów został rozpisany na bardziej szczegółowe kierunki działań. W procesie definiowania celów strategicznych został uwzględniony rolniczy charakter Gminy Stopnica. Podejmowane działania rewitalizacyjne mają na celu zachowanie charakteru Gminy, przy jednoczesnym zwiększeniu jej potencjałów oraz zniwelowaniu słabych stron.

Struktura celów wraz ze zidentyfikowanymi problemami i potrzebami rewitalizacyjnymi została zaprezentowana poniżej.

1. Rozwój gospodarczy oraz podniesienie jakości kapitału społecznego
 - 1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości
 - 1.2. Poprawa bezpieczeństwa publicznego
 - 1.3. Zwiększenie efektywności ekonomicznej produkcji rolnej

2. Wzmocnienie integracji, aktywności społecznych oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
 - 2.1. Wsparcie oraz aktywizacja osób starszych i niepełnosprawnych
 - 2.2. Wspieranie inicjatyw mieszkańców
 - 2.3. Zwiększenie partycypacji mieszkańców w sprawach publicznych
 - 2.4. Przeciwdziałanie bezrobociu oraz aktywizacja ekonomiczna mieszkańców
3. Zniwelowanie dysproporcji i zagwarantowanie spójnego rozwoju cywilizacyjnego poprzez rozbudowę podstawowej infrastruktury społeczno-technicznej
 - 3.1. Zapewnienie opieki przedszkolnej dzieciom z terenu gminy
 - 3.2. Budowa sieci wodociągowo-kanalizacyjnej wraz z przyłączami
 - 3.3. Adaptacja przestrzeni publicznej na potrzeby sportowo-rekreacyjne
 - 3.4. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i architektonicznego

5. Wykaz podstawowych projektów rewitalizacyjnych

Wyznaczone cele rewitalizacji stanowią podstawę do identyfikacji sposobów na rozwiązanie problemów im odpowiadających. Podstawową jednostką dla rozwiązania problemu i osiągnięcia danego celu jest projekt. Projekt to działanie realnie zaplanowane, celujące w dokładnie zdiagnozowany problem, popierane przez interesariuszy obszaru zdegradowanego, charakteryzujące się jasno określonym, realnym i mierzalnym celem, o określonym terminie realizacji, zapewnionych źródłach finansowania i wyznaczonych do realizacji podmiotach.

Poniżej zaprezentowano wszystkie podstawowe projekty, które zaplanowano do realizacji w ramach Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Stopnica na lata 2016-2023.

KARTA PROJEKU NR 1	
Tytuł projektu	Aktywna integracja mieszkańców Miasta i Gminy Stopnica
Podmioty realizujące	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Stopnicy
Lokalizacja	ul. Kościuszki 2, 28-130 Stopnica
Zakres zadań	Realizacja działań w zakresie aktywizacji społecznej, zawodowej, zdrowotnej i kulturalnej osób wykluczonych społecznie, m.in.: <ul style="list-style-type: none">· terapia psychologiczna, psychospołeczna,· organizacja grup samopomocowych,· wsparcie indywidualne i grupowe w zakresie podniesienia kompetencji życiowych i umiejętności społeczno-zawodowych,

	<ul style="list-style-type: none">· organizowanie staży lub praktyk zawodowych,· organizacja usług wspierających: np. trener pracy, broker edukacyjny, doradca zawodowy, zapewnienie opieki nad osobą zależną, animacja lokalna, organizacja pobytu dziecka w świetlicy, klubie, itp. na czas udziału w zajęciach przez uczestnika,· zapewnienie wyżywienia, sfinansowanie badań profilaktycznych lub specjalistycznych w związku z możliwością podjęcia zatrudnienia,· organizacja zajęć w ramach podnoszenia kluczowych kompetencji o charakterze zawodowym np. szkolenia zawodowe,· organizacja metod pracy w środowisku rodzinnym,· organizacja treningów kompetencji i umiejętności społecznych,· zakup niezbędnego wyposażenia (sprzęt i wyposażenie), Działania będą skierowane do osób, rodzin lub środowisk zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym zamieszkałych na obszarze rewitalizacji.
Wartość projektu (PLN)	400 000,00
Okres realizacji	2017-2023
Rezultaty	<ul style="list-style-type: none">· aktywizacja osób starszych i niepełnosprawnych· włączenie społeczne osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym· poprawa integracji mieszkańców oraz ich uczestnictwa w życiu publicznym· ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych (ubóstwa, bezrobocia, przestępczości, przemocy domowej, itd.)· poprawa poziomu bezpieczeństwa mieszkańców
Sposób mierzenia rezultatów	Monitoring bieżący, roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post
Odniesienie do celów rewitalizacji	1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości 1.2. Poprawa bezpieczeństwa publicznego 2.1. Wsparcie i aktywizacja osób starszych i niepełnosprawnych 2.2. Wspieranie inicjatyw mieszkańców 2.3. Zwiększenie partycypacji mieszkańców w sprawach publicznych 2.4. Przeciwdziałanie bezrobociu oraz aktywizacja ekonomiczna mieszkańców
Sfery na które projekt odpowiada	<ul style="list-style-type: none">✓ Sfera społecznaSfera technicznaSfera środowiskowaSfera przestrzenno-funkcjonalna✓ Sfera gospodarcza

KARTA PROJEKU NR 2	
Tytuł projektu	Budowa sieci kanalizacyjnej i wodociągowej
Podmioty realizujące	Urząd Miasta i Gminy Stopnica
Lokalizacja	Prusy, Skrobaczów, Kuchary, Strzałków, Szczytniki
Zakres zadań	<p>Głównym celem projektu będzie uregulowanie i poprawa gospodarki wodno-ściekowej, a tym samym jakości życia mieszkańców i funkcjonowania podmiotów gospodarczych na obszarach wyznaczonych do rewitalizacji. Bez zapewnienia podstawowej infrastruktury technicznej nie jest możliwy zrównoważony rozwój sołectw oraz całej gminy. W dłuższej perspektywie, projekt będzie również sprzyjał zachowaniu dobrej jakości środowiska naturalnego na ww. obszarze.</p> <p>Zakres prac budowlanych:</p> <ul style="list-style-type: none">· budowa sieci wodociągowej (Szczytniki)· budowa sieci kanalizacyjnej (Prusy, Skrobaczów, Kuchary, Strzałków, Szczytniki) <p>Projekt istotnie wpłynie na realizację przedsięwzięć służących harmonijnemu rozwojowi społeczno-gospodarczemu nie tylko obszaru rewitalizacji, ale i dla całej Gminy poprzez zachowanie walorów przyrodniczych, wzmocnienie przedsiębiorczości, tworzenie nowych terenów inwestycyjnych, etc.</p>
Wartość projektu (PLN)	7 000 000,00
Okres realizacji	2017-2021
Rezultaty	<ul style="list-style-type: none">· zwiększenie stopnia dostępności do sieci kanalizacyjnej i wodociągowej· poprawa jakości życia mieszkańców· zwiększenie jakości funkcjonowania podmiotów gospodarczych· poprawa stanu zagospodarowania i estetyki przestrzennej· poprawa stanu jakości środowiska naturalnego
Sposób mierzenia rezultatów	Monitoring bieżący, roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post
Odniesienie do celów rewitalizacji	1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości 3.2. Budowa sieci wodociągowo-kanalizacyjnej wraz z przyłączami
Sfery na które projekt odpowiada	<ul style="list-style-type: none">✓ Sfera społeczna✓ Sfera techniczna✓ Sfera środowiskowaSfera przestrzenno-funkcjonalna✓ Sfera gospodarcza

KARTA PROJEKU NR 3	
Tytuł projektu	Strefa Wsparcia Inicjatyw Gospodarczych
Podmioty realizujące	Urząd Miasta i Gminy Stopnica
Lokalizacja	Stopnica/Skrobaczów
Zakres zadań	<p>Ideą powstania Strefy Wsparcia Inicjatyw Gospodarczych byłoby wsparcie osób kreatywnych, mających pomysł na swój własny biznes, dla których problemem w urzeczywistnieniu własnych planów jest brak siedziby oraz wsparcia w zakresie formalno-prawnym związanym z rozpoczęciem działalności gospodarczej. W ramach projektu, potencjalni beneficjenci mieliby możliwość uzyskania nie tylko pomocy przy zakładaniu firmy i prowadzeniu jej w początkowych stadiach, a tym samym zapoznania się z przepisami prawa mającymi zastosowanie dla danego typu działalności, ale również wynajmu miejsca na prowadzenie działalności gospodarczej na preferencyjnych warunkach.</p> <p>Zakres prac modernizacyjnych:</p> <ul style="list-style-type: none">· przekazanie opustoszałego budynku oświatowego w Skrobaczowie· kompleksowy remont obiektu i likwidacja barier architektonicznych· aranżacja pomieszczeń biurowych· zakup wyposażenia (stoły, biurka, krzesła, regały, komputery, drukarki, etc.) <p>Strefa Wsparcia Inicjatyw Gospodarczych będzie bezpośrednio oddziaływała na cały obszar rewitalizacji.</p>
Wartość projektu (PLN)	1 000 000,00
Okres realizacji	2017-2020
Rezultaty	<ul style="list-style-type: none">· adaptacja obiektów i przystosowania ich do pełnienia nowych funkcji, w tym społecznych, gospodarczych, kulturalnych· ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych (ubóstwa, bezrobocia, itd.)· wsparcie przedsiębiorczości wśród mieszkańców· tworzenie nowych miejsc pracy· poprawa stanu zagospodarowania i estetyki przestrzennej· poprawa stanu technicznego budynków i ich otoczenia
Sposób mierzenia rezultatów	Monitoring bieżący, roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post
Odniesienie do celów rewitalizacji	1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości 1.3. Zwiększenie efektywności ekonomicznej produkcji rolnej 2.2. Wspieranie inicjatyw mieszkańców 2.4. Przeciwdziałanie bezrobociu oraz aktywizacja ekonomiczna mieszkańców 3.4. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i architektonicznego
Sfery na które projekt odpowiada	<ul style="list-style-type: none">✓ Sfera społeczna✓ Sfera techniczna

	Sfera środowiskowa ✓ Sfera przestrzenno-funkcjonalna ✓ Sfera gospodarcza
--	--

KARTA PROJEKU NR 4	
Tytuł projektu	Inkubator Przetwórstwa Rolnego
Podmioty realizujące	Urząd Miasta i Gminy Stopnica
Lokalizacja	Stopnica
Zakres zadań	<p>Głównym zadaniem Inkubatora Przetwórstwa Rolnego byłoby udostępnianie mieszkańcom Gminy, zwłaszcza drobnym przetwórcom i producentom rolnym, odpowiedniej infrastruktury po kosztach niższych niż rynkowe, w celu przerobienia produktów rolnych w odpowiednich i kontrolowanych warunkach. Inkubator będzie składał się przede wszystkim z pomieszczenia wyposażonego w urządzenia i maszyny niezbędne do przetwarzania i przygotowania produktów rolnych gotowych do bezpośredniej sprzedaży. Infrastruktura inkubatora będzie spełniała wymagania weterynaryjne, sanitarne i ochrony środowiska. Ideą projektu jest ograniczenie roli pośredników sprzedaży płodów rolnych głównie owoców i warzyw, a tym samym promocja krótkiego łańcucha dostaw. Obserwując sytuację na rynku rolnym zauważyć można pewną prawidłowość, która jednak nie przynosi pozytywnych rezultatów dla producentów rolnych, a mianowicie skup produktów po niskich cenach od rolników i późniejsza ich sprzedaż za nieporównywalnie wyższe stawki.</p> <p>Realizacja projektu wpłynie na zmianę postrzegania płodów rolnych przez rolnika, który obecnie traktuje owoce czy warzywa jako produkt końcowy, a docelowo po rozpoczęciu działalności inkubatora dotychczasowy produkt będzie dla rolnika półproduktem, który będzie mógł być przetworzony na produkt o dłuższej przydatności do spożycia np. soki, dzemy itp.</p> <p>Przy inkubatorze będą zatrudnieni specjaliści, którzy będą służyli pomocą od strony prawnej, technologicznej i marketingowej w procesie produkcji, sprzedaży i dystrybucji produktów rolnych. Inkubator pomógłby również lokalnym przetwórcom i producentom rolnym uzyskać certyfikaty jakości na wytwarzane przez siebie produkty, a tym samym pozyskać większe zaufanie odbiorców.</p> <p>Zakres prac modernizacyjnych:</p> <ul style="list-style-type: none">· zaadaptowanie posiadanych nieruchomości lub ich nabycie· kompleksowy remont obiektu i likwidacja barier architektonicznych· uporządkowanie i zagospodarowanie terenu wokół obiektu· aranżacja pomieszczeń biurowych i produkcyjnych· zakup wyposażenia – linii technologicznych (urządzeń i maszyn do przetwarzania produktów rolnych) <p>Inkubator będzie bezpośrednio oddziaływał na cały obszar</p>

	rewitalizacji.
Wartość projektu (PLN)	1 500 000,00
Okres realizacji	2017-2019
Rezultaty	<ul style="list-style-type: none">· adaptacja bądź nabycie obiektów i przystosowania ich do pełnienia nowych funkcji, w tym społecznych, gospodarczych, kulturalnych· ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych (ubóstwa, bezrobocia, itd.)· wsparcie przedsiębiorczości wśród mieszkańców· poprawa stanu zagospodarowania i estetyki przestrzennej· poprawa stanu technicznego budynków i ich otoczenia
Sposób mierzenia rezultatów	Monitoring bieżący, roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post
Odniesienie do celów rewitalizacji	1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości 1.3. Zwiększenie efektywności ekonomicznej produkcji rolnej 2.2. Wspieranie inicjatyw mieszkańców 2.4. Przeciwdziałanie bezrobociu oraz aktywizacja ekonomiczna mieszkańców 3.4. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i architektonicznego
Sfery na które projekt odpowiada	<ul style="list-style-type: none">✓ Sfera społeczna✓ Sfera technicznaSfera środowiskowa✓ Sfera przestrzenno-funkcjonalna✓ Sfera gospodarcza

KARTA PROJEKU NR 5	
Tytuł projektu	Nowoczesne przedszkole z oddziałami integracyjnymi
Podmioty realizujące	Urząd Miasta i Gminy Stopnica
Lokalizacja	Stopnica
Zakres zadań	<p>W ramach zadania wybudowane zostanie 7-oddziałowe przedszkole, dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Zasadniczym założeniem inwestycji będzie udostępnienie miejsca, które oprócz funkcji podstawowych polegających na opiece na dziećmi, pozwoli także na wszechstronny rozwój intelektualny dziecka, a także umożliwi kształtowanie jego wrażliwości na różnorodne formy estetyczne.</p> <p>Zakres prac budowlanych:</p> <ul style="list-style-type: none">· budowa obiektu przedszkolnego· aranżacja sal dydaktycznych· zakup wyposażenia (stoliki, krzesła, leżaki, regały, etc.) oraz pomocy i materiałów dydaktycznych (gry i zabawki edukacyjne, etc.) <p>Przedszkole umożliwi młodym rodzicom na podjęcie zatrudnienia lub szybszy powrót do pracy. Przedszkole będzie bezpośrednio oddziaływało na cały obszar rewitalizacji.</p>

Wartość projektu (PLN)	3 000 000,00
Okres realizacji	2017-2018
Rezultaty	<ul style="list-style-type: none">· włączenie społeczne osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym· ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych (ubóstwa, bezrobocia, przemocy domowej, itd.)· poprawa integracji mieszkańców oraz ich uczestnictwa w życiu publicznym
Sposób mierzenia rezultatów	Monitoring bieżący, roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post
Odniesienie do celów rewitalizacji	1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości 2.4. Przeciwdziałanie bezrobociu oraz aktywizacja ekonomiczna mieszkańców 3.1. Zapewnienie opieki przedszkolnej dzieciom z terenu gminy
Sfery na które projekt odpowiada	<ul style="list-style-type: none">✓ Sfera społeczna✓ Sfera technicznaSfera środowiskowaSfera przestrzenno-funkcjonalna✓ Sfera gospodarcza

KARTA PROJEKU NR 6	
Tytuł projektu	Urządzenie obiektu rekreacyjno-sportowego
Podmioty realizujące	Urząd Miasta i Gminy Stopnica
Lokalizacja	Fałęcin Stary
Zakres zadań	<p>Realizacja projektu sprzyjać będzie stworzeniu odpowiednich warunków do aktywnego wypoczynku i rekreacji przez mieszkańców gminy.</p> <p>Pragnieniem mieszkańców jest, aby obiekt był miejscem tętniącym życiem, nie tylko dla dzieci i młodzieży, którzy będą mieli możliwość zagospodarowania wolnego czasu, nabierania nowych umiejętności, ale również dla dorosłych, dla których będzie on miejscem spotkań. Utworzenie obiektu przyczyni się do urozmaicenia oferty spędzania wolnego czasu, będąc miejscem rozrywki i wypoczynku dla mieszkańców. Realizacja projektu wpłynie na wzrost estetyki przestrzennej wsi oraz przyczyni się do podniesienia atrakcyjności turystycznej miejscowości.</p> <p>Projekt zakłada:</p> <ul style="list-style-type: none">· utworzenie placu zabaw i zewnętrznej siłowni· budowa altany grillowej· zakup mobilnego zadaszzonego obiektu z przeznaczeniem na organizację imprez kulturalnych.
Wartość projektu (PLN)	50 000,00
Okres realizacji	2017-2019

Rezultaty	<ul style="list-style-type: none">· włączenie społeczne osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym· poprawa integracji mieszkańców oraz ich uczestnictwa w życiu publicznym· aktywizacja osób starszych i niepełnosprawnych
Sposób mierzenia rezultatów	Monitoring bieżący, roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post
Odniesienie do celów rewitalizacji	1.2. Poprawa bezpieczeństwa publicznego 2.1. Wsparcie i aktywizacja osób starszych i niepełnosprawnych 2.2. Wspieranie inicjatyw mieszkańców 2.3. Zwiększenie partycypacji mieszkańców w sprawach publicznych 3.3. Adaptacja przestrzeni publicznej na potrzeby sportowo-rekreacyjne
Sfery na które projekt odpowiada	<ul style="list-style-type: none">✓ Sfera społecznaSfera technicznaSfera środowiskowa✓ Sfera przestrzenno-funkcjonalnaSfera gospodarcza

KARTA PROJEKU NR 7	
Tytuł projektu	Przystosowanie placu targowego do sprzedaży żywych zwierząt
Podmioty realizujące	Urząd Miasta i Gminy Stopnica
Lokalizacja	Stopnica
Zakres zadań	Koncepcja zadania będzie w głównej mierze polegała na poprawie warunków handlu na Placu Targowym oraz zagospodarowanie przestrzeni, którą zajmuje. Zakres prac budowlanych i modernizacyjnych: <ul style="list-style-type: none">· wydzielenie miejsc dla: poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich zapewniające im ochronę przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi; do składowania produktów biobójczych; dla lekarza weterynarii; dla zwłok zwierzęcych;· wyposażenie w urządzenia do bezpiecznego badania zwierząt gospodarskich, w tym sprzęt lub urządzenia do rozładunku i wyładunku zwierząt gospodarskich kopytnych (stałe lub przenośne rampy).
Wartość projektu (PLN)	100 000,00
Okres realizacji	2017-2018
Rezultaty	<ul style="list-style-type: none">· ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych (ubóstwa, bezrobocia, itd.)· wsparcie przedsiębiorczości wśród mieszkańców· poprawa stanu zagospodarowania i estetyki przestrzennej
Sposób mierzenia rezultatów	Monitoring bieżący, roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post
Odniesienie do celów rewitalizacji	1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości 1.3. Zwiększenie efektywności ekonomicznej produkcji rolnej

	2.4. Przeciwdziałanie bezrobociu oraz aktywizacja ekonomiczna mieszkańców
Sfery na które projekt odpowiada	<ul style="list-style-type: none">✓ Sfera społeczna✓ Sfera techniczna✓ Sfera środowiskowa✓ Sfera przestrzenno-funkcjonalna✓ Sfera gospodarcza

KARTA PROJEKU NR 8	
Tytuł projektu	Aktywny przedszkolak to również aktywny rodzic
Podmioty realizujące	Urząd Miasta i Gminy Stopnica, Przedszkole
Lokalizacja	Stopnica
Zakres zadań	<p>Celem projektu jest wsparcie prawidłowego rozwoju najmłodszych mieszkańców Gminy Stopnica, poprzez zapewnienie im zajęć dodatkowych oraz ogólnie rozwijających w nowo wybudowanym przedszkolu.</p> <p>Cel zostanie osiągnięty poprzez następujące działania:</p> <p>Działanie 1. Organizacja i realizacja zajęć edukacyjno-opiekuńczych i zajęć dodatkowych.</p> <ul style="list-style-type: none">· zajęcia dydaktyczne;· inscenizacje na: Dzień Matki, Dzień Ojca, Dzień Babci i Dzień Dziadka, Dzień Dziecka; Wydarzenia: Mikołajki oraz zabawa choinkowa połączona ze śpiewogranieniem przedszkolaków wspólnie z rodzicami;· zajęcia rytmiczne;· zajęcia logopedyczne – wspieranie dzieci w wyrabianiu u nich nawyków prawidłowej wymowy, korygowaniu istniejących już wad i zaburzeń mowy z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb i możliwości rozwojowych dzieci. <p>Działanie 2. Zajęcia psychologiczne i logopedyczne dla rodziców.</p> <p>Działanie 3. Alternatywne formy nauczania - wyjazdy edukacyjne. Umożliwienie obcowania z teatrem, poznanie historii bajki i świata oraz wpojenie zasad dobrego zachowania w miejscach publicznych; wyjazdy edukacyjne do: Teatru KUBUŚ w Kielcach, Muzeum Zabawek w Kielcach, Europejskiego Centrum Bajki w Pacanowie.</p> <p>Działanie 4. Goście w przedszkolu.</p> <p>Zostaną zorganizowane wydarzenia: cykl 5 koncertów edukacyjnych muzyków filharmonii i 5 przedstawień teatralnych (po jednym każdego roku). Zorganizowane będą interaktywne pokazy łączące zabawę z nauką-pomogą dzieciom lepiej zrozumieć otaczający ich świat, rozwinąć umiejętność zadawania pytań i szukania na nie odpowiedzi.</p>
Wartość projektu (PLN)	300 000,00
Okres realizacji	2018-2023
Rezultaty	· pobudzenie dzieci do działań, rozwijanie twórczej inicjatywy i

	<p>aktywności, integracja, włączenie w życie przedszkolne członków rodzin dzieci;</p> <ul style="list-style-type: none">· rozwój twórczej inwencji dzieci poprzez śpiew i taniec, uwrażliwienie na dźwięk, rozwijanie koordynacji wzrokowo-słuchowej, co później ułatwi naukę czytania i pisania;· uświadomienie rodzicom znaczenia prawidłowego rozwoju mowy dziecka oraz ich roli w usprawnianiu aparatu mowy dziecka;· uświadomienie rodzicom ich roli w kształtowaniu osobowości dzieci, umiejętnym stosowaniu kar i nagród, równościowym wychowaniu dziewczynek i chłopców;· rozwój zainteresowań dzieci, uwrażliwienie ich na sztukę, wspieranie ich aktywności muzycznej, poznawanie utworów literackich i muzycznych.
Sposób mierzenia rezultatów	Monitoring bieżący, roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post
Odniesienie do celów rewitalizacji	1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości 2.4. Przeciwdziałanie bezrobociu oraz aktywizacja ekonomiczna mieszkańców 3.1. Zapewnienie opieki przedszkolnej dzieciom z terenu gminy
Sfery na które projekt odpowiada	<ul style="list-style-type: none">✓ Sfera społecznaSfera technicznaSfera środowiskowaSfera przestrzenno-funkcjonalnaSfera gospodarcza

KARTA PROJEKU NR 9	
Tytuł projektu	Druga młodość rolnictwa
Podmioty realizujące	Urząd Miasta i Gminy Stopnica, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Stopnicy
Lokalizacja	Stopnica
Zakres zadań	<p>Gmina Stopnica jest gminą typowo rolniczą. Spośród obszarów przeznaczonych do rewitalizacji większość to tereny wiejskie. Gminę Stopnica charakteryzuje rozdrobnienie produkcji rolnej. Przeważają głównie małe gospodarstwa, których prowadzenie jest mało dochodowe. Rolnicy Ci często korzystają z dodatkowej pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Celem projektu jest pomoc rolnikom w odnalezieniu się w dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości społeczno-gospodarczej, dzięki czemu nie będą musieli korzystać z pomocy ekonomicznej gminy. W ramach projektu zrealizowane zostaną następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none">· szkolenia dla rolników z przygotowania produktów do przetworzenia w Inkubatorze Przetwórstwa Rolnego;· szkolenia dla rolników z zakresu pozyskiwania i rozliczania dotacji;· wyjazd studyjny dla grupy 25 osób w celu zaobserwowania

	<p>dobrych praktyk w obszarze przetwórstwa a następnie przeniesienie ich na grunt lokalny;</p> <ul style="list-style-type: none">· utworzenie strony internetowej, na której znajdą się informacje odnośnie produktów oferowanych przez rolników wraz z danymi kontaktowymi;· szkolenia z zakresu wymogów sanitarnych, które obowiązują rolników, sadowników oraz hodowców;· wykreowanie produktów regionalnych oraz ich promocja poza granicami gminy.
Wartość projektu (PLN)	200 000,00
Okres realizacji	2018-2019
Rezultaty	<ul style="list-style-type: none">· zmniejszenie liczby beneficjentów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stopnicy;· liczba przeprowadzonych szkoleń;· liczba przeszkolonych rolników;· strona internetowa.
Sposób mierzenia rezultatów	Monitoring bieżący, roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post
Odniesienie do celów rewitalizacji	1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości 1.3. Zwiększenie efektywności ekonomicznej produkcji rolnej 2.4. Przeciwdziałanie bezrobociu oraz aktywizacja ekonomiczna mieszkańców
Sfery na które projekt odpowiada	<ul style="list-style-type: none">✓ Sfera społecznaSfera technicznaSfera środowiskowaSfera przestrzenno-funkcjonalna✓ Sfera gospodarcza

6. Charakterystyka pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lp.	Podmioty realizujące	Tytuł projektu	Zakres działań
1.	Parafia Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Stopnicy	Prace remontowo-konserwatorskie w Kościele św. Piotra i Pawła w Stopnicy	Projekt przewiduje prace remontowo-konserwatorskie obiektu zabytkowego, w tym dotyczących m.in.: <ul style="list-style-type: none">· elewacji· schodów wewnętrznych· stolarki okiennej i drzwiowej· elementów dekoracyjnych oraz zagospodarowania terenu wokół obiektu.
2.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Adaptacja obiektu po dawnej szkole na potrzeby Dziennego Domu Pomocy Społecznej	Głównym celem projektu będzie stworzenie ośrodka wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych, ale zdolnych do samodzielnej egzystencji, w funkcjonowaniu w środowisku lokalnym bez konieczności

			umieszczania ich w placówce o charakterze stacjonarnym. Prace modernizacyjne będą obejmowały m.in.: <ul style="list-style-type: none">· przekazanie opustoszałego budynku oświatowego· kompleksowy remont obiektu i likwidacja barier architektonicznych· aranżacja pomieszczeń· zakup wyposażenia (stoły, krzesła, regały, łóżka, etc.).
3.	Przedsiębiorcy, mieszkańcy	Remont elewacji zabytkowych kamienic w historycznej części Stopnicy	W ramach projektu w zależności od potrzeb zostaną przeprowadzone prace modernizacyjne, m.in.: <ul style="list-style-type: none">· remont lub wymiana dachów· renowacja elewacji wraz odtworzeniem detali architektonicznych· wymiana stolarki okiennej i drzwiowej· uporządkowanie i zagospodarowanie terenów wokół kamienic· przystosowanie lokali do potrzeb osób niepełnosprawnych.
4.	Urząd Miasta i Gminy Stopnica, organizacje pozarządowe	Udzielanie dotacji celowych na przedsięwzięcia aktywizujące lokalną społeczność	Program będzie służył wzmocnieniu integracji, więzi lokalnych i tożsamości, a także aktywizowaniu społeczności do podejmowania inicjatyw społecznych. Program przyczyni się również do wzmocnienia nieformalnych grup społecznych i organizacji pozarządowych na obszarze rewitalizacji.
5.	Gminne Centrum Kultury, organizacje pozarządowe	Spotkania z tradycją i kulturą lokalną	Projekt będzie obejmował szereg działań animacyjno-informacyjno-edukacyjnych skierowanych do mieszkańców odnośnie kultury, tradycji i historii Gminy. W ramach projektu realizowane będą warsztaty, wykłady, prelekcje, etc. Realizacja projektu przyczyni się do rozbudowania oferty kulturalno-rozwojowej dla mieszkańców oraz pozytywnie wpłynie na promocję samej Gminy wśród jej mieszkańców.
6.	Urząd Miasta i Gminy Stopnica	Program promocji inwestycyjnej Gminy Stopnica	Program będzie uwzględniał skoordynowane działania na rzecz zachęcania inwestorów do lokowania swojego kapitału na terenie Gminy, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji. Program będzie uwzględniał m.in. takie elementy jak: opis obszaru inwestycyjnego, lokalizacja obszaru, rodzaj możliwych rodzajów działalności gospodarczej, oczekiwane efekty inwestycyjne, odpowiedzialność realizacyjna, etc.

7.	Urząd Miasta i Gminy Stopnica, organizacje pozarządowe	Opracowanie programu kampanii informacyjno-promocyjnej skierowanej do mieszkańców regionu	Celem programu będzie budowa tożsamości Gminy, nie tylko w oczach mieszkańców, ale i w skali całego regionu. Program będzie miał realne przełożenie na pozyskiwanie turystów i inwestorów dla tego obszaru poprzez ukazanie unikatowego charakteru Gminy, niepowtarzalności jej krajobrazu i architektury, etc.
8	Organizacje pozarządowe, Szkoły	Profilaktyka i promocja zdrowego trybu życia	Projekt przewiduje realizację szeregu działań z zakresu promowania zdrowego trybu życia oraz przeciwdziałania zachowaniom niebezpiecznym wśród mieszkańców obszaru rewitalizowanego, w tym profilaktyki uzależnień.

Poza szczegółowo opisanymi powyżej projektami (podstawowymi i pozostałymi), w ramach Programu przewidziana jest również możliwość realizacji innych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Należy mieć na uwadze, że na chwilę obecną trudno jest zidentyfikować jednoznacznie wszystkie potrzeby mieszkańców obszaru rewitalizacji. Mogą się one bowiem zmieniać, na przestrzeni funkcjonowania Programu, także ze względu na realizację wpisanych do niego działań. Aby Program był elastyczny i mógł reagować na zmieniające się potrzeby mieszkańców, poniżej zaprezentowano zakres tematyczny projektów, które będą mogły być podejmowane w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Stopnica:

- wyrównywanie szans społecznych i zawodowych osób wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym
- aktywizacja i integracja społeczna seniorów
- rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzmocnienie kwalifikacji i umiejętności mieszkańców
- przeciwdziałanie bezrobociu oraz aktywizacja zawodowa mieszkańców
- wsparcie przedsiębiorczości społecznej
- poprawa efektywności energetycznej oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej i prywatnej
- poprawa stanu zagospodarowania oraz jakości przestrzeni publicznych
- zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego
- integracja i aktywizacja mieszkańców oraz zwiększenie stopnia ich udziału w życiu publicznym

- rozwój nowych przestrzeni publicznych służących zaspokajaniu różnych potrzeb społecznych, kulturalnych, gospodarczych, zdrowotnych, etc.
- poprawa stanu technicznego obiektów użyteczności publicznej
- poprawa jakości i dostępności do infrastruktury społecznej i zdrowotnej dla mieszkańców obszaru rewitalizacji.

7. Komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Zapisy *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* opracowanych przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju jako wymóg konieczny przy opracowaniu programów rewitalizacji stawiają zapewnienie komplementarności projektów i szerzej – przedsięwzięć rewitalizacyjnych w pięciu następujących wymiarach:

1. Przestrzennym
2. Problemowym
3. Proceduralno-instytucjonalnym
4. Międzyokresowym
5. Źródeł finansowania.

Głównym celem zapewnienia powiązań pomiędzy poszczególnymi zadaniami jest wykorzystanie potencjału przestrzeni rewitalizacyjnej oraz przede wszystkim potencjału jej mieszkańców w sposób jak najbardziej efektywny. Efektem komplementarności ma być również synergia w wymiarze proceduralno-instytucjonalnym, czyli zarządzania wdrażaniem Programu Rewitalizacji oraz w wymiarze finansowym (lepsze wykorzystanie środków na działania rewitalizacyjne).

7.1. Komplementarność przestrzenna

Wymóg zachowania komplementarności przestrzennej w Programie Rewitalizacji Miasta i Gminy Stopnica na lata 2016-2023 został spełniony poprzez skoncentrowanie projektów i działań rewitalizacyjnych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Zarówno obszar zdegradowany, jak i obszar do rewitalizacji został wyznaczony na podstawie pogłębionej analizy wskaźnikowej oraz po zasięgnięciu opinii przedstawicieli władz lokalnych, zainteresowanych środowisk, w tym mieszkańców Gminy Stopnica. Wszystkie projekty wskazane w Programie do realizacji koncentrują się na obszarze rewitalizacyjnym. Zostały

zaplanowane w taki sposób, aby kompleksowo poprawić stan całego obszaru rewitalizowanego, a także wpływać korzystnie na sytuację społeczno-gospodarczą całej gminy. Wynika to z faktu, że głównym obszarem rewitalizacji w gminie jest obszar śródmiejski – obszar Placu Śródmiejskiego wraz z okalającymi go ulicami, placem targowym oraz strefą sportowo-rekreacyjno-wypoczynkową przy Zamku Królewskim. Obszar ten wymaga działań rewitalizacyjnych przede wszystkim z uwagi na postępującą degradację społeczną. Ważnym czynnikiem jest również strategiczne znaczenie tego obszaru dla rozwoju i promocji Gminy Stopnica, w tym rozwoju turystycznego. Podobnie rzecz wygląda w przypadku pozostałych podobszarów rewitalizacyjnych. Skoncentrowanie działań na tych obszarach pozwoli znacznie podnieść jakość i poziom życia ich mieszkańców oraz zwłaszcza w Falęcinie Starym przyczyni się do zapobiegania postępującej pauperyzacji mieszkańców miejscowości. Działania rewitalizacyjne mają za główne zadanie uciąć mechanizmy reprodukcji biedy i związanej z nią biernego stylu życia. Wszystkie projekty i przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji stanowią odpowiedź na główne zidentyfikowane problemy rewitalizowanych obszarów. Większość działań dotyczy zapobiegania problemowi bezrobocia, które zostało zidentyfikowane jako główny problem oraz przyczyna innych problemów społecznych. Cykliczna analiza uwarunkowań życia mieszkańców Gminy Stopnica pozwoli monitorować skuteczność i efektywność zaplanowanego procesu rewitalizacyjnego oraz sprawdzać, czy pozostałe obszary gminy nie są zagrożone degradacją.

7.2. Komplementarność problemowa

Projekty i przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji w Programie Rewitalizacji Miasta i Gminy Stopnica na lata 2016-2023 są ze sobą wzajemnie powiązane przez co dopełniają się tematycznie. Głównym problemem na obszarze rewitalizacji jest niska jakość życia mieszkańców, która wynika z problemów społecznych (w głównej mierze z bezrobocia) oraz degradacji bądź też braku podstawowej infrastruktury technicznej. Problemy te wynikają również w dużej mierze z niskiego kapitału społecznego. Dlatego zaplanowane zadania inwestycyjne dotyczą przede wszystkim renowacji, przebudowy oraz adaptacji zniszczonych budynków i przestrzeni publicznej a w węższym zakresie wyrównaniu oraz zniwelowaniu dysproporcji i tym samym zagwarantowaniu spójnego rozwoju cywilizacyjnego obszaru rewitalizowanego. Planuje się prowadzenie w obiektach i przestrzeni publicznej działań o charakterze społecznym (w tym integracyjnym, aktywizującym mieszkańców, edukacyjnym

i kulturalnym) oraz działań umożliwiających utworzenie korzystnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości, w tym poprawienia sytuacji materialnej rolników. Wśród najważniejszych przedsięwzięć bezpośrednio oddziałujących na przedsiębiorczość na terenie obszaru rewitalizowanego należy wymienić przede wszystkim utworzenie Strefy Wsparcia Inicjatyw Gospodarczych. Projekt ten przewiduje, że potencjalni beneficjenci mieliby możliwość uzyskania nie tylko pomocy przy zakładaniu firmy i prowadzeniu jej w początkowych stadiach, a tym samym zapoznania się z przepisami prawa mającymi zastosowanie dla danego typu działalności, ale również wynajmu miejsca na prowadzenie działalności gospodarczej na preferencyjnych warunkach. Kolejnymi ważnymi projektami są działania nakierowane na pomoc rolnikom i hodowcom z terenu Gminy. Działania te wynikają bezpośrednio z rolniczego charakteru Gminy Stopnica i przyczynią się do poprawy warunków bytowych jej mieszkańców. Głównym zadaniem Inkubatora Przetwórstwa Rolnego byłoby udostępnianie mieszkańcom Gminy, zwłaszcza drobnym przetwórcom i producentom rolnym, odpowiedniej infrastruktury po kosztach niższych niż rynkowe, w celu przerobienia produktów rolnych w odpowiednich i kontrolowanych warunkach. Tak przygotowane produkty rolnicy będą mieli możliwość sprzedać bezpośrednio konsumentom. Kolejnym ważnym projektem jest kompleksowe zagospodarowanie przestrzeni Placu Targowego, tak aby spełniał warunki sanitarne w zakresie sprzedaży żywych zwierząt.

Dodatkowo, w kartach projektów rewitalizacyjnych, dla wykazania komplementarności problemowej, zapisano informacje o oddziaływaniu poszczególnych projektów na wskazane w Wytycznych pięć sfer, co ma na celu przeciwdziałanie fragmentacji działań. Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Stopnica na lata 2016-2023 jest zgodny z Gminną Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Stopnica na lata 2013-2020. Biorąc pod uwagę wszystkie działania warunek komplementarności problemowej został spełniony.

7.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

W ramach Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Stopnica na lata 2016-2023 zaprojektowano odpowiedni system wdrażania i zarządzania programem rewitalizacji, który został osadzony w systemie zarządzania rozwojem gminy. Wypracowany system zapewni efektywne wdrażanie założeń Programu przy zapewnieniu współdziałania różnych interesariuszy. Zarządzanie niniejszym programem zostanie przypisane Zespołowi

Rewitalizacji, którego struktura w dużej mierze będzie osadzona w przyjętym systemie zarządzania gminy. Przewodniczącym Zespołu będzie osoba wskazana przez Burmistrza, natomiast trzonem, powołani przez przewodniczącego przedstawiciele/pracownicy Urzędu i jednostek organizacyjnych gminy – Członkowie Zespołu Rewitalizacji.

7.4. Komplementarność międzyokresowa

Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Stopnica na lata 2016-2023 zachowuje ciągłość programową procesu rewitalizacji. Projekty i przedsięwzięcia podejmowane w poprzednim okresie programowania mają swoją kontynuację w obecnym dokumencie. Zakłada się ożywienie gospodarcze przestrzeni wokół uprzednio rewitalizowanego Placu Józefa Piłsudskiego oraz Placu Targowego. Dodatkowo przewidziana jest dalsza integracja i aktywizacja mieszkańców z zachowaniem dziedzictwa kulturowego. Zamierzenia te stanowią ścisłą kontynuację procesu rewitalizacji z lat poprzednich. Wnioski z realizacji poprzednich działań rewitalizacyjnych pozwolą na bardziej efektywne wykorzystanie środków i możliwości w obecnej perspektywie finansowej. Podsumowanie poprzedniego etapu rewitalizacji doprowadziło również do powiększenia obecnego obszaru rewitalizacyjnego o nowe sołectwa wymagające działań naprawczych.

7.5. Komplementarność źródeł finansowania

Projekty, które zostały zaplanowane do realizacji w ramach Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Stopnica na lata 2016 –2023 będą finansowane z różnych źródeł: EFRR, EFS, FS, środki publiczne oraz środki prywatne, które wzajemnie się uzupełniają i łączą. Taki sposób finansowania gwarantuje możliwie najkorzystniejsze uzyskanie efektów dla obszaru rewitalizacji. Ponadto projekty zapisane w dokumencie dają także możliwość stymulowania endogenicznych (lokalnych) źródeł finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych, szczególnie przy założeniu wzmocnienia lokalnej przedsiębiorczości oraz organizacji społecznych.

8. Zarządzanie Programem

8.1. Operator rewitalizacji, kompetencje, zadania oraz odpowiedzialność

Operatorem rewitalizacji, czyli jednostką koordynującą cały proces rewitalizacji na terenie gminy jest Gmina Stopnica. Głównym podmiotem odpowiedzialnym za proces realizacji zapisów dokumentu jest Urząd Miasta i Gminy w Stopnicy. Nadzór z ramienia samorządu będzie prowadził Burmistrz Gminy, poprzez nadzór merytoryczny Zastępcy Burmistrza, przy współpracy z:

- Referatem Finansowym i Skarbnikiem Gminy
- Referatem Gospodarki Przestrzennej, Inwestycji i Ochrony Środowiska
- Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej
- Gminnym Centrum Kultury
- Gimnazjum w Stopnicy
- Zespołem Szkolno-Przedszkolnym w Stopnicy.

Operator dysponuje odpowiednim personelem do wykonania swojego zadania. Rewitalizacja jest sumą wielu odmiennych „branżowych” procesów, takich jak na przykład praca z trudnymi osobami wykluczonymi społecznie a planowanie przestrzenne z drugiej strony. Dodatkowo operator jest w stanie dotrzeć do partnerów procesu rewitalizacji oraz posiada realne możliwości wpływania na sytuację na obszarze zdegradowanym, w tym zwłaszcza prawo głosu we wszystkich sprawach tego obszaru dotyczących. Jednocześnie koordynuje przygotowanie i opiniowanie projektów uchwał Rady Miejskiej.

Wdrożenie założeń Programu wymaga realizacji konkretnych przedsięwzięć. W celu usprawnienia zawartych w dokumencie działań należy budżet gminy podporządkować konkretnym celom. Z kolei organizacja wykonania działań powinna zostać powierzona poszczególnym jednostkom samorządu, przy uwzględnieniu ich kompetencji. Część zadań o charakterze bardziej złożonym wymagać będzie współpracy z podmiotami zewnętrznymi w formie partnerstwa podmiotów publicznych różnych szczebli. Realizacja działań rewitalizacyjnych stanowi wyzwanie nie tylko dla władz samorządowych, ale dla wszystkich podmiotów funkcjonujących na obszarze rewitalizacji (organizacji pozarządowych,

podmiotów gospodarczych oraz samych mieszkańców). Ważnym jest zatem zapewnienie komplementarności działań oraz źródeł finansowania poza budżetem gminy.

Do głównych zadań Gminy Stopnica w kontekście zapewnienia ciągłości działań rewitalizacyjnych należy:

- koordynowanie procesów rewitalizacyjnych na terenie Gminy
- długoletnie prognozowanie budżetu Gminy, w tym: opracowanie i aktualizacja Wieloletniej Prognozy Finansowej, z uwzględnieniem projektów rewitalizacyjnych, wprowadzenie procesu hierarchizacji przedsięwzięć
- przygotowanie oraz realizacja projektów, w tym zadań inwestycyjnych oraz tzw. „projektów miękkich” (przygotowanie założeń, dokumentacji, pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania)
- współpraca z interesariuszami i partnerami Programu, w tym z organizacjami pozarządowymi
- monitoring realizacji projektów i ich zakładanych efektów
- monitorowanie Programu Rewitalizacji oraz jego ewentualna aktualizacja
- prowadzenie działań promocyjnych i informacyjnych.

Rada Miejska w Stopnicy jako organ przyjmujący Program Rewitalizacji w formie uchwały, nadzoruje jego realizację oraz osiągnane efekty.

8.2. Sposób współpracy z partnerami

Władza samorządowa, zgodnie z definicją rewitalizacji, jest podmiotem odpowiedzialnym za cały proces rewitalizacji. Z uwagi na swoje zadania i możliwości oraz dotychczas już zdobyte doświadczenie, jest inicjatorem całego procesu, starając się zaangażować w niego lokalnych partnerów. Partnerami w procesie rewitalizacji są często podmioty prywatne, zarówno te nastawione na zysk, jak też i te non-profit. Mogą one podejmować przedsięwzięcia, których elementem jest poprawa stanu lokali, budynków oraz ich otoczenia, wyposażenie w infrastrukturę techniczną, remonty, jak również działania w zakresie aktywizacji społecznej i gospodarczej mieszkańców, przeciwdziałanie patologiom społecznym, promocji kultury itp.

Podstawowym obowiązkiem operatora jest informowanie partnerów o wszystkich istotnych dla nich aspektach rewitalizacji. Kolejnym krokiem powinna być konsultacja planowanych

działań oraz wspólne wdrażanie, tj. opracowanie koncepcji, akceptacja rozwiązań, realizacja projektów rewitalizacji.

8.3. Aktualizacja Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Stopnica

Proces rewitalizacji jest działaniem ciągłym, rozciągniętym w czasie, dlatego podlega wpływowi czynników zewnętrznych, na które na etapie sporządzania Programu Gmina Stopnica nie ma najmniejszego wpływu. W przypadku wystąpienia przesłanek do aktualizacji dokumentu, będzie ona dokonywana co najmniej raz w roku. Natomiast w przypadku nagłych zmian w otoczeniu wpływających bezpośrednio na zapisy Programu konieczna będzie natychmiastowa zmiana dokumentu.

8.4. Monitoring

Monitoring jest procesem polegającym na okresowej kontroli i ocenie stopnia realizacji działań zapisanych w Programie oraz wprowadzaniu modyfikacji zgodnie ze zmieniającymi się warunkami zewnętrznymi i wewnętrznymi wpływającymi na rozwój obszarów rewitalizowanych, a co za tym idzie całej gminy.

Monitorowanie wdrażania zapisów dokumentu jest podstawowym warunkiem realizacji określonych w nim celów. Służy również do kontroli postępu realizacji założonych działań, weryfikacji osiągniętych rezultatów i porównywaniu ich zgodności z celami. Umożliwia dodatkowo uruchomienie w odpowiednim czasie procedur awaryjnych przewidzianych w rozdziale dotyczącym analizy ryzyka. Zastosowane będą dwie formy monitoringu:

- Monitoring rzeczowy – polegać będzie na bieżącej inspekcji przeprowadzanych w danym czasie inwestycji, pozyskiwaniu informacji nt. postępów w ich realizacji, zapewnieniu zgodności z założeniami Gminnego Programu Rewitalizacji.
- Monitoring finansowy – umożliwi kontrolę finansowych aspektów inwestycji oraz zapewni trwałość osiągniętych rezultatów. Dodatkowym aspektem monitoringu finansowego będzie pomoc partnerom uczestniczącym w rewitalizacji w uzyskaniu informacji nt. możliwych źródeł finansowania zewnętrznego inwestycji.

Organem właściwym do monitorowania postępów Programu Rewitalizacji jest Rada Miejska w Stopnicy. Jest ona również władna do podejmowania uchwał w sprawie zmian w Programie w odpowiedzi na zidentyfikowane problemy lub zachodzące zmiany.

8.5. Przejrzystość i odpowiedzialność publiczna za wdrożenie Programu Rewitalizacji

Dla skuteczności procesu rewitalizacji nieodzowna jest partycypacja i akceptacja społeczna. Podstawowym warunkiem do jej osiągnięcia jest informowanie społeczeństwa o prowadzonych pracach. Do stosowanych form przekazu można zaliczyć:

- tablica ogłoszeń w Urzędzie Miasta i Gminy w Stopnicy
- strona internetowa Gminy: www.stopnica.pl
- biuletyn informacji publicznej: stopnica.pl/bip.

Dodatkowo uruchomiona została skrzynka poczty elektronicznej, na którą mieszkańcy mogą przysyłać swoje pytania oraz pomysły dotyczące rewitalizacji: rewitalizacja@stopnica.pl.

9. Plan finansowy Programu Rewitalizacji

Podstawowe źródła finansowania projektów zaplanowanych w Programie Rewitalizacji Miasta i Gminy Stopnica na lata 2016-2023 to:

1. Krajowe i zagraniczne mechanizmy finansowe, w tym:

- środki pochodzące z funduszy UE w okresie programowania na lata 2014-2020 (głównie: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny)
- inne zagraniczne środki finansowe
- krajowe środki finansowe (np. z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej).

2. Środki własne budżetowe na realizację zadań własnych Gminy, w tym:

- dotacje na zadania zlecone i realizowane na podstawie zawartych porozumień
- subwencja ogólna (część oświatowa)

- dochody własne.

3. Komercyjne instrumenty finansowe, w tym:

- pożyczki i kredyty bankowe
- poręczenia
- gwarancja.

4. Środki innych uczestników (partnerów) procesu wdrażania Programu, w tym sektora prywatnego.

Najważniejszym źródłem finansowania projektów rewitalizacyjnych ujętych w Programie będą fundusze UE o charakterze regionalnym (Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego) oraz krajowym (Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, Program Operacyjny Polska Wschodnia). Innym, istotnym źródłem finansowania projektów rewitalizacyjnych będą środki ministerialne oraz takie, którymi dysponują urzędy pracy, ośrodki pomocy społecznej, centra oraz instytucje wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej, etc.

Poniżej przedstawiono podstawowe projekty, które zaplanowano do realizacji w ramach Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Stopnica na lata 2016-2023 wraz z potencjalnym źródłem finansowania.

Tabela 22. Wartość i źródła finansowania podstawowych projektów rewitalizacyjnych

L.p.	Nazwa projektu	Wartość projektu	Źródła finansowania
1	Aktywna integracja mieszkańców Miasta i Gminy Stopnica	400 00,00	Dofinansowanie EU- RPOWŚ, POWER/ dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne/środki własne Gminy
2	Budowa sieci kanalizacyjnej i wodociągowej	7 000 000,00	Dofinansowanie EU- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich/ środki krajowe- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej/środki własne Gminy
3	Strefa Wsparcia Inicjatyw Gospodarczych	1 000 000,00	Dofinansowanie EU- RPOWŚ, PROW/środki publiczne/środki własne Gminy
4	Inkubator Przetwórstwa	1 500 000,00	Dofinansowanie EU- RPOWŚ, PROW/środki publiczne/środki własne

	Rolnego		Gminy
5	Nowoczesne przedszkole z oddziałami integracyjnymi	3 000 000,00	Dofinansowanie EU- RPOWŚ/ dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne/środki własne Gminy
6	Urządzenie obiektu rekreacyjno-sportowego w Falęcinie Starym	50 000,00	Dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne
7	Przystosowanie Placu Targowego do sprzedaży żywych zwierząt	100 000,00	Dofinansowanie EU- PROW/ dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne/środki własne Gminy
8	Aktywny przedszkolak to również aktywny rodzic	300 000,00	Dofinansowanie EU- RPOWŚ/ dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne/środki własne Gminy
9	Druga młodość rolnictwa	200 000,00	Dofinansowanie EU- RPOWŚ/ dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne/środki własne Gminy

Źródło: zestawienie własne

10. Analiza ryzyka

W tym rozdziale zidentyfikowano możliwe do przewidzenia ryzyka dla Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Stopnica, jak również określono środki w celu zminimalizowania możliwości ziszczenia się negatywnego scenariusza.

Dodatkowo zaproponowano działania, które będą podjęte w przypadku wystąpienia negatywnych scenariuszy pomimo przedsięwziętych środków ostrożności, jak również wskazano podmioty odpowiedzialne za podjęcie działań naprawczych.

Tabela 23. Analiza ryzyka

Rodzaj ryzyka	Istotność dla Programu	Prawdopodobieństwo wystąpienia	Środki ostrożności, działania naprawcze, podmiot odpowiedzialny
Nieuzyskanie dofinansowania ze środków zewnętrznych przewidzianych w projekcie	Duża	Duże	Realizacja części zakładanych projektów bez wsparcia środków zewnętrznych jest niemożliwa do zrealizowania. Na etapie wdrażania należy monitorować potencjalne źródła finansowania inwestycji pod

			kątem możliwości pozyskania środków. Operator Programu powinien dołożyć wszelkich możliwych starań, aby dobrze przygotować wnioski aplikacyjne do konkursów, w których będzie ubiegał się o dofinansowanie.
Nieosiągnięcie zakładanych wskaźników produktu i rezultatu	Duża	Niskie	Odpowiedzialność za osiągnięcie wskaźników spoczywa na Beneficjentach Programu oraz w głównej mierze na jego operatorze, czyli Gminie Stopnica. Czynnością umożliwiającą minimalizację ryzyka jest bieżący monitoring wdrażania Programu oraz poszczególnych projektów.
Nieosiągnięcie porozumienia z interesariuszami lub brak zainteresowania z ich strony	Duża	Średni	Program został przygotowany w oparciu o konsultacje społeczne. Na etapie wdrażania Programu Gmina Stopnica powinna prowadzić szeroką kampanię informacyjną, jak również rekrutację uczestników do poszczególnych projektów. Dodatkowo zaleca się bieżące informowanie interesariuszy za pośrednictwem różnych narzędzi, np. strony internetowej.
Ryzyko opóźnień w związku z procedurami administracyjnymi	Średnia	Średnie	Ryzyko opóźnienia może pojawić się na przykład w wyniku konieczności aktualizacji Programu o nowe projekty (m.in. ze względu na opóźnienia powstałe z pozyskania środków zewnętrznych, przedłużenia procedury przetargowej itp.). Jako działanie zapobiegawcze Gmina Stopnica na etapie wdrażania powinna przygotować racjonalny harmonogram uwzględniający zapas czasu w realizacji projektów. Dodatkowo w umowach z wykonawcami zostaną umieszczone zapisy o karach umownych za nieterminowe lub nienależyte wykonanie Inwestycji.

Źródło: zestawienie własne

11. Analiza oddziaływania na środowisko

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. z 2016r., 353 ze zm.) projekt Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Stopnica na lata 2016-2023 został przedłożony pismo znak: GIOŚ.VI.062.1.2016 z dnia 03.11.2016r. Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Kielcach oraz Świętokrzyskiemu Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu w Kielcach celem uzgodnienia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Kielcach pismem znak: WPN-II.410.296.2016.ELO z dnia 21.11.2016r. uzgodnił brak konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, co jest równoznaczne z brakiem konieczności sporządzenia prognozy dla Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Stopnica na lata 2016-2023. Zdaniem Organu realizacja zadań wskazanych w dokumencie nie będzie w sposób znacząco negatywny oddziaływała na środowisko Gminy Stopnica. Większość z nich dotyczy istniejących obiektów oraz terenów już zagospodarowanych. Największe oddziaływania projektów na środowisko mogą mieć miejsce na etapie realizacji inwestycji. Wiąże się to z pracą maszyn i urządzeń podczas prowadzenia robót budowlanych i modernizacyjnych.

Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Kielcach pismem znak: NZ.9022.5.218.2016 z dnia 15 listopada 2016 r. odstąpił od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Stopnica na lata 2016-2023. Według Organu przedsięwzięcia związane z gospodarką wodno-ściekową mogące znacząco oddziaływać na środowisko mają wydane prawomocne decyzje środowiskowe oraz pozwolenia na budowę. Dodatkowo realizacja przedsięwzięć wpłynie na poprawę warunków życia mieszkańców, rozwój budownictwa i działalności gospodarczej oraz stan zdrowia mieszkańców gminy. Należy podkreślić, że wszystkie projekty zapisane w dokumencie powiązane są z dokumentami strategicznym na poziomie europejskim, krajowym oraz regionalnym.

12. Konsultacje społeczne

Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Stopnica na lata 2016-2023 jest dokumentem uspołecznionym, w pracach nad którym wzięli udział przedstawiciele środowisk lokalnych. Celem konsultacji społecznych było zebranie opinii, propozycji i uwag mieszkańców Gminy Stopnica w przedmiocie projektu Programu Rewitalizacji. Na etapie opracowywania diagnozy pozwalającej na wyznaczenie obszaru zdegradowanego odbyły się trzy spotkania konsultacyjne w których udział wzięli mieszkańcy, przedsiębiorcy, przedstawiciele urzędu miasta, gminnych jednostek organizacyjnych, organizacji pozarządowych oraz środowiska kościelnego. Po wyznaczeniu obszaru zdegradowanego zbierane były od mieszkańców i interesariuszy propozycje zadań do ujęcia w niniejszym dokumencie. Formularz w formie ankiety dostępny był na stronie internetowej Urzędu Miasta i Gminy oraz w siedzibie Urzędu. W wyniku konsultacji wpłynęła jedna propozycja działań, która nie została ujęta w przedmiotowym dokumencie ze względu na ulokowanie poza obszarem zdegradowanym.

Projekt Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Stopnica na lata 2016-2023 został również poddany otwartym konsultacjom społecznym w terminie 31 października-7 listopada 2016 roku. Uwagi do projektu można było wskazywać za pośrednictwem formularza elektronicznego, drogą elektroniczną bądź pisemnie w sekretariacie Urzędu. W wyznaczonym terminie nie wpłynęły żadne uwagi dotyczące konsultowanego dokumentu. Podczas całego procesu konsultacji społecznych funkcjonowała specjalna skrzynka mailowa poświęcona rewitalizacji dostępna pod adresem: rewitalizacja@stopnica.pl na którą interesariusze mogli przesyłać swoje uwagi oraz propozycje do dokumentu.

Spis Rycin

Rycina 1. Gmina Stopnica na tle powiatu buskiego ziemskiego i województwa świętokrzyskiego.....	11
Rycina 2. Mapa glebowo-rolnicza dla Gminy Stopnica	21
Rycina 3. Podmioty gospodarcze nowo zarejestrowane i wyrejestrowane z rejestru REGON na terenie Gminy Stopnica w latach 2010-2015.....	30
Rycina 4. Zmiany w liczbie ludności Gminy Stopnica w latach 2010-2015 (w tym podział według płci)	32
Rycina 5. Przyrost naturalny, zgony i urodzenia żywe oraz saldo migracji ogółem w Gminie Stopnica w latach 2010-2015	32
Rycina 6. Zmiany w strukturze ludności Gminy Stopnica w latach 2010-2015 w ujęciu procentowym	33
Rycina 7. Liczba osób długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych na terenie Gminy Stopnica z podziałem na płeć w latach 2010-2015	38
Rycina 8. Stosunek osób bezrobotnych względem osób zatrudnionych na terenie Gminy Stopnica w latach 2010-2015	38
Rycina 9. Świetlice wiejskie na terenie Gminy Stopnica w 2015 r.	43
Rycina 10. Schemat wyznaczania obszarów zdegradowanych	49
Rycina 11. Obszary zdegradowane na tle granic administracyjnych Gminy Stopnica	55
Rycina 12. Obszar rewitalizacyjny na tle granic administracyjnych Gminy Stopnica	59
Rycina 13. Podobszar 1 – Sołectwo Falęcín Stary.....	60
Rycina 14. Podobszar 2 – Sołectwo Kuchary	62
Rycina 15. Podobszar 3 – Sołectwo Prusy	64
Rycina 16. Podobszar 4 – Sołectwo Skrobaczów	67
Rycina 17. Podobszar 5 – Miasto Stopnica.....	69
Rycina 18. Podobszar 5 – Miasto Stopnica.....	75
Rycina 19. Podobszar 6 – Sołectwo Strzałków	76
Rycina 20. Podobszar 7 – Sołectwo Szczytniki.....	80

Spis Tabel

Tabela 1. Struktura użytkowania ziemi na terenie Gminy Stopnica w 2015 r.....	13
Tabela 2. Formy prawnej ochrony przyrody na terenie Gminy Stopnica w 2015 r.....	22
Tabela 3. Długość sieci gazowej, wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie Gminy Stopnica w latach 2010 i 2015	24
Tabela 4. Liczba i rodzaj budynków mieszkalnych na terenie Gminy Stopnica w latach 2013-2015 z podziałem na sołectwa	24
Tabela 5. Odsetek budynków mieszkalnych wyposażonych w wybrane instalacje techniczno-sanitarne na terenie Gminy Stopnica w latach 2010 i 2015.....	25
Tabela 6. Odsetek korzystających z instalacji gazowej, wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie Gminy Stopnica w latach 2010 i 2015	26
Tabela 7. Podział podmiotów gospodarczych w Gminie Stopnica ze względu na sektor i rodzaj w latach 2010-2015	27
Tabela 8. Podział prywatnych podmiotów gospodarczych w Gminie Stopnica według klas wielkości w latach 2010-2015	27
Tabela 9. Podział prywatnych podmiotów gospodarczych w Gminie Stopnica według rodzaju działalności w latach 2010-2015	28
Tabela 10. Podział prywatnych podmiotów gospodarczych według rodzaju działalności i lokalizacji oraz liczba mieszkańców przypadająca na 1 podmiot gospodarczy w Gminie Stopnica w 2015 r.	28
Tabela 11. Liczba mieszkańców na terenie Gminy Stopnica w latach 2013-2015 w podziale na sołectwa	31
Tabela 12. Liczba uczniów oraz nauczycieli pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w szkołach podstawowych i gimnazjalnych w Gminie Stopnica w 2016 r.....	34
Tabela 13. Liczba mieszkańców przypadających na 1 aptekę ogólnodostępną i 1 przychodnię lekarską oraz ilość porad udzielonych w ramach podstawowej opieki medycznej w Gminie Stopnica w latach 2010 i 2015	34
Tabela 14. Liczba beneficjentów pomocy społecznej w Gminie Stopnica w 2015 r. ze względu na rodzaj świadczenia	35
Tabela 15. Liczba założonych „Niebieskich Kart” na terenie Gminy Stopnica w 2015 r.	36
Tabela 16. Liczba osób długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych na terenie Gminy Stopnica w 2015 r. z podziałem na sołectwa	39
Tabela 17. Liczba przestępstw na terenie Gminy w 2015 r. z podziałem na rodzaj czynu.....	40
Tabela 18. Liczba interwencji policyjnych i czynów karalnych na terenie Gminy Stopnica w 2015 r. z podziałem na sołectwa	41
Tabela 19. Ilość mieszkańców przypadających na 1 bibliotekę publiczną i 1 imprezę kulturalną oraz liczba instytucji i grup kulturalnych na terenie Gminy Stopnica w latach 2010 i 2015	42
Tabela 20. Wartości wskaźników w sołectwach Gminy Stopnica	51
Tabela 21. Macierz zero - jedynkowa obszarów kryzysowych w podziale na sołectwa.....	52
Tabela 22. Powierzchnia oraz ludność obszaru przeznaczonego do rewitalizacji.....	58

Spis Fotografii

Fotografia 1. Degradacja stanu obiektów budowlanych w Kucharach	63
Fotografia 2. Degradacja stanu obiektów budowlanych i przestrzeni publicznej w Prusach	65
Fotografia 3. Degradacja stanu obiektów budowlanych i przestrzeni publicznej w Prusach	65
Fotografia 4. Budynek po dawnej szkole w Skrobaczowie	68
Fotografia 5. Degradacja stanu obiektów budowlanych i przestrzeni publicznej w Stopnicy	70
Fotografia 6. Degradacja stanu obiektów budowlanych i przestrzeni publicznej w Stopnicy	71
Fotografia 7. Elementy zakłócające przestrzeń architektoniczną w historycznej części Stopnicy	71
Fotografia 8. Elementy zakłócające przestrzeń architektoniczną w historycznej części Stopnicy	72
Fotografia 9. Tereny przemysłowe w Stopnicy	72
Fotografia 10. Tereny przemysłowe w Stopnicy	73
Fotografia 11. Budynek po dawnym skupie owoców i warzyw w Strzałkowie	77
Fotografia 12. Budynek po dawnej szkole w Strzałkowie	78
Fotografia 13. Budynek po dawnej szkole w Strzałkowie	78